

Canzio.

Näytelmä 5:ssä näytöksessä.

HENKILOT:

CANTSIO, nuori meri-upseeri.

RACHEL, hänen sisärensä.

VARRO, heidän setänsä.

MARIAMNE, Cantsion kihlattu.

MARCIA, erään ryövärpäällikön nuori leski, jona hän kantaa nimen Flaminia.

CLAUDIO, aatelimies, Cantsion ystävä.

ANGELO, nuori luonnontutkija.

GREGORIO, palveluspoika.

GIOTTI.

PALVELLUSVÄKEÄ.

Tapaus: Italiassa Cantsion perintölinnassa ja sen ympäristössä lähellä Arnon virtaa.

Ensimmäinen Näytös.

(*Lehtimetsänen seutu; perillä näkyy virta ja taampana kallioinen tienoo. Rachel tulee oikealta.*)

Rachel. Mariamne!

5 *Mariamne.* (*Metsästä vasemmalta*) Tässä seis-
son kalliolla, Rachelini.

Rachel. Etkä näe toki mitään?

Mariamne. En matkustajaa tomuvalla tiellä,
enkä yhtä ainoata purjetta pinnalla Tyrhenin meren.

10 *Rachel.* Ja kaiketi on jo aurinko lähellä las-
kuansa?

Mariamne. Niin, aivan lähellä.

Rachel. (*Erikseen*) Oi Cantsio, mun^{ne} kallis
veljeni! luulenpa tänäpänsä sua vartovamme turhaan.
20 Ah! elles sä tule, niin lähestyy mua uneton, tus-
kallinen yö, yö ijankaikkisen pitkä. Tule toki,
Cantsio, ja suo mun nähdä sun ihanaiset kasvos,
joita silmäni ei ole katsellut kolmen kesän ja tal-
ven vaihdellessa. Tule ja lankee sille povellet, jonka
25 nojalla monet kerrat olet levännyt vienona poikai-
sena! (*Mariamne tulee*) No, kuinka arvelet?

Mariamne. Hän taitaa tulla vielä.

Rachel. Ellei niellyt häntä kavala meri.

Mariamne. Hän luultakseni tulee maitse.

Rachel. Elleivät surmanneet häntä ryövärit janoissaan kullan ja veren.

Mariamne. No, taitaapa tapahtua paljonkin, paljon myös luoda tapauksia kammoova kuvailus, esimerkiksi: hän taitaa palata metsästä takasin, ellei 5 kaatunut hänen päällensä puu.

Rachel. Mutta sinä tiedät, että on minulla ennustava sielu. Ah! miksi tuntee sydämeni tällä hetkellä niinkuin yömustan, veripäärmeisen ukkos= pilven läsnä=olon, joka hirmuisen jyrkkänä ja pyör= 10 ryttävän korkeana kohisten lähenee meitä? Mariamne, mua aavistaa, että jotain hirmuista on kirjoitettu hänen kohtalonsa kirjaan.

Mariamne. Korkeuden voimat kohtalomme joh= 15 taa.

Rachel. Niin niin; mutta levoton on äitin sydän. Ja enkö ole minä hänen äitinsä, hänen »sisär= äitinsä», ja »äiti=sisärensä», niinkuin lausui hän ker= ran itse, punehtuen kainosti ja hymyten kuin taivaan cherubi? Jaa, niin hymyili hän; sillä hän on kaunis, 20 Mariamneni, kaunis!

Mariamne. Kaunis on Cantsio.

Rachel. Hänen sydämensä on puhdas ja hyvä, ja sentähden on lempeni häntä kohtaan ääretön, se on helleys, jonka suloisuus taivaat voittaa. Ah! jos 25 hänen pitää kuoleman, surman kuolemalla kuoleman, niin kaivettakoon myös Rachelin hauta.

Mariamne. Vaikene jo hulluine ennustuksinesi, kummallinen tyttö!

Rachel. Olkoot he hulluja. Mutta suo minun 30 sanoa: jos hän kuolis, saavuttaispa mieleni aamuton yö, ja kaiketi kiirehtisin kohden surmaani. Niin sa=

non minä, hänen kurja sisärensä; mutta mitä sanot sinä, hänen morsiamensa, hänen sydämensä ystäv?

Mariamne. Mä lemmin häntä, hän on mun iloni ja riemuni, muisto hänen kuvastansa voi povessani sytyttää taivaallisen tulen; ja jos hänen kadottaisin: mikä murheen hetki! Mutta huomaa: meillä on ijankaikkinen perintö-osa, jota emme mahda menettää kohtalon iskujen tähden täällä. Oi Rachel! se näytelmä on jumalten näytelmä koska, kovan onnen myrskyjen riehudessa meidän ympärillä, otsamme korkealla etherissä säteilee. — Toki; miksi kuvailemme tuhoa ja murhetta, koska on meillä hyvän toivon päivä? Kohta on Cantsiomme tässä.

Rachel. Ja nouseman pitää ilon, jonka vertaista en koskaan ole tuntenut. — Mutta tuossa tulee setäni, palaa Claudion huoneesta, ja onpa hänellä seurassa Claudio itse ja eräs nuori vieras herra. Muistanpa nyt, kuinka ihanata aina oli katsella Cantsioa tuon Claudion rinnalla; ah! hän silloin oli kaksinkerroin kaunis.

Mariamne. Tosin ei ole Claudio saanut ulkonaista kauneuden lahjaa, mutta hänen silmänsä akkunasta katsahtaa ulos kaunis, sointuva sielu. (*Varro, Claudio ja Angelo tulevat*)

Varro. Tuossahan minun molemmat lintuiseni, sairaat paljaasta vartoomisesta. Hän tulee kohta, kohta; kärsimystä vähän vielä. — Tässä, herra ylioppilas Angelo, ovat minun tyttöseni Rachel ja *Mariamne.* (*Angeio ja naiset kumartavat toinentalleensa*) Claudion arvoisa vieras Calabriasta, on tullut tutkistelevaan kasvistoa meidän ihanaan Arnolaaksoon.

Rachel. Terve tuloa, ilonen nuorukainen!

Angelo. Teitä kiitän ilosen tervehyksen edestä, mun fröökinäni.

Varro. Niin, oletpa ilonen taas, mutta miksi aamulla niin murheinen, mun kynäsein? 5

Rachel. Eihän vahingoita välillä murheissaan=kin olla.

Varro. Miksi itkit?

Rachel. Ei yhtään vahingoita, että välillä it=keekin näin vallaton tyttö kuin minä. 10

Varro. Enkelin vallattomuus, enkelin! — Cant=sio tulee kohta, ellei tänäpäni niin huomenna.

Rachel. Vasta huomenna! No sitten hän tie=täköön että lennän heti hänen tukkaansa ja sieppoilen kuin pieni vihainen haukka. 15

Claudio. Sieppoilla niitä kauniita kiharia: aat=telkaas[!], mun Rachelini.

Rachel. Olkaat huoletonna, Claudio. Koh=tapa ne kiharat silittelsin järjestykseen taas; sillä hän on mun lapseni. 20

Varro. Ja sinä olet mun kynäsein. (*Syleilee häntä*) Mitä sanoo Mariamne, Cantsion morsian?

Mariamne. Ellei hän olis mun sulhaseni äiti, niin tulisinpa kaiketi hänen päällensä mustakipeeksi.

Rachel. (*Nauraa ilosesti*) Sua kiitän, Mariamne, 25 ettäs rakastat häntä, jonka onni on tärkein toivoni. Ja onnipa ihana on se perintö, jonka saatat hänelle, tullessasi hänen vaimoksensa. Sen tiesin minä, va=litessani hänelle kultaseksi sinua. Jaa, minä olen hä=nen äitinsä. 30

Varro. Jaa peijakas! se hellin, se paras äiti kuin kellään on ollut, sen takaan minä. Hyvät herrat, jos

teitä miellyttää, niin kuulkaat pieni kertomus. Noin viisitoista vuotta sitten, koska sisällisten sotain myrskyt taasen riehuvivat isäimme maassa, näin minä kuvan täynnä liikuttavaa helleyttä. No Claudio, sinä tiedät mitä tarkoitan.

Claudio. Ihanata kuvaa, ansaitseva Michael Angelon siveltimen esineeksi. Mutta tietkää, että Angelomme tässä on maalari myös.

Varro. Oletteko maalari, herra?

Angelo. Vähän, hyvin vähän.

Varro. Kas tässä teille armahin aine: Erään kitsaan talonpojan huoneen synkeässä loukossa, heitaleisen varjostimen takana, asuu pieni perhe, eräs viono mutta kaunis kahdeksanvuotinen tyttö ja hänen veljensä, tuskin vielä kolme vuotta. Heidän äitinsä oli jo kuollut koska synnytti hän tämän poikaisen, sodan aallot olivat syösneet heidän isänsä tietämättömille teille, kostonhimokas vihollinen oli anastanut ja riistänyt heidän komean kotolinnansa, ja nämät kaksi kurjaa pienoista pakenit uhkaavan surman alta pois, löytäen viimein talonpojan tuvassa viheliäisen suojan. Mutta talonpoika ja hänen ämännänsä ovat verrattomia saitoja: mitä saat, maksa paikalla pois, ja korkeimmalla hinnalla. Sentähden virkkaa ja ompelee tyttö ahkerasti elannoksi pienelle perheellensä, jonka rahat, jonka pöytä ja vuode, jonka kaikki kaikissa on kehnnon varjostimen takana. Nytpä tyttö millon pöytänsä ääressä ompelee ja poikainen ryysyisellä vuoteella uneksuu, millon taas hän huoneen nokisella tulisijalla keittelee ruokaansa pienessä pannuksessa tiuskean emännän katilan vieressä; ja viimein atriansa hiljaisuudessa naut-

tivat ne kaksi. Piltti sairastuu, ja pieni sisär=äiti saa nyt juoksua ja tointa. Hän yrttejä ja kukkaisia niituilta keräilee ja rakentaa tuoksuva hikijuoman valittavalle veljellensä, ja sitten vienolla käsivarrel= lansa hänen nukuttaa, viihdyttää lohdutuksen sanoilla 5 vaihka kiiltääkin hänen omassa silmässsä murheen kyynel. — Tämä, herra Angelo, on kuva niistä ajoista koska hurjapää Bellona on kaiken järjestyksen teh= nyt chaokseksi ja jokainen pitää huolen ainoastaan itsestensä. 10

Angelo. Se kuva on sanomattoman ihana ja hellä, mutta tässä ei voi tehdä kylliksi maalarin si= vellin, vaan tarvitaan runoniekkan sulkaa.

Varro. Aine onkin historjallinen, eikä sovi= teltu minkään eri taidehaaran mukaan. Hyvinpä jo 15 arvaatte, että tyttö kertomuksessani oli tämä tässä (*Likistää Rachelia vasten rintaansa*) ja pieni piltti= nen oli Cantsiomme, jota varromme kotia Neapelista; sillä nyt on poika käynyt läpi merikoulunsa kurssin, ja ilmestyyppä nallikka kohta eteemme kokonaisena 20 upseerina; ho hoo! Mutta, hyvät herrat, se oli näky, jonka näin omilla silmilläni ja jota en unohda. Sain= han vihdoim tiedon tilasta veljeni huoneessa, sinne kiirehdiin, löysin viimein pakolaiseni ja näin mitä olen kertonut. — Mutta pianpa kääntyi sodan onnen= 25 pyörä: vihamies karkoitettiin pois ja vanha isiemme linna oli näiden polosten lasten koto taas. Mutta tuntematon kaikilta oli sillon heidän isänsä kohtalo, — Sicilian vankeusluolissa oljenteli onneton veljeni, — ja minullepa lankesi velvollisuus, olla pienoisten 30 esimies, mutta, tuhannen peeveliä tämän klanipääni päälle! kuinka täytin tehtäväni? Mun Rachelini, torele minua elossa ja kuolemassa!

Rachel. En koskaan, hyvä setäni, vaan ainapa kiitän teitä.

Varro. Kiität! Mistä syystä?

Rachel. Olettehan aina olleet meitä kohtaan hyvä.

5 *Varro.* Tosin olen koettanut saattaa taas en vähän vahinkoa takasin, sen olen tehnyt, ja peijakas! lupaampa sinua lakkaamatta palvella kuin koira yöt ja päivät.

Rachel. Sitä en tahdo minä.

10 *Varro.* Mutta minä tahdon. Ja ole varmaa siitä, etten olis teitä jättänyt noin, ellen olis tiennyt että, päästyänsä vihollisen kynsistä vapauteen taas, löytyi isäsi huoneessa palvelijoita kalliokiinteitä uskollisuudessaan teitä kohtaan. — Jaa, tietkää, hyvät her-
15 rat, että kihisee täällä suonissani joteskin vagabondillista¹ verta, ja enpä voinutkaan seistä vastaan hiemoani, vihollista vainoa, olla avuljas saunoittamaan häntä, ja niin maksaen takasin lainamme. Mutta
20 sillonpa sain lystin² ankaraan sotilasammattiin, ja siitälähinpä mua nähtiin millon yhden, millon toisen ruhtinamme sotaissä riveissä, mutta aina samalla jalopeuran uskalluksella kunnioikseni taistele-
25 van ja kunnioiksi sukukuntani ikivanhan nimen. Ja se oli elämä, joka ei ollutkaan nurrusta, ei tosiaan ollutkan[!], vaan hummaus ja myrsky yöt ja päivät: millon kourassa miekka, millon klasi ja millon sylissä kukostava impi. Sillä tietkää että herra Varro fän-
30 rikkivuosinansa ei sylkenytään klasiin eikä juuri naiseenkaan päälle.

Angelo. Sylkeä naisen päälle, se ei oliskaan ollut ritarillinen teos.

¹ maankiertäjän. — ² lysti = halu.

Varro. Sitähän en tehnyt, vaan tartuinpa moneisti[!] miekkaani hänen tähtensä, vaihka läksinki sillon tällön haavoitettuna taistelotanterelta. Jaa, se oli elämä, joka kelpasi, kelpasi hiiteen, saatuani kyllikseni. Eikö ole miehen tukka tuntenut elon 5 myrskyjä? (*Paljastaa klanisen päänsä*) Ecce caput¹. Jaa=ah, ecce caput, dominus² Angelo!

Angelo. Ecce caput apostolicum³.

Varro. Ha ha ha! Oikein sanottu, hyvin oikein. Apostoli, joka taitaa teille saarnata yhtä ja toista 10 hyvin terveellistä ja sydämmeen painettavaa muistutusta lähteissänne elämän petolliselle merelle. (*Ta=puttaen päätänsä*) Niin, tämä on flintus⁴. (*Toiset nauraa*) Flintushan tämä on, puhdas flintus! Hyvä!

Rachel. Niin, setäni; »puhdas on hyvä», sanoo 15 sananlasku.

Varro. Aivan niin, mun Rachelini. Kuinka lausuu myöskin eräs toinen viisauden sana? Hyvä nuorukaiselle saada »riehua ulos». Oikein! Sittenpä pysyy hän koreasti aina akkansa luonna vanhemmilla 20 päivillänsä, niinkuin minä nyt sinun luonnasi, luntu sinä. Mutta, sakramento! niinpä taisin teuhata mailman markkinoilla, unohtaen piikaseni täällä ilman isää ja äitiä pienen Cantsionsa kanssa. Mutta sinäpä sekä itses että Cantsion paras isä ja äiti, paras kasvat= 25 taja. Jaa, totisesti! Siis, niinkuin on ollut on kenties parhain ollut. Sillä siinä, missä minä sillon, siinä iloa, naurua, klasien kilinää ja hurrausta; ja isäs, vaihka ihan oivallinen mies, taisi tehdä tämän turhan=

¹ lat. ecce caput = katso päätä. — ² lat. dominus = herra. — ³ katso apostolin päätä. — ⁴ latinanmukainen leikillinen muodostus, vrt. ruotsin flintskalle (kaljupää).

- päiväsen elämämme vasta ryskeiseksi. Kirkas tuli ja leimaus! hän taisi tehdä päivän yöksi ja päiväksi yön. Hän taisi myös miekastella kuin mies; ja ainapa oli hänellä ulkona yksi ja toinen valtiollinen koukku.
- 5 Mutta kaikesta tästä — huomaa, nyt haastelen kuin vanha koulumestari — kaikesta tästä olis tainnut tarttua jotain Cantsion ehvään¹ sydämmeen, ja hänen mielensä=laatu luonnistua perin toisin. Mutta nyt olet saanut kasvattaa sun taintas aivan mieltäs mukaan,
- 10 kaikessa hiljaisuudessa, kurituksessa ja Herran nuhteessa, ja tehnyt hänestä oikein kiltin pojan, liian kiltin, pelkään minä. Sillä miehen luonnossa tarvitaan aina murena karmeutta, jotain kanuunan jyrkeydestä, valmiina ampumaan ulos koska niin tarvitaan
- 15 täällä elämän kamppauskenttäällä.

- Rachel.* Kuinkahan ollee? Kenties kohtaatten hänen tarpeiksikin larattuna tällaisella ampuvaralla. Minä tunnen joteskin hänen sydämmensä taipumukset. Mutta nyt jo kylliksi tästä. — Mitä uusia Calab-
- 20 riasta, herra Angelo, meidän vieraamme? Suokaat anteeksi, niin rohkenen sanoa toiveissa saadaksemme nähdä teitä tänä ehtona meidän huoneessamme.

- Angelo.* Teitä kiitän sen kunnian edestä, ylevä fröökinä. — Te kysytte uutisia kototienoistani, mutta
- 25 minä olen aina ollut laiha uutisten saattaja. Toki; taidanpa nyt kertoa jotakin meidän sinertäviltä vuoriltamme. Jokainen, joka tahtoo isänmaamme onnea, nyt iloitkoon siitä, että tuo kansan kauhistus, tuo peloittavan kuuluisa ryövärruhtinas Vincentio ja
- 30 usevin² hänen joukostansa ovat kohtaneet viimein verisen surmansa.

¹ ehvä = eheä. — ² usevin, usea sanan superlatiivin yksikön nominat.

Varro. Oivallinen asia!

Claudio. Syytä kyllä iloitaksemme.

Varro. Ahaa, monsieur¹ Vincentio! Mutta hänen siippansa, se vertajanoova ryövärruhtinatar?

Angelo. Kaunis Flaminia on vimmoissansa upot- 5
tanut itsensä; niin luullaan yleisesti. Onhan löytty meren rannalta hänen hattunsa ja huivinsa, aaltoin heittäminä maalle.

Varro. Olisi nyt meillä helvetti, niin lausuisinpa: onnea matkalles siihen tuliseen kaupunkiin, 10
mun Flaminiani!

Rachel. Jumala olkoon hänen sielullensa armollinen!

Mariamne. Niin rukoilen myös minä.

Varro. Herra Angelo, saatattepa ihmetellä, että 15
minä, vanha sotilas, lausun näin erään vaimon tähden. Mutta kuulkaat ensin: tämä vaimo murhasi minun oivan veljeni, Rachelin ja Cantsion armaan isän. (*Rachel nojautuu Mariamnen olkapäälle*)

Angelo. Rachel itkee. Antakaat anteeksi, ihana 20
neito!

Rachel. Olkaat ilman huolta, mun herrani.

Angelo. Minä kutsuin takasin teidän sydämeenne murheellisen muiston.

Varro. Mutta suloisella tavalla; ilmoittaen meille 25
oikean koston yön.

Angelo. Teidän oivallista veljeänne kohtasi niin-
muodoin tragillinen loppu?

Varro. Tämä oli tapaus: Vankeudestansa vapautettuna vihdoin, pyrki hän tulisella halulla ko- 30

¹ ransk. 'monsieur' (herra) sanan leikillisvivahteinen väännös.

toansa kohden, päästäksensä syleilemään suojatto-
mia lapsiansa. Mutta kova onni saattoi hänen ryö-
väri Vincention kynsiin, ja nytpä seisoj perkeleen
edessä oikea aatelimies, joka ei juuri sietänyt nimeänsä
5 ja kunniaansa herjattavan. Tietty on kuinka kiuk-
kuinen vihamies oli tämä vuorten villikarju kaikkea
korkeutta ja aatelisuutta kohtaan, ja hän huomasi
kenen kanssa hän oli tekemisissä. Ja nytpä sekä hän
itse että hänen verinen vaimonsa käyttelit miestä
10 kohtaan kaiken heidän mustain sydäntensä virnis-
tyksen voiman. Toki; satoipa heille takasin uhkeita
kompasanoja, koska jalo vanki haasteli totuuden roh-
keata kieltä, kutsuipa naasikkaa suoralla kielellä ryö-
värhurnakaksi. Mutta sillontpa lemahti naaraspartin
15 murhahimo tuleen ja liekkiin. Hän tempasi miehensä
huotrasta välähtelevän miekan ja lävisti urhean vel-
jeni rinnan. Mutta hän kaatui niinkuin sankari kaa-
tuu, sylkien vasten naamaa vihaista kuolemata, joka
katseli hänen päällensä tultaruiskuvilla silmillä. Hän
20 kuoli, ja kirottu olkoon se käsi, joka hänen kuoletti.
— Mutta näinpä haastelen nuorasta hirtetyn miehen
huoneessa. Mitä sanot, Claudio?

Claudio. Teidän tarkoituksenne käsitan. To-
sin tulee minun kiittää häntä, että hengitän vielä,
25 mutta tietkää toki, että iloitsen aina koska oikeus ja
järjestys maassamme saa voiton.

Angelo. Siis on kohtalo saattanut joskus tei-
täkin yhteyteen tämän naisen kanssa.

Claudio. Tuskin kaksi vuotta sitten, matkal-
30 lani maamme eteläisissä tienoissa, saavutettiin minä
ryöväreiltä ja vietiin heidän päällikkönsä luoksi.
Sillon seisoj edessäni eräs nuori, salskea mies, kas=

voiltansa pimeä ja uhkaileva. Hänen tukkansa oli harjattu otsalle alas ja musta parta peitti hänen suunsa. Mutta hänen vieresssä seiso i eräs nainen, jonka vertaista kauneudessa en ole koskaan vielä nähnyt. Oi! hän oli kaunis, vaihka paloikin hänen tulisissa silmissänsä kammottavan voimallisten himojen liekki. 5 Mutta minä itse kenties seiso i joteskin kalveana; sillä kysyipä minulta ivaten tuikea mies: »pelkäätkö kuolemata, sinä partanen apinja?» Minä vastasin: kenties vähemmin itseni puolesta kuin vanhan turvattoman äitini, joka rakastaa poikaansa ankarasti; 10 sillä apinjan äitirakkaus on ääretön. Mutta seisonpa toki lähempänä ihmissukua kuin kenties ulkomuotoni näyttää, ja sentähden taidan myös tuntea lapsen rakautta äitiäni kohtaan takasin. Niin vastasin, ja nytpä, 15 heidän oltuansa hetken äänetöinnä, sanoi nainen: »antakamme viheliäisen elää»; ja sillo n lausui hänen miehensä: »koska on se sinun tahtos, niin tapahtukoon niin, muutonpa jo kiiriskelis hänen päänsä tante ren sannassa jalkojeni edessä; mene tiehes muukalainen». 20 Niin hän lausui, ja olipa edessäni taasen elämän ja vapauden tie. Tämän matkaansaattoi hän, joka kuitenkin oli vereen tahrattu nainen. Mutta, hyvin muistain teidän oikean vihanne häntä kohtaan, sanonpa nyt: rauha hänen tomullensa! Niin sanon, 25 ja kenties en ainoastaan siitä syystä, että pelasti hän kerran henkeni. Tosin oli hän rikoksellinen, jaa hirmuisesti, ja rikos vaatii rangaistusta. Mutta käykämme toki aina tuomiolle laupiaalla mielellä; sillä me emme tiedä mitkä myrskyt heikossa ihmissydämissä saattoivat vaikenemaan jumalten äänen. — 30 Mutta lempeä Rachel, ole ilonen taas.

Mariamne. Katso ylös ja huomaa kuinka iltaurinko kultaa meidän vuoremme, luoden Arnon laaksoon purpuraisen hämärän. Mille tuntuu teille tämä laakso, herra Angelo?

- 5 *Angelo.* Se minua ihastuttaa. Täällä keto kukkaskirjavana tulisesti tuoksuu, tuoksuvat sirenipensaat, soma nerium ja myrtti, joiden hieno haju saat-
 10 taa sydämmemme hehkumaan ja antaa sielullemme autuaita aavistuksia. Täällä uneksuva laakeri ihanata
 15 pukuansa peilailee virrassa, hopeakirkas, jonka pinnalla ahden¹ ruusut hymyten itsiänsä tuutittelee. Korkealle kohoo saarnien ja lehmusten kruunut, ja ranka
 20 seisoo rangassa kuin obeliskein tumma metsä; ja kaiken tämän päällä väikkyä tämä puhtaasti sinertävä, korkea ja hiilakkainen² taivas. Kaikki on yht-
 aikaa suloista ja juhlallista kuin Olympin harjanteella kukkasseppelöity, tuoksuva pylvässali, jossa vallitsee pyhä hämäryys ja vietetään jumalten häitä. Niin on mulle tuntunut, käyskellessäni Arnon hymi-
 25 sevissä lehdoissa.

Rachel. Kuuluu että on teillä avoin katse kau-neuksille luonnossa.

- Mariamne.* Eteenki iltana niin kauniina kuin
 25 tämä kaiketi tuntee teidän sielunne korkean hekuman, koska käyskelette näissä lehdoissa.

Angelo. Eteenki jos tapahtuu se seurassa niin armaitten impien kuin ne, jotka seisovat edessäni nyt.

Rachel. Se tapahtukoon. Tässä on käteni.

- Angelo.* Ihanata! Te saatatte mun onnelli-
 30 seksi yli määrän tänä suloisena iltana teidän laaksosanne.

¹ Ahdin. — ² hiilakkainen = hohtava.

Mariamne. Te, herra Claudio, mulle suotte teidän käsivartenne.

Claudio. Te tiedätte kuinka kernaasti. (*Antaa hänelle käsivartensa*)

Rachel. Ja näinpä kuluu aikamme hauskesti var- 5
toissamme Cantsioo.

Varro. Hän tulee, paikalla on poika tässä. Minä riennän laramaan tykkiäni¹ tervetuliaissalvaksi² nuorelle meri-upseerille Neapelista ja rakennanpa vielä yhteisen, maittavan maljan. Nyt hyvästi hetkeksi! 10
(*Menee oikealle*)

Rachel. Hyvästi, setämme! Me tulemme pian.
(*Poistuvat periltä. — Cantsio ja Marcia tulevat vasemmalta*)

Cantsio. Nyt ollaan perillä, sä kaunis pakolainen. 15
Tuo linna tuossa vuoren rinteellä on mun isieni ikivanha linna. Se on mun kotoni, sä ylevä nainen, mun poistumaton perintöni, mun oma valtakuntani, jossa vallitsen kuninkaana. Te etsitte suoja, tässäpä nyt avetaan etehenne ystävällinen vapakaupunki³, 20
jossa oleskelkaat ilman murhetta ja huolta niinkauvan kuin onnenne sen vaatii. — Nimeni on Cantsio, ja, niinkuin sanoin, tuon huoneen isäntä; ei äitiä mulla, eikä isää; hänen surmasi hirmuinen Flaminia, ryöväri Vincention vaimo. 25

Marcia. (*Eriks.*) Haa, jos tietäisit! (*Ääneensä*)
Minä kiitän teitä tarjotun turvan edestä, korkeasu-
kuinen herra.

Cantsio. Vaimo, minä ainoastaan teen teitä koh-
taan lähimmäisen velvollisuuden. (*Erikseen*) Mutta 30

¹ larata = ladata. — ² ruots. salva = yhteislaulus. —

³ vapaakaupunki (ruots. fristad) = turvapaikka.

hän on kaunis, kaunis kuin myrskysen päivän pyhä, punertava aamu. Hän mun sieluni saattaa houree=seen ja hoipertelemahan houreessansa. Mikä taivaal=linen kuva!

- 5 *Marcia.* (*Eriks.*) Sinä kaunis nuorukainen! Sun ylpeillä huulillasi väikkyä viehkeilevä, juhlallinen haaves¹ ja yhtäikaa säteilee sun silmistäs hehkuva lempi ja sankar=uhkaus; ja sun hopeakelmeellä ot=sallas, mikä majesteetillinen nero vallitsee siellä, ihana nuorukainen!

Cantsio. Rohkeasti, jalosti katsahtava nainen, te kutsutte itsenne Marciaksi, mutta suokaat mulle toki, jos teitä miellyttää, jotakin tietoa teidän kodosta ja suvusta.

- 15 *Marcia.* Olette kaikei kuullut Albericuksesta Parmassa?

Cantsio. Se hurjapäinen mutta urhollinen republikani, joka viimein tuomittiin valtakunnan ki=roukseen ja pakeni pohjoiseen Afrikaan?

- 20 *Marcia.* Sama vapauden sankari, jonka luut nyt valkenevat Saharan sannassa. Mutta hänellä oli myös kihlattu, joka seurasi häntä maanpakoon kuin uskollinen morsian.

- Cantsio.* Ja hänen nimensä oli Marcia, kaunis
25 kuin taivasten kuninkaatar, niinkuin olen lukenut sanomissa. Kaikki soveltuu siis oivallisesti yhteen. Te olette tämän sankarin nuori, mutta paljon vääryyttä ja kurjuutta kärsivä leski?

- Marcia.* Tässä seisoo hän köyhänä ja turvatonna
30 edessäanne. Minä seurasin häntä pois isäimme maasta, ja me vaelsimme halki Corsican ja Sardinian, jossa

¹ haaves = haave, kuvitelma.

eräs munkki vihki meidän mieheksi ja vaimoksi. Siitä yli meren kulki tiemme taasen helteisen Afrikan man-
nermaahan, ja siellä elelimme Sarasenein kumppa-
neina kiertoessa seittemän pitkän vuoden. Mutta
kuukausi on tuskin mennyt, koska mieheni kaatui 5
eräässä öisessä taistelossa, ja lepää nyt hietasen peit-
teen alla. Sillon katsoin parhaaksi, paeta takasin en-
tistä kotoani kohden: läksin Farinan niemestä Sicilian
saareen ja siitä saavutin vihdoinkin Italian ihanan ran-
nan. Näin olen nyt vaeltellut yksin, ylenannettuna; 10
ja tahdoinpa jo melkein raueta alas, kohtaissani teidän.

Cantsio. Ole terve tultuas mun linnaani ja viivy
siellä vaihka ijankaikkisesti jäljellä. Minä otan sinun
siipieni suojaan, huolimatta ehkä¹ herätänki musta-
kivun raivottaret huoneessani. 15

Marcia. (Eriks.) Kauneuteni vaikuttaa, sen huo-
maan, ja minä taidan vielä periä taivaallisen onnen.
(Äänensä) Siis vartoo teitä huoneessanne morsian?

Cantsio. Jonka unohdan, jaa, sen olen jo teh-
nyt, tällä hetkellä sen tein. Ja tätä mieleni leimauk- 20
sen pikaista käännöstä ei tule juuri ihmetellä; sillä
morsiamen mulle määräsi kerran lapsekas sisär, jonka
toimesta mä kihlattiin, koska itse vielä olin melkein
lapsi, koska elon taistelot ja murheet eivät olleet vielä
avanneet sydämmeni lähdeksi mahdolliseksi vastaan- 25
ottamaan oikeata lempeä, se lähettiläs jumalten juh-
lasta. Niin, tämän sataman ohitse nyt purjehdin,
koska onpi näkypiirissäni toinen, moninkerroin kau-
niimpa, ja lupaa onnen, jonka ihanuus pyöröryttää.
Mutta jos nyt tämä eteheni teljetään, niin menköön 30
sitten alukseni tuulien valtaan, kunnes haaksirikos=

¹ ehkä = vaikka.

sani alas pimeyteen vaivun. — Mutta miksi seisomme tässä? Mihin on uneksuva aatokseni eksynyt? Noo, olkaat terve tultuanne mun huoneeseeni, suojaton, ihana vaeltaja!

5 *Marcia.* Ah! kuinka taidan kerran maksaa teidän hyvyttänne?

Cantsio. Siitä olkaat ilman murhetta, jota kar= mea Onnetar jo kylliksi on ammentanut teidän sydäm= meenne. Olettehan turvaton pakolainen ja poveanne
10 painaa vielä rakkaan ystävän kuolema; niin, kenties ystävän, jota ette koskaan unohda ja kerran olletta¹ liittoa teidän välillänne.

Marcia. Häntä rakastin kovin, mutta, ihmeellistä! miksi tällä hetkellä hänen kuvansa himmentyy muis=
15 tostani? Mä kurja jään siis yksin oljentelemahaan myöskin haavekseni valtakunnassa. Kuitenkin, nyt olen ilman vaaraa ja teidän ritarillisessä huomassanne. Mutta mikä hetki on tämä? En ymmärrä; mun mieleni hourii. Tai onko tämä kiitollisuuden tunne, joka
20 kärsimykseni syvyydestä kohoo ylös ympärkietook= sensa teidän pelastavan enkelin kuvaanne? Jaa, niinpä kovan onnen tyttären povessa nyt leimuu kiitollisuu= den pyhä liekki sitä miestä kohtaan, joka tarjoi hä= nelle armaan suosionsa, että tämän miehen jalkain
25 juureen hän kaiken onnensa, sydämmensä, hen= gensä, sielunsa ja ruumiinsa alttiiksi[!] panis.

Cantsio. Vaiti! Hän taitais kerran ottaa sanas= tanne kiinni.

Marcia. Hän on teidän orjanne.

30 *Cantsio.* Hyvä! Nyt lähtekämme kohden linnaa tuolla.

¹ olletta = ollutta.

Marcia. Mutta erotkaamme ensin, kunnes huomispäivä koittaa. Kuulkaat: yksin te lähtekäät kotianne, minä viivyn vuorilla tämän ihanan yön, mutta aamun valjetessa kolkutan portillenne suojanetsijänä; ja kenkään ei tiedä että olemme kohtauneet ennen. 5

Cantsio. Tekisimmeko niin? Ei; vaan käsi kädessä ja kainostelematta käykämme esiin.

Marcia. Herra, sitä emme tee. Suokaat tapahua niinkuin tahdon.

Cantsio. Teidän ryhtinne, niin komea ja arvoisa 10
kaiken kovan onnenne keskellä, mun saattaa kummasumaan. Noo, olkoon teidän tahtonne.

Marcia. Koska aamu nousee, näämme toinen-toisemme taas. (*Menee kiivaasti oikealle*)

Cantsio. (*Yksin*) Naishaamu kaunis ja ihmeellinen! Mutta jotain peloittavan tulista leimahteli hänen silmästänsä. Toki; sehän oli jalon Pallas Athenen silmä. Näin katsahteli kerran jumalatar ylpeä, seisten Ilionin tanterella, keihäs kädessä ja käsivarrella kultakiiltävä egid¹, sankarten temmellystä tähtäellen. 20
— Sinä olet kaunis, ja senpätähden karkasi mun sydämmeni sun haltuus väkivalloin. Mutta ellen erehtynyt, niin ilmoittipa sinunki puheesi ja katsantosi lemmistyneen naisen, ja minä olin tunteisi[!] esine. Miksi en taitaisi aatella niin? Kutsutaanhan minuakin 25
kauniiksi. Mutta lähde, josta kauneus virtaa ulos ja lakejansa mukaan ulkomuotommeikin kaavaa, on kaunis, taivaallinen sielu meidän sisussamme. Mutta sitten en ole enään kaunis minä, vaan inhoittava kuin kavaluus itse. Sillä mitä kauneutta, ja kaikin vähin 30
taivaallista voi viipyä sen miehen povessa, joka us-

¹ egidi = kilpi.

kollisen lemmittynsä pettää ja kiirehtii toisen naisen helmaan? Oi Mariamne! tyyni korkea kuva, mun sydämmeni tahtoo sinusta siirtyä pois, ja lähestyä toista kuvaa, täynnä lemmen hekumaa ja tulta. Siinä
5 muutos, joka saattaa huoneeseemme myrskyä ja pi-
meyttä, murhetta, joka sydämmiä musertelee, ja tätä kaikkea sillon, koska varrotaan iloa ja riemua. Oi vaikea päivä, oi tuskan hetki, joka sieluani vimmatusti sinnen tannen tempoilee! Mutta mikä on sielu? Yksi
10 liekki, joka sammuu, koska tämä ruumiimme ihmeel-
linen konstilaitos kieltää häneltä palveluksensa ja her-
kenee käynnissensä. Ja niin heräsimme kerran olemisen mailmaan, mutta nukuimme jälleen pian, ja kaikki oli ikuinen tyhjyys taas, ei muuta. (*Claudio tulee.*)

15 *Claudio.* Terve, Cantsio!

Cantsio. Claudio, Claudio, mun uskollinen ys-
täväni! (*Syleilevät*)

Claudio. Olet siis viimein tässä.

Cantsio. Tässä olen, Claudio.

20 *Claudio.* Ja ilosena? tiedän minä. — Mitä? Sinä
et vastaa minua, vaan johdatat otsallesi arvelevan
käden. Etkö ole ilonen, Cantsio?

Cantsio. Ilonen? Niinkohan? Mutta sanoen to-
tuuden, niin nyt en ole ehtinyt muistelevaan iloa,
25 sydämmeni teeskellässä¹ toisialla.

Claudio. Oletko kohtanut joitakin kiusauksia
tiellä? Kenties iskenyt yhteen ryövärten kanssa?

Cantsio. Ei; matkani on kulunut rauhallisesti,
ilman yhtään vaaran tarjomusta. Mutta tiedä, Clau-
30 dio, että kotolinnani tuossa tuntuu nyt silmissäni
ankaran kylmäksi.

¹ teeskellä = askarrella.

Claudio. Kuinka taidat sanoa niin sun kehdo-
tasi, lapsuutesi kultasista tienoista?

Cantsio. Mitä sanon, sanon sydämmeni poh-
jasta. Mutta jättäkäämme tämä, ja lähtekäämme
eteenpäin. Sä tulet mun vieraakseni tänä iltana.

Claudio. En tänään, mutta huomenna; sillä ihana
on tulon hetki heimolaisten kanssa, ja tätä hetkeä
en tahdo hämmentää sinulta nyt. Ja tiedä, että ne,
jotka rakastavat sua korkeimmin, nyt käyskelevät
tässä lähellä, tämän lehdon hämärässä. Katso: nuo
siniset hameet, jotka liehuvat tuolla myrttimetsässä,
ovat Rachelin ja Mariamnen. Käy tervehtimään
heitä.

Cantsio. Minä kiirehdin. Älä unohda siis huo-
menna sun ystävääs, mun Claudioin. (*Rientää ulos
periltä vasemmalle*)

Claudio. (*Eriks.*) En unohda. Mutta oletpa
joteskin muuttunut Neapelin ihanassa, ilosessa kau-
pungissa. Tosin olet vielä kaunis, mutta olentosi
entinen viileä tyyneys on pois, ja aseitettuna¹, vallatto-
masti katsahtaa sielus. Mutta jos, niinkuin toivon,
sydämesi vielä on mua kohtaan sama kuin ennen,
niin tiedänpä, ettes kauvan viivy levittämästä eteheni
taulun, jossa valot ja varjot ylisniskoin keskenänsä
temmeltää ja levotonna väikkyä taivas. — Mutta jos
nyt kohtalo sun sydäntäsi reutoilee, niin toivonpa
myös, että kuultelet ystäväsi neuvoja, jotka taitavat
sinua auttaa kohden rauhaa taas. (*Menee oikealle. —
Cantsio, Rachel ja Mariamne tulevat*)

Rachel. Onko kaikki käynyt matkallasi hyvin?

¹ aseittaa = ? aseistaa.

Oletko terve? Oletko onnellinen, mun armas Cantsioin?

Cantsio. Tähän kaikkeen, sisäreini, taidan vastata myöntäen.

5 *Rachel.* Mikä ilon hetki!

Mariamne. (Eriks.) Mikä taivaallinen ilta!

Cantsio. Niin, olkaat tervehdityt! Ole tervehditty, Rachelini, ole tervehditty, Mariamne, sinä aina tyyni impi! Mutta miksi niin tyyni ja vakaa tälläkin
10 hetkellä? Noo, lainehtiihan toki sun ihana povet.

Rachel. Ja hänen silmissänsä liekehtii ilo korkea ja puhdas. Katso!

Cantsio. Hm. Kuinka jaksat, Mariamne tyttönen?

Mariamne. Hyvin, mun Cantsioin. Mutta sinä?
15 Toki tiedän jo, ettäs olet onnellinen, ja sillen aina onnellinen minä myös.

Cantsio. (Eriks.) Hm. Tosin olet sinä kaunis katsella, mutta tuhat kertaa kauniimpa on hän, joka
20 muutama tunti sitten henkihaamuna korkuudesta ilmestyi mun eteeni helteisellä tiellä. Hänen rinnallansa himmennyt sinä kuin auringon rinnalla kelmeä kuu. Oi! nyt alkaa lempeni ja tuskani. Käsi kädessä he käyvät.

Rachel. Mitä nyt, mun veljeni? Onko se onnellinen, joka näin äänetönnä ja villisti tuijottelee alas
25 maahan?

Cantsio. Suokaat anteeksi! minä unohdin teidän.

Rachel. Unohdit? Meidän? Mitä mielettömiä haastelet sinä?

30 *Cantsio.* Niin en tahtonut sanoa, mutta nyt on hurja kapina tässä aatosteni linnassa, ja harkitsematta lentelee huuliltani sanoja, joita käytetään usein ja seisovat siis aina valmiina korviemme kammioissa.

Rachel. Mikä on siis saattanut aatoksesi oikealta tarhaltansa pois?

Cantsio. Turha asia, asia ei edes ansaitseva aatoksien vaivaa. Niin, ainoastaan kevytmielinen, mitätön asia.

5

Rachel. Mitätön asia? Sitten on Cantsio yksi narri, jonka aivossa voi mitättömyys matkaansaattaa kapinan ja häiriön. Mutta minä tunnen hänen tar-
kan ja voimallisen järkensä. — Noo, Cantsio?

Mariamne. Oi! nyt näen, ettes olekkaan onnel-
linen, mun ihana ylkäni.

10

Cantsio. (*Eriks.*) Se lause sydäntäni leikkasi kuin tulinen miekka. Ooh!

Rachel. Cantsio!

Cantsio. (*Eriks.*) Kuinka tekisin? Sinne ve-
dättää minua voimallinen himo, ja olenpa valmis lähtemään, mutta täällä huutaa minua pyhä, korkea ääni: »seiso, jumalten ja omatuntos nimessä seiso!» No kuinka teen? Parastahan olis, heittää asia tulon hetkestä tuonnemmas ja ottaa entisen naamarini
kasvoillein, mutta enhän taida itseäni teeskennellä,
Jumal' avita! sitä en taida, vaan näyttää aina kohta sydämmeni oikean tilan.

15

20

Rachel. Vaiti katsahtelet sinä korkuuteen. Onko tämä rukousta taivaan Herran tykö? Sano mitä tah-
dot rukoilla, ja minä yhdistän sun rukouksees äitil-
lisen ääneni.

25

Mariamne. Samoin teen myös minä ja, usko mitä sanon, povesta uskollisuudessa sua kohtaan niin puhtaasta kuin tämä taivaan vahvuus, johon lähetän
rukoukseni sun edestäs, mun lemmittyni.

30

Rachel. Sano kuinka on laitas ja mitä on tapahtunut.

Cantsio. (Kiivaasti) Ei mitään, ei mitään!

Rachel. Hiljaa, Cantsio!

Cantsio. Mun arvoni ja kunniani ovat ilman tahroo, ei löydy ruumiissani pienintäkään vihamie-
5 hen antamata naarmaa, ja käteni eivät kannusta mua vielä velkapääksi kenenkään vereen; se tietkää, nei-
toset. Niin, mun sydämmeni on rikoksesta vapaa.

Rachel. Siis pois tuo synkeä muoto ja iloitse kanssamme; sillä tämä ehto¹ on meille onnen ehto.
10 Katso kuinka kaunis se on! Katso kuinka vuorten kiireet tuolla kultasessa palossa kimmeltää.

Mariamne. Ja tumma öljypuisto rauhallisna hengittää vuorten alla.

Rachel. Ole ilonen tässä ilon ja lemmen kes-
15 kellä.

Mariamne. Ole ilonen, meidän Cantsiomme.

Rachel. Huomaa kuinka kiharies kanssa hel-
lästi leikitsen.

Mariamne. Ja minä sun korean kätesi kanssa.

20 *Rachel.* Olenhan minä sun sisäres armas.

Mariamne. Ja sun morsiames minä. Ole ilonen!

Rachel. Ole ilonen, ole ilonen!

Cantsio. Näin haastelevat enkelit autuaan sie-
lun kanssa, joka jättänyt on murheenlaakson ja seisoo
25 viimein taivasten esikartanossa, kohta valmiina astu-
maan hääsaliin sisään. Serafiimit häntä vaatehtivat pyhien hameeseen, hymyvillä huulilla kuiskaten hä-
nen korvaansa jumalten kieltä. Se on ainoastaan ta-
rina, tarina onnellisesta sielusta. Mutta minä olen
30 onneton.

Rachel. Sinä olet onnellinen.

¹ ehto = ehtoo.

Cantsio. Onneton, onneton! Mutta — onnellinen toki. Haa! nyt kirous ja autuus yhtäikaa temmellee povessani ympär.

Rachel. Taivaan Jumala!

Cantsio. Hyvä Mariamne, hellitä käteni. (*Mariamne hellittää käden*) *Rachel*, ota pois sun kätes.

Rachel. Minä en päästä sinua ennenkuin olet tunnustanut kaikki. Oi veljeni! selitä meille tämä tuskallinen arvotus, joka riemun päivänä kadehtien riemumme hämmentää. Sano! 10

Cantsio. Pois, sisäreni! (*Käy kiivaasti perille, jossa hän seisahtaa äkisti käsi otsalla tuijottelemaan alas maahan. Hetki äänettömyyttä*)

Rachel. (*Mariamnelle*) Mitä aattelet tästä?

Mariamne. Mitä ennustit sinä? 15

Rachel. Se käy siis toteen. — Voi *Cantsio*! kuinka taidat runtoa¹ sydämmiämme näin, ja juuri kohtaamisen hetkellä?

Cantsio. Sen olen tehnyt, armottomasti olen sen tehnyt. (*Tulee esiin*) 20

Rachel. Miksi teet sen?

Cantsio. (*Eriks.*) Kaunis *Marcia*! täytyykö minun unohtaa sinua ja tehdä eloni äärettömäksi aavikoksi? Mutta jos sun sydämmes päivieni kulta-aarrioksi määrään, niin kuoletan nämät kaksi sydäntä 25 tässä. Mihin käännyn siis? (*Kellonsoitto kuuluu*)

Rachel. Kuule: kluostarinkellon pyhä soitto!

Cantsio. Se ääni muistuttaa menneitä päiviä. Kuultelkaamme. (*Kuultele alaskallistetulla päällä*)

Mariamne. (*Eriks.*) Pyhä *Madonna*, katsahda 30 laupiuudella alas hänen päällensä! Eihän ole hän vielä

¹ runtoa = painaa raskaasti, pusertaa, ruhjoa.

synneissänsä paatunut mies, joka julkeasti häväisee
maat ja taivaat, se ei hän ole, hänen sielunsa tuskal-
lisna kamppailee. Siis katsahda alas ja aseta hänen
sydämensä myrsky. Kuule rukoukseni, taivasten

5 ruhtinatar! (*Soitto on taukonut*)

Rachel. Cantsio, mennäänkös kotia?

Cantsio. Niin, kotia. (*Menevät oikealle*)

Toinen Näytös.

(Avara, vanhanaikainen sali Cantsion linnassa; perillä kaksi pylvästä, joissa rippuu aatelivaakunoita; kolme ovea, yksi perillä ja yksi kummallakin sivulla. Marcia istuu divaanilla. Palvelija tulee periltä.)

5

Palvelija. Teitä, meidän huoneemme ylevä vieras, pyytää herrasväkeni tulemaan seuraansa lysti-huoneeseen alhaalla puistossamme.

Marcia. Ken on käskenyt sinun tulemaan?

Palvelija. Herra Cantsio; mutta se on myös 10
naisten toivo.

Marcia. Suokoon herrasväkes anteeksi, että pyydän saada ollakseni yksin. Saata takasin minulta se sana. (*Palvelija menee*) Hän on levoton, ei menesty 15
hän kauvan siinä, jossa ei nävy hänen silmiensä edessä Marcian kuva. Hän lempii minua vimmatusti, ja minä olen selvästi näyttänyt, että seisoo sydämmeni hänelle avoinna; ja myrsky nousee, joka korkealle kiertää kaiken tämän huoneen tomun. Ihanata! Hän kohta julkisesti murtaa kahleensa tässä ja on mun 20
kihlattuni, mun vankini, mun vallassani ainiaan. Sitten, kuinka teen? Hän on rikas, hänellä on linna ja avara kartano, ne kaikki muuttukoot kullaksi, ja me siirrymme tästä ylitse valtameren idän manner=

maalta ijankaikkiseksi pois. Tosin olen jo Vincen=
tion temmellyspaikoilta kaukana, eikä kenkään tiedä,
että hän ja Flaminia olivat Albericus ja Marcia Par=
man kaupungista, eikä myös, niin luulen, löydy näissä
5 tienoissa niitä, jotka kerran ovat katselleet Flaminiaa
ryövärruhtinattaren puvussa, niin luulen, mutta vis=
seys on paras, ja rauhassapa tahdon nauttia uutta,
harjallista onneani. Niin olkoon toimintoni tässä huo=
neessa, ja onneton se, joka tahtoo astua mun tielleni.
10 (*Claudio tulee, ja Marcia, nähtyänsä hänen, vavahtaa
äkesti, mutta seisoo pian huoletonna jälleen; myös Claudio
katselee häntä kummastuen*)

Claudio. Vaimo, minä olen nähnyt teidän ker=
ran.

15 *Marcia.* Kenties erehdytte.

Claudio. Se tapahtui elämän ja kuoleman ra=
jalla.

Marcia. (*Eriks.*) Hän on tuntenut minun. (*Ää=
neensä*) Olkoon niin.

20 *Claudio.* Te elätte siis?

Marcia. Sen näette.

Claudio. Ja kutsutte itseänne nimellä . . . ?

Marcia. Marcia; jaa, se on mun oikea nimeni.

Claudio. Kuinka olette joutunut tähän?

25 *Marcia.* Nääntyvänä pakolaisena metsistä.

Claudio. Mutta tietkää, että tämä on sen mie=
hen huone, jonka isän te olette murhanut.

Marcia. Sen tiedän. Mutta miellyttääpä mi=
nuakin jotain kysyä teiltä. Onko teillä yhtään syytä
30 kiitokseen minua kohtaan?

Claudio. Henkeni edestä kiitän teitä.

Marcia. Siis toki jotain, luulen minä?

Claudio. Yksi on, jonka katson kalliimmaksi koko mailman kultaa, se on puhdas omatunto, ja tämä antaa uskallusta miehen poveen; ja enpä luulekkaan itseäni yhdeksi niistä, jotka pitävät kuoleman hirmuisimpana kaikesta mi taitaa meitä kohdata täällä. 5
Kuitenkin täytyy minun myöntää että äänenne ker-
ran, koska katkasi se rintani edestä surman keihään, kaikui sanomattoman ihanasti mun korvissain. Olipa suloista päästä kuoleman kidasta elämän valkeuteen takasin. 10

Marcia. Sitten kysyn teiltä vielä: tahdotteko sen kurjan lesken onnettomuutta, joka näin teidän pelasti kuolemasta?

Claudio. Sitä en tahdo.

Marcia. Minä kiitän. — Mutta jotain vielä: 15
Oletteko te mies ja oikea ritari?

Claudio. Minä toivon niin.

Marcia. Vannokaat minulle pyhästi . . .

Claudio. Malttakaat: ennen vannomista tahdon kysyä teiltä yhtä ja toista. 20

Marcia. Minä kerron teille kaikki. Tiedätteko mistä ja ken tämä Vincentio oikeammiten oli?

Claudio. En, ja kaiketi ei tiedä sitä kenkään muu kuin te.

Marcia. Hän oli Albericus Parmasta ja minä 25
hänen lemmittynsä Marcia.

Claudio. Mitä? Eivätkö paenneet he aina Berberiaan ylitse meren?

Marcia. Sen he tekivät, mutta palasit pian Italiaan takasin taas. 30

Claudio. Kummallista, jos vaan totta.

Marcia. Näin lähellä Parmaa olisi valheellani

kovin lyhykäiset jäljet. — Kuulkaat minua. Vapau=
 den voitosta uneksui lakkaamatta Albericuksen tuli=
 nen mieli; minä rakastin häntä, ja yhteen sulivat
 meidän sielumme. Kohotettiinpa viimein vapauden
 5 lippu, ja minä seurasin lemmittyäni kapinan veriseen
 leikkiin, mutta helvetti toi vihamiehillemme voiton,
 ja nytpä riemuitsivat ruhtinat ja heidän aatelinsa.
 Me syöstiin vankeuteen, jossa kärsimme hirmui=
 sesti, mutta sieltäpä karkasimme toki, karkasimme
 10 kuolemaantuomittuina ja pakenimme Berberian kuu=
 maan maahan. Mutta siellä oli ilma hietatuiskuva,
 pahtainen¹ ja polttava, ja myrkyllisnä puhalteli sa=
 mumtuuli, ja me ikävöitsimme synnyinmaahan. Aina
 kuvasteli muistossamme *patria cara*², pyhä Italia, sen
 15 puhdas, hopeakimmeltävä ilma, sen laakeri= ja öl=
 jymetsät, sen Apeninein=vuoret, sen äärettömän kor=
 kea taivas ja heleästi säteilevä aurinko. Voimalli=
 sesti veti meitä puoleensa tämä kuva, sen ihastus
 voitti meidän sydämmemme lopulta, ja me kirmasimme
 20 ylitse maiden ja merien Calabrian vuorille, jossa hädän
 laki meille määräsi ryövärin synkeän, veritahratun
 leivän. Mutta jos kärsitte kuulla lausetta: ylevämieli=
 nen ryöväri, niin rohkenen sanoa, että senkaltaisia
 olimme. Eivätpä moiti meitä köyhät ja turvattomat,
 25 vaan päinvastoin kiittävät he meitä; sillä annoimmehan
 usein heille saalistamme, jonka otimme rikkailta
 ja yleviltä. Niin kului muutama levoton, murheelli=
 nen vuosi, kunnes kohtasi meitä taivaan kosto, surmasi
 Albericuksen ja hänen joukkonsa, mutta minun pe=
 30 lasti kohtalo sekä sotamiesten painetiistä että armotto=

¹ pahtainen = paahtainen. — ² latin. *patria cara* =
 rakas isänmaa.

man lain kylmistä kahleista. Ja silloin läksin vaeltamaan entistä kotoani kohden.

Claudio. Teidän onneksenne uskotaan te kuolleeksi, upponeeksi mereen.

Marcia. Teinpä ennen lähtöäni pienen, petollisen ilveen meren rannalla, ja siitä riensin retkelleni. Ylitse vuorten ja laaksoin, halki pimeitten metsäin mä samosin kuin hurja vuorivuohi, nälässä, janossa ja lakkaamatta pelkäin vankeuden tunkkasia¹ seiniä. Tästä hänasti olen pelastunut toki, ja tässä olen ja kerron teille elämäni tarinaa, niin täynnä murhetta ja vimman kamppausta.

Claudio. Jotka eivät kuitenkaan suorita teidän hirveätä velkaanne, vaan peloittavan rikoksellisena seisotte Jumalan ja ihmisten edessä.

Marcia. Mitä tahdotte siis minusta? Saattaa minua kahleisiin?

Claudio. Minä en tahdo pimittää teidän päivänne jos vietätte ne tästä lähtien säällisesti², katuen entistä eloanne ja etsien taivaan armoo.

Marcia. Rauhallisna tahdon asua ja rakennella. — Mutta teiltä vaadin pyhän valan, että kätkette kaikki mitä nähnyt olette omilla silmillänne ja mitä olette kuullut mun huuliltani nyt, kätkette äänettömyyden peitteen alle. Se vannokaat ritarikunnianne nimessä.

Claudio. Kunniani nimessä sen lupaan; ja mitä kerran lupaan, siitä en poikkee vaihka katoisi tämä mailma. Mutta huomakaat toki: Te olette tottunut katsomaan ihmishenkeä kovin turhaksi, ja taitaisitte

¹ tunkkainen = ummehtunut. — ² säällisesti = kunnollisesti.

nyt, koska niin soveltuis, jollain keinolla temmasta
mun povestani sen, jonka kerran annoitte mun pitää,
nyt koska kohtalonne on mun vallassani. Tietkää
siis, että jos henkeni tai onneni pahaksi jotain ilmauu
5 teiltä, niin olenpa kohta vannotusta valastani vapaa.

Marcia. Uumoileva¹ mies, vaihka sanoo hänen
ulkomuotonsa toista. Mutta eihän ole ihme keskus=
telossa ryövärnaisen kanssa. — Mutta joku lähestyy.
Minä riennän kammiooni. (*Menee vasemmalle*)

10 *Claudio.* (*Yksin*) Kaunis toki, aina kaunis, huo=
limatta kiukkuisesta onnesta, tuhansista iskuista,
joita hän sai ja itse antoi. Ihmeellinen nainen! (*Cantsio
tulee periltä*)

Cantsio. (*Eriks.*) En tahdo olla siellä enkä täällä,
15 ei miellytä mua päivän valo eikä huoneen siimes,
mä mustimpana pahantekijänä käyskelen Afroditen
yrttitarhassa ja hengitän lemменkukkasten tuoksua.
Mutta kohta teen epäsääntöisyydestä lopun, kohta.
Toki: kurja Rachel ja Mariamne! Mutta kaunis Mar=
20 cia, terve! (*Huomaa Claudion*) Claudioiko siinä? Hy=
vin, että tulit, mun veljeni. Mutta kuinkahan on
laitamme nyt?

Claudio. Minä olen niinkuin ennenkin, mutta
sinua, näen minä, vaivaa sama mielen levottomuus
25 vielä. Sun silmissäsi mikä tumma, humajaava loimo!
Tämä leikkaa sydäntäni, kurja Cantsio.

Cantsio. Ystäväni, totta sanoen, olenpa ollut
noin yhden päivän ja yöseen kovasti levoton, enkä
löydä sydämeni rauhaa.

30 *Claudio.* Ota sun filosofiasi esiin.

Cantsio. Lukeissani ei seurakkaan aatos silmää.

¹ uumoilla = epäillä, aavistella.

Claudio. Mutta onhan sinulla kaksi parasta lohduttajaa täällä, Rachelissas ja ylevässä Mariamnessas. Lähesty heitä ja anna sun levottoman sielus vaipua heidän lempensä viileään, viattomuuden=viileään kukkaskohtuun.

5

Cantsio. Kas siinä vasta neuvo! Lähestyä heitä, se on mulle sama kuin kuulla ijäisen kadotukseni tuomion sen lempeän Jumalan ihanilta huuililta. Oi kuinka tuskallista!

Claudio. Mitä aattelen tästä?

10

Cantsio. Aattele mitä tahdot, mutta niin on laita.

Claudio. Jos niin on laita, ettei löydy sulle lohdutusta täällä, niin turvaa sitten häneen, joka ei ketään heitä ulos.

Cantsio. Sen tekisin, jos olisi kaikki niinkuin 15
ennen, jos olisin kyynelsilmänen lapsi.

Claudio. Olethan nyt yhtä hyvin kuin ennenkin meidän ijankaikkisen isämme lapsi? Miksi et siis taitaisi paeta hänen luoksensa nyt niinkuin lapsena ennen?

20

Cantsio. Siitä yksinkertaisesta syystä ettei häntä ole. — Älä katso puoleeni noin terävästi; sillä luulenpa, että sydämmesi syvyydessä aattelet sinäkin samoin.

Claudio. Nyt erehdyt.

Cantsio. Niin aattelen kuitenkin minä.

25

Claudio. Sinun mailmankatselmas on tehnyt jyrkän käännöksen.

Cantsio. Miehenjärjen voimallinen valkeus on poistanut näköni edestä kaikki haaveksemme tyhjät kangastukset. Mutta onhan tässä toki jotain muuta 30
kuin paljas tämä näkyvä. En taida kieltää, että löytyy luonnossa ijankaikkinen ja aatteleva henki, jonka

tuote on mailmankaikkisuuden nerollinen teos. Kaikki on hän tehnyt ihmeellisen kunnokkaasti. Onhan, esimerkiksi, tämä meidän maamme ja rakennukset ilmassa sen ympärillä verraton konstilaitos¹. Niin, 5 hän on viisas, hän on voimallinen, mutta eipä katsahda hän kehenkään erittäisin isällisellä silmällä, vaan kaikki olemme hänen ainiaaksi määrättyjen lakiensa vallassa. — Näin uskon, mutta yhtä en taida uskoa, mun ystäväni: meidän sielumme kuolemattomuutta. 10 Tosin olis tämä ankara aije, ihmeteltävän korkea ja kaunis. Elämämme täällä, joka kuitenkin ei ole leikki=asia, sais arvokkaamman, juhlaisemman muodon, ja kauvas siirtyisi meistä näiden katovien päiviemme synkeä ikävyys, joka usein meitä tahtoo paineskella alas. Olishan ihanata aina vartoa jotain tuolempana, ihanata unohtain, taistellen ja toivoen astua mailmasta mailmaan, kirkkaammasta kirkkaampaan ijankaikkisuuden perustalla. Tämä aije olis korkea, jos niin olis, mutta vähän syvempi katsanto 20 elämään ja luontoon kieltää sen.

Claudio. Sinä myönnät, että kaikki, mitä tämä henki on tehnyt tässä näkyvässä, sen on hän tehnyt ihmeellisen viisaasti ja kunnokkaasti; miksi ei hän siis olis voinut rakennella yhtä viisaasti myös henkimailmassansa, joka on hänen oikea kotonsa? Ystäväni, 25 kuinka on nyt logikis laita? Huomaa: Sinä myönnät hänen viisautensa ja voimansa niin äärettömiksi, että ymmärrykses pyörtyy niitä tutkiessas ja kuitenkin sanot sinä hänelle: »minä tiedän yhden aijeen, 30 joka, käytettynä sinun valtakunnassasi, olisi ihmeellisen ankara ja kaunis, mutta sinä et olekkaan

¹ konstilaitos = taideteos.

oivaltanut sitä». Niin sanot, pitäen itseäsi viisaampana häntä. Mutta miksi, koska seisoj kaikki hänen vallassansa, ei olisi hän toimittanut ainakin yhtä jalosti kuin se, jota aavistamme me? Miksi ei tuhat kertaa jalommin vielä? Ole toki varmaa siitä, että niin on tehty. Ja tiedä, että aavistusta, aijeesta niin suuresta ja ihmeteltävästä, ei löytyisi meillä koskaan ilman vastaisuutta¹ toisialla. Se kipenä lahjoitettiin poveemme jo aikojen aamuna, se on luonnistanut mailman juoksun, ja koska se viimein on syttynyt kirkkaaseen, valkasevaan tuleen, silloin katokoon kernaasti tämä mailma. Mutta mihän olen joutunut, minä narri, apinoitessani Danaidein askareita? — Kas tässä lähestyy mies, joka taitaa puollustaa sinun uskoas.

Cantsio. Sen puollustajan hylkään. Niin uskoo hän, koska miellyttää häntä uskoa niin. (*Varro tulee oikealta*)

Varro. Jumalan rauha teille, hyvät ystävät! (*Ottaa Claudioa kädestä*) Ystäviähän ollaan, Claudio, vaihka vähän kinaillaankin tuolloin tällöin? Eikös niin?

Claudio. Niin on.

Varro. Vallan niin! (*Tarttuu Cantsion olkapäähän*) Poika! Kuinka on laitas nyt? Oletko jo saanut hieman lystiä?

Cantsio. Minä en tahdo lystäillä.

Varro. Tahdo! Mitä tahdot sinä sitten? Ripustella huulta?

Cantsio. Se ei ole tapani.

Varro. Kyllä minä sinulle tavat näytän, minä.

Cantsio. Miksi ravistelette olkaani?

Varro. Ravista minua sieltä ja ravista minua

¹ vastaisuus = vastaavaisuus.

täältä, sinä kiusallinen nallikka! (*Kääntyy Claudioon päin*) Mitäpä aattelisit sinä tuosta meidän herras-
tamme, tuosta heleijan sankarista, joka seisoo ja tuijot-
telee tuossa?

5 *Claudio.* Kaiketi askarruttaa hänen aivoansa ko-
vin tärkeä asia.

Varro. Hoo, ei vaaraa siitä, luulen minä. Kap-
riisiä, paljaita kapriisiä, mun ystäväni!

Claudio. Sitä en usko.

10 *Varro.* Olisivatko sitten neitoset, nuo tulisilmä-
set hälläkät Neapelissa ympärneet pieniä perkeleitä
hänen vereensä?

Claudio. Sitä en tiedä.

Varro. (*Hiljemällä äänellä*) Millä keinolla
15 vetäisimme hänestä tämän salaisuuden ulos?

Claudio. Taidatteko avata hänen kielensä si-
teen?

Varro. Antakaat minun tuumiskella. (*Eriks.*)
Malta: luulenpa keksiväni keinon, oivallisen avaimen,
20 jolla käymme hänen sydämmensä kammioon sisään.
Löytyyhän kellarissamme lekkeri kallista, kymmen-
tenvuotista viiniä. Nyt astukoon se esiin, antamaan
nostetta ja mehua sieluillemme; ja sydämmet auke-
nee. (*Ääneensä*) Kuulkaat minua, pojat! Onhan,
25 peijakas vie! Cantsiomme tullut kotia vastaleivottuna
fänrikinä, ja nyt on vieraanamme hänen paras ystä-
vänsä myös, siis on meillä moninkerroin syytä yh-
teiseen, veljelliseen iloon ja riemuun. Mutta miksi
seisomme tässä murhemielin ja kuivin suin? Minä
30 mahdan olla Turkkilainen ellen kisko nyt ylös huo-
neemme vanhinta viiniä ja täytä kuohuvalla nesteellä
kolme huikeata klasia, kolme kertaa kolme, niin on

meillä naisten noitanummero. Sinä, Claudio, olet tosin usein kiusallisen kohtuullinen mies; mutta ethän katso toki ylen yhtä klasia ilosten ystävien piirissä?

Claudio. Sitä en tee.

Varro. Nyt kammariini linnumme toiseen pää- 5
hän ja siellä ylistämme killisilmästä Bacchusta. Tule, Cantsio.

Cantsio. Minä en huoli teidän viinistänne.

Varro. Mitä? Täytyykö minun uskoa, ettes tunne 10
vielä ensinkään konstia?

Cantsio. Niin paljon, että tiedän hyljätä sen.

Varro. Sinä tomppele, sinä maitopartanen ja vauhko piltti, joka ei uskalla käydä yhteen kaulus-
nappaukseen viinijumalan kilpakedolla. Tiedä että 15
pieni noste, viaton huimaus aivossamme on mielel-
lemme terveellinen tuulenpuuska, liionkin koska elä-
mämme taivas näkyy meille harmaaksi. Ja mitä sa-
novat runoniekat?

Cantsio. Helvettiin kaikki juomalaulut ja runo-
niekat, jotka käyttelivät lauluksi niin viheliäistä ai- 20
netta kuin tämä: veressämme myrkyn vaikuttama,
sairaloinen epäjärjestys ja häiriö, joka kalvaa elä-
mämme lankaa ja himmentää järkemme valon, tämä
narrikuume, jossa puhumme ja teemme hulluuksia,
joita seuraa aina myöhä katumus. Ja kaikkea tätä 25
koristaa laulun lahjalla! Kuinka luonnotonta!

Varro. Kuulkast vaan, mikä siveyden saarna-
mies ja filosooffi etelästä! Mutta tiedä, meidän jorö-
mielinen Heraklit, että viinillä ja ilosella hummauksella
on historjallinen oikeus aina vedenpaisumuksesta tä- 30
hänpäivään asti.

Cantsio. Niinkuin ilotyöillä ja portoillakin.

*Varro. Taciturnitas*¹! Enkö ole sun kuolleen isäs rakas veli?

Cantsio. Omaisuus², joka ei juuri puhu rakkaudesta ja sovinnosta isääni kohtaan. Se on asia, jonka historjal=

5 linen oikeus on kotosin aina munsier³ Kainin päivistä.

Varro. (Lyö jalkaansa) Kitas kiinni!

Claudio. Te näette, herra Varro, että hänen verensä on kovin kiihoitettu.

Varro. Mikä peeveli vaivaa sinua?

10 *Cantsio.* Yksi asia, joka on sitä luontoa, etten tarvitse kertoa sitä teille.

Varro. Mene sitten helvettiin asioinesi; ennen katselen sinua siellä kuin seurassamme maljan ääressä, sinä piikkisika. Nyt vasta juomme, Claudio, juomme vihois=

15 samme. Astukaat sisään. (*Avaa hänelle oven oikealle*)

Claudio. Toivokaamme toki, että yhtyy hän pian hauskaan juominkiimme, koska mielensä on hie=

man lauhtunut. (*Menee oikealle*)

Varro. Jääköön hän saakelin huomaan koko

20 poika. (*Katsoen taaksensa ovelta*) *Cantsio, Cantsio!* sinä olet ilkeästi pettänyt meidän toivomme, koska et ensinkään käytä itseäsi niinkuin pitäis? Me varroimme iloa, mutta toitpa huoneeseemme ristin ja murheen. Ja mikä on syy? Mikä on syy? Mitähän

25 soppaa olet keittänyt itsellesi ulkona mailmalla? Krouvivelkojako? Eihän juuri näytä siltä. Mutta että olisit pahoin takertunut Neapelin hamevaltakuntaan, sen pidän hyvin uskottavana asiana. No no, sinä olet nuori ja veres kuohuu, ja annanpa sinulle kernaasti

¹ latin. *taciturnitas* = vaitiolo, hiljaisuus. — ² omaisuus = ominaisuus. — ³ muodostus ranskan 'monsieur' (herra) sanasta.

anteeksi synnit niillä retkillä. Mutta meidän tulee aina kavahtaa itsiämme huonoista maineista mailman korvissa, liionkin kihlatun miehen, niinkuin sinä, miehen korkeasta ja ikivanhasta suvusta, niinkuin sinä. — Niin, seiso siinä nyt hetki ja tuijottele ja tule sit- 5
ten ilosena seuraamme. (*Menee*)

Cantsio. (*Yksin*) Minä en kärsi häntä, hän kääntelee mun mieltäni ja samoin kaiken tämän mailman ankaruus. Yksi toki mun edessäni kirkkaana loistaa: kauniin Marcian kuva. Hän mun joko nos- 10
taa taivasten iloon tahi syöksee alas erinnyein pimeään luolaan. Mutta jos niin, jos rynkäisi mun päälleni tämä kauhistava sisärkunta myrskyllä ja kiljunalla, niin onhan omassa kädessäni päästin tästä kurjuudesta, ja kaikki on sitten äänettömyys, tietämättömyys ja 15
tyhjyys, rauha ijankaikkisesti. — Mutta mitä haasteli Claudio? Hänen puheensa, niin tuntui minusta, iski joteskin tarkasti naulaa kantaan, josta en tahdo voida riistoa itseäni oikein irki entiseen vapauteeni taas. Mutta eihän todistanut mieheni mitään, ei äyrinedestä, 20
vaan poutapääskösenä kiiteli hän aatosten tyhjässä ilmassa; mutta täällä on perusteena todellisuuden havainto ja koe, ja siinä seison lujana. Yksinkertainen ja selvä on luonnon laki. Minä elän täällä ajan, kaadun ja syötän sijaantuliijaani, ja häntä ja hänen jäl- 25
keistänsä kohtaa jatkaten aina sama onnenosa. Niin matelee mailma ilman loppua eteenpäin; ja siinä on koko herraus, siinä on ijankaikkinen elämä. — Niin aattelen minä, mutta toisin kylmä Mariamne; emme- 30
hän sovi siis yhteen, meistä ei tulisi onnellista paria. Mutta onnen meille kaikille tuottaa tämä muutos nyt. Minä erkanen sinusta ja otan oikean kultasein, sinä

pääset minusta ja valitset itselles sielusi heimolaisen, ja niin on meillä kullakin paras ystävämme, ja noita saa katsella päältä. Kaikki hyvin! No miksi tuumis-
 5 kelen siis? — He lähestyvät. — Tullut on toiminnon hetki! Nyt astun esiin myrskyn vauhdilla ja puhallan tämän pahteisen ilman ympäriltämme pois. Nyt ta-
 hon murtaa jään ja rynkätä ulos väljään mereen.

(*Rachel ja Mariamne tulevat*)

Mariamne. Sinä läksit meistä kuin karkulainen.

10 *Rachel.* Miksi teit sinä niin, mun veljeni?

Mariamne. (*Eriks.*) Nyt ei ole koskaan oikein laita. (*Istuu divaanille ja rupee tarkasti tähtäilemään Cantsioo*)

Rachel. (*Lyö kätensä ympär Cantsion kaulan ja*
 15 *painaa otsansa vasten hänen rintaansa*) *Cantsio,* mun lapseni, minä kuolen tuskissani, elles suo mulle sydämmes murheesta osaa. Sano mikä häiritsee sun henkesi rauhan, kuiskaa se mun korvaani, sun pienen, vienon äitis korvaan, että taitaa hän lohduttaa sinua.
 20 Ja ellei voi hän sitä, niin voi hän ainakin itkeä sun rinnoillas; ja nämät kyyneleet eivät suinkaan enennä sun kuormaas, ei, vaan huojentavat sen. Sano, kaus-
 nainen *Cantsio*.

Cantsio. Jaa, minä olen nyt päättänyt aukasta
 25 teille poveni ja asettaa etehenne salaisuuden, joka on saattanut minun teitä kohtaan niin pimeäksi ja jyr-
 käksi. Pahoin olen tehnyt kohtaan olentoja niin lem-
 peitä ja hyviä kuin te.

Rachel. Olethan kiltti nyt. Mutta anna meille
 30 kiireesti tieto; sillä tässä asiassa olen kovin utelias.

Cantsio. Mutta lupaathan kuultella rauhalis-
 na?

Rachel. Vallan rauhallisna. (*Istuu Mariamnen viereen ja kallistaa päänsä hänen helmaansa ja Mariamne lyö käsivartensa ympär hänen povensa*) Tässä lepään, kuultellen siivosti sun kertomustas.

Cantsio. Mariamne, lupaathan sinäkin maltin 5
tyyneellä katsannolla kuultella mitä sanon?

Mariamne. Sen lupaen.

Cantsio. Ja suot mun vakaasti tyhjentää poveni
aina pohjaan asti?

Mariamne. Sen teen. 10

Cantsio. Ehkä saattaisinki sydämmesi vallatto=
masti paisumaan?

Mariamne. Ole rauhassa.

Cantsio. Oi Mariamne! minä tiedän sinun jär=
keväksi naiseksi ja toivon huomaavasi, että teen nyt 15
myöskin järkevästi minä.

Rachel. Sano pian. Miksi vaivaat meitä, sinä
armoton veli, armoton sulhanen? Minä makaan kuin
tulisilla hiileillä[!], ja kuulen Mariamnen sydämmen
iskut. 20

Cantsio. Mariamne, minä tiedän, että on sinulla
Jumala, jota rukoilet, palvelet ja kunnioitat. Noo,
onhan tämä koreata. Sinulla on Jumala, Jumalan=
Äiti, autuitten riemuitseva joukko tuolla ametys=
tein ja krysoliiitein kaupungissa, taivaan palmuvarjo= 25
sessa salissa. Niin, onhan ihanata uskoa näin.

Mariamne. Etkö usko sinä samoin?

Cantsio. En, Mariamne. Se oppi on minusta nyt
ainoastaan lasten tarinoita, koska katsahtelen miehuu=
teni ijän korkuudesta. Kaikki on katonut tyhjänä 30
sumuna pois, mutta sitä selvempänä on minulla jäl=
jellä elämä ja luonto.

Rachel. Mitä uskallat sanoa? Sinä? Cantsio? Olenko minä sinua opettanut niin? Mitä uskallat sanoa?

5 *Mariamne.* Enemmin on hänellä sanottavaa, paljon enemmin; minä ymmärrän hänen tarkoitukseksensa. Mutta tee pian, mitäs teet.

Cantsio. En ihmettele, että ymmärrät, etteivät sovi meidän kohtalomme yhteen, tiettyäsi kuinka eri suuntiin pyrkivät meidän sielut.

10 *Mariamne.* Arvoitus on selitetty. Sinä annat minulle korin¹ ja revit rikki meidän liittomme.

Cantsio. Jos tahdot niin kutsua askeleen, jonka otan meidän molempien onneksi, ja tuumiskeltuani kauvan ja ankarasti.

15 *Rachel.* Taivaan Herra! Tämä ryövää minulta järjen! Malta mieles, Cantsio, Cantsio! (*Tahtoo nousta ylös, mutta Mariamne hallitsee häntä väkisten helmassansa*)

20 *Mariamne.* Makaa rauhassa ja muista mitä lupasimme.

Rachel. Cantsio! O, o, mun kultanen toivoni täällä!

Mariamne. (*Cantsiolle*) Mitä tahdot sanoa vielä?

Cantsio. Etten tahdo sun onnettomuuttas.

25 *Mariamne.* Ja siitä mahdan olla sinulle kiitollinen.

Cantsio. Minä tiesin tämän myrskyn.

Rachel. Mun ainoa, kultanen toivoni täällä! Voi, tuhannen kertaa voi!

30 *Mariamne.* Minä rukoilen sinua, hillitse mieles! (*Cantsiolle*) Sallitko mun kysyä, mikä sammutti näin äkisti sun lempesi mua kohtaan?

¹ rukkaset.

Cantsio. Eräs toinen nainen, jota lemmin ääretömästi.

Rachel. Haa!

Mariamne. Oivallisesti sanottu. Tämän totuuden edestä kiitän sinua taas. Mutta sano minulle yhtä miehukkaasti eräs toinen totuus: Oletko koskaan lempinyt minua, ehkä niin vakuutitkin vielä viimeisessä kirjeessäs, joka hengitti paljasta helleyttä? 5

Cantsio. Sinua olen lempinyt, mutta, ah! en tee sitä enään; sillä sokeasti ampuu lemmen jumala. Aatteles, mikä järjettömyys minulta, ottaa sinua vain mokseni vastoin sydämmeni taipumusta, ja mikä järjettömyys sinulta ottaa vastaan lemmetöntä sydäntä. Sillonpa hääpäivämme olisi ollut onnettomuustemme syntymäpäivä. 10 15

Mariamne. Oikein, *Cantsio*!

Cantsio. Oi, älä virnistele! — Myös eräältä toiselta puolelta olisi tämä liittomme tavallisuutta vastoin. Malta¹: sinä olet katsellut neljä auringonkierrosta enemmän kuin minä. 20

Mariamne. Sen tiesit koska tarjosit minulle kätes.

Cantsio. Mutta huolekas sisär, liian varhain huolekas aviossäätyini onnesta, johdatti lapsellista kättäni. Mitä ymmärsin minä? 25

Rachel. Hän kaartelee, soutelee kehnosti kauttarantain. — *Mariamne* kalvea, kalvea! Kalvea kuin kuoleman enkeli! Saanko likistää sun otsaas? — Kalvea kuin kuolema itse. — Laske mun käteni sun otsalles.

Mariamne. Ole hiljaa, *Rachel*. 30

Rachel. Enhän tiedä mitä haastelen ja teen,

¹ 'maltaa' Kivellä myös = huomata.

koska seison vahtovassa, jyrisevässä koskessa ja pyör-
tyen katselen kuinka rantojen metsät ja vuoret siir-
tyy. Huu! (*Peittää käsillään kasvonsa ja painaa päänsä*
Mariamnen helmaan; Mariamne, nojaten otsaansa vasten
5 *kättänsä, silittelee toisella kädellään Rachelin kiharia*)

Cantsio. (Eriks.) Minä tiesin tämän; ja nyt on
se tehty. Vimman tielle olen käynyt, polkeissani sy-
dämmiä jalkojeni alla, mutta enhän taida enään kään-
tyä takasin, ellen tee itseäni narriksi; en taida enkä
10 tahdo. Tehty on tehty. — Kas: uneksuen lepää hän
ystävänsä helmassa, ja uneksuen ystävän käsi leikit-
see hänen vionon päänsä ympärillä. Tämä kenties
ravistelis poveani tuikeasti, ellei olisi nyt sisustani
terästetty.

15 *Mariamne. (Asettaa Rachelin istumaan ja nousee*
itse, pyyhkäisten otsaansa, kiivaasti seisomaan) *Cantsio,*
mitä olet tehnyt, mitä olet tehnyt? *Cantsio!*

Rachel. Onnettoman työn, joka toi pimeyden
sieluillemme. Ah! mihen käymme nyt harhailemaan,
20 *Mariamne?* Mihen lähtisimme käsi kädessä vaelta-
maan ikävässä hämärässä tämän riutuvan päivän?
Mitä aattelet, *Mariamne?*

Mariamne. En rukoilla häntä.

Rachel. Sano hänelle vielä yksi sana, viskase
25 hänen rintaansa kipenä, joka ehkä taitaisi syttyä lie-
kiksi ja lämmittää hänen kylmää sydäntänsä.

Mariamne. Jää ijankaikkisesti hyvästi, *Cantsio!*

Cantsio. Ole onnellisempä kuin minä!

Rachel. Sen sanan, veljeni, sinä muistat kerran
30 katkerasti. Mutta, *Mariamne,* enpä toki tarkoittanut
juuri niin. Ah, ei vielä, ei vielä! Sinä et tahdo häntä
rukoilla, mutta minä tahdon, teen sen tulisella voi=

mallä. (*Lanke* *Cantsion eteen polvilleen ja tarttuu hänen käteensä*) Cantsio, älä kuoleta sun tuntos rauhaa, älä kuoleta sun uskollista Mariamneas, älä kuoleta sun Rachelias, sitä kilttiä sisär=äitiäs, joka kerran lauloi sulle kehtolaulun, lauloi enkeleistä lintuin=satamassa ja kultasantasista teistä pyhien kaupunkiin. Muistatko? 5

Cantsio. Nouse ylös, armas sisär, ja älä menettele sanoja hukkaan.

Rachel. En yhtään sanaa, en yhtä ainoata, vaan äänetönnä tahdon sinua katsella, katsella lakkaamatta. Mariamne on sun sydämmes ystävä vielä. 10

Mariamne. Ei koskaan enään. Mun arpani jo heitettiin ja minulla on toinen ystävä. Auken[!] eteheni, kluostarin portti, minä tahdon unohtaa mailman ja 15
 palvella taivaan ylkää, jonka lempi ei sammu. Pois kauvas, Cantsion petollinen kuva, ja kiirehdi, katsantoni, korkeuteen päin, jossa lemmen ruhtinas asuu! Häntä katselee jo sieluni silmä kultapilvien keskellä tuolla. Siellä seisoo hän purpurahameessa, kasvot aurinkona loistaa ja kirkas gloria piirittää hänen päänsä. Sinua palvella tahdon enkä muistella kavalata mailmaa. 20
 Pois mielestäni miehen haamu! Mä puhtaana vestaalina sun alttarillas valvelen rukouksen liekkii. Auetkoon korkean muurin portti ja soiko on kaikuva kello! 25

Rachel. Soi, kello, mun hautauskelloni, soi! (*Cantsio nosta ylös Rachelin, joka, hän[en] ruvetessaan siihen, on istunut alas ja, kallistaen päätänsä ja hymyten, ei en sinkään kohota itse ruumistansa hänen nostaessaan*) Väsynyt ja uninen lapsi sanotaan kovin raskaaksi. Enkö ollut sinulle raskas nostaakses? 30

Cantsio. Et.

Rachel. Mutta olenpa väsynyt ja unelias lapsi nyt. Toki: ennen käymistäni maata, tahdon vielä lausua yhden sanan. Mutta, haa! tämä ei olekkaan unen harhausta, vaan profeetallista houretta, koska
 5 astuu kohtalomme pimeänä varjona katsantoni eteen; ja kuule mitä ennustan: Me olimme onnelliset, mutta sinä meidän onnemme tapat; sinä itse olit onnellinen, mutta itse sinä onnesi tapat ja samalla sen toisen ystäväs onnen. Tunnonvaivain raivottaret komeros=
 10 tansa jo ovat teroittaneet silmänsä sua kohtaan. Tänne karkavat he tuulenkierröksena, tuoden muossaan[!] tai- vaan peloittavan ukkosilman. Hävityksen henki riehuu, moni paras, uskollinen ystäväs sun kauttasi käy surmaan, ja linnassamme vallitsee viimein autio
 15 yö. Muista tämä: yksi rikos, kerran tehty, vetää seurassansa legionat toisia, kuin aaltoja myrskyssä, kunnes vaivumme pohjattomaan syvyyteen. Tämä muista myös: Meidän huonettamme varten on tai- vaassa varolla[!] nuoli, jonka tämä sinun murheentyös
 20 voi johtaa päällemme alas. Synnit tässä himmentää isiemme muistot, tässä riehuneet ovat viinijumalan ja Belialin juhlat ryskeiset, joissa herjaus ja pilkka kohden korkeuden herraa on parastansa tehnyt. Ah! meidän isämme miekastelon himo on kaatanut mo-
 25 nen viattoman miehen. Ja sinun suonissas, minä pelkään niin, kiehuu hänen hurjaa vertansa ja hirmu- valtaista henkeänsä, joka pian saattaisi sun maksa- maan hänen velkojansa koston furieille. Muista kaikki tämä. Ja tarvittaisko tässä isiemme velkoja?
 30 Onhan teoksessas tällä hetkellä jo kylliksi syytä jumalten suurimpaan kostoon.

Cantsio. Olisinko ensimmäinen minä, joka on toi-

minut näin? Moni mies ja vielä moni historjan uros on tehnyt samoin. Herkkules unohti Dijaniransa koska näki hän Iolen ja Marcus Antonius eiko hylkännyt hän Octavian Egyptin Kleopatran tähden? He heittivät lailliset vaimonsa, minä ainoastaan kihlatun 5 naisen. Korja on annettu ennenkin ja annetaan aina, niinkauvan kuin ihmissydän voi lempiä. Niin on tehty; ja mitä ei tehdä täällä lemmen tähden? Senkaltaisista töistä on itse jumalten ansioluettelo armottoman suuri. — Hyvästi! Tehty on tehty, ja riehukoot taivas ja 10 maa! (*Menee kiivaasti kohden perä-ovea, jonka kynnyksellä Marcia tulee häntä vastaan. Cantsio temmaa hänen syliinsä*) Tuossa on sydämmeni valittu! (*Taluttaa häntä muutaman askelen ovelta esiin*) Vaimo, sano aatoskes; sillä nyt on sydämmeni vapaa. Sano rohkeasti, jalosti kuin jumala: Lemmitkö minua? 15

Marcia. Ijankaikkisesti! (*Syleilevät; Rachel heittää itsensä kiljahtaen divanille; Mariamne menee ulos periltä*)

Cantsio. Kohta, koska sun näin, syttyi sydämeni tuleen. 20

Marcia. Polttavaan tuleen sydämmeni syttyi kohta, koska sun näin.

Cantsio. Onneni on valmis! Ihanata! Taivaallista!

Rachel. (*Tointuu ja nousee istumaan*) Juoni! Yhteenkudottu, keho juoni. Minä tukehdun! (*Katselee hetken Cantsio ja Marciaa*) Siis tuleva kälyni? »Terve, armoitettu!» sanoi enkeli Gabriel. 25

Marcia. Teidän tervehdyksenne ymmärrän ja hylkään. 30

Rachel. Miksi kolkutti rukoillen linnamme portille se, joka oli linnanherran sydämen herra?

Marcia. Niin lapsekkaasti lemmessä houraillaan.

Rachel. Morsian Barbariasta.

Cantsio. Parman kaunis tytär!

Rachel. Morsian Barbariasta kuuluu enemmän
5 romanttiselta.

Marcia. Fröökinä, kiittäkää kohtaloonne, joka ei syösnyt teitä polkeilemaan Afrikan polttavia vuor-
ria, vaan antoi teille syntyissänne komean linnan.

Rachel. Se linna on nyt teidän, mutta minun
10 on avara mailma.

Cantsio. Sisär, miksi haastelet niin? Onnes on sama kuin ennen.

Rachel. Avara mailma! *Marcia,* suokaat minulle vaellussauvanne, minä tarvitsen sitä vuorostani
15 nyt. En aio toki Afrikkaan, vaan Palestinan maahan pilgrimmi sauva kädessä käy. Siellä, pyhän haudan partahalla, tahtoo hän rukoilla, yöt ja päivät rukoilla sen kurjan ritarin syntein edestä, joka kerran murhasi kahden immen sydämmet. Mutta taidammeko moit-
20 tia häntä? Ei, vaan lemmen Jumalaa, mi sokeasti ampuu ja joutsellansa ajelee miestä kuin vuorten kaurista, joka nuoli sydämmessä rynkää kallion jyr-
kästä varmaan turmioonsa alas. Mutta kärsi, ihmis-
lapsi, lemmen hirmuvaltaa, kärsi, kanna hänen kah-
25 leitansa nöyryydellä. (*Nousee ylös*) Mutta kirottu ol-
koon tämä kahle tässä ja tämä liitto! Niin, valmiinapa kirous ja tuhonne jo tuijottelee esiin hänen silmistänsä. Katso, *Cantsio,* helvettiä, joka tämän naisen silmistä ruiskuu ulos, helvettiä, joka kerran sinua polttaa.

Marcia. (*Eriks.*) Haa, mun sydämmeni riehuu!
30

Cantsio. Vaiti, *Rachel!* Minä en tahtois osoit-
taa sua kohtaan vihaani, Jumal'avita! sitä en tahtois.

Rachel. Mutta minä tahtoisin, että tapahtuisi
niin; sillä hunajamakeaksipa nyt tuntuu välillämme
vihan katkera kiukku. — Mitä lausuin äsken? Että
tukehtuisin? Vale! Poveni paisuu ja nostaa minun
ylös korkeuden luhtiin, josta katselen sinua jalkojeni 5
alla, sinua, kurja morsiuskunta. — Toki ulos tästä,
ulos, Rachel, hengittämään kirkasta ilmaa! Ja elä=
köön elämä, maa ja korkeuden vahvuus meidän ym=
pärrillä! Eihän ole meillä hätää maamme pallolla
täällä, jossa kaikkialta meitä syleilee autuitten siner= 10
tävä taivas. (*Menee*)

Kolmas Näytös¹.

(Avoin paikka puistossa lähellä Canzion linnaa.
Rachel tulee oikealta.)

Rachel. (*Yksin*) En ole häntä kironnut, sitä en
5 ole tehnyt. Kuinka taitaisin kirotta sydämeni kal=
leutta? Mutta sitä pimeyden voimaa, joka sovaisnut
on hänen näkönsä, minä kiroon, sitä eksyttävää ruo=
hoa, jota hän kaiketi on polkenut käydessänsä mail=

10 man saloissa. Harhailevana miehenä hän astelee, ja
siitä tämä pyöritys, siitä ei tunne hän kotoansa enään.
Mutta minä tahdon silmistäsi poistaa suomukset ja
näyttää sinulle sen hirmuisen alhon, joka ammottaa
sua vastaan. Sen teen, ja Claudio, sun ystäväs, mua
auttaa tässä äitin työssä, ja sinä seisahdat. — Kal=

15 listi[!] taidan vanhoa, että tämä sun aiottu liittos ai=

niaaksi hävittäis sun onnes; sillä eihän koskaan vielä
aavistukseni ääni ole haastellut niin korkeasti kuin nyt.
— Noo, onpa tosin korea ja hehkuva sun kultasi ul=

20 konainen puku, ja eriskummallinen ihastus säihky

hän katseestansa. Se meitä viehättää mutta poistaa
meitä tykööltänsä inhoittavan kylmästi taas. Tätä
et huomaa sinä, kurja, sokea Canzio, et huomaa
basiliskan katsantoa, jonka takana kiehuu myrkky ja
vimmattujen himojen raivo. Tätä kiroon, vaan en

¹ 3:s, 4:s ja 5:s näytös ovat myöhempää laitosta kuin
1:n ja 2:n; tarkempia tietoja siitä tämän osan alku=

lauseessa.

sinua, mun veljeni; sinua surkuttelen ja Mariamnen salaista tuskaa . . — Mitä olet tehnyt? Mutta voi, jos kaikki kääntyisi parhaaksi vielä! Minä toivon niin! (*Varro ja Claudio tulevat*)

Varro. Missä hän on? Missä riivatun nallikka, 5
joka rakensi tämän raju=ilman rauhalliseen huonee=seemme? Mutta nyt pitää myös sataman, sataman sekä äitin sanoja että isän iskuja; rakeita pitää sataman, ja hän kontii vielä edessämme, kalistellen hampai=tansa. Missä on se meidän nuoriherra? 10

Rachel. Hänestä en tiedä nyt, mutta hetki sitten kiirehti hän ulos, puettuna miekkaan ja kappaan, niin=kuin tarkoittaen pidemmälle, mutta puistoon tähän py=säyi hän toki, käyskellen sinnen tännen. Ja juuri äsken seisoi hän tuossa kunnaalla, katsahdellen Arnoon. 15

Varro. Ahaa! onpa poika niinkuin vähän levo=ton; niin niin, nyt tulkoon löylyä kaikkialta.

Rachel. Varokkaasti kuitenkin; sillä vaimo, kai=ken tämän murheellisen häiriön syy, astelee edesta=kasin tuolla santasella käytävällä ei kaukana tästä. 20

Varro. Peijakas häneen! Kuitenkin on hän kaunis tyttö, kaunis! Haa! olisi nyt Varro kiharako=ristettu nuorukainen, niin nousispa tästä toinen polska. Ah! sillonpa me kaksi, Canzio ja minä, heti paljastaisimme kirkkaat pamppumme ja: angard!¹ 25
Kaunis heilakka, mutta ei auta. Ritari seisköön sa=nassansa, liionkin kihlattua neitoansa kohtaan. — Mariamne parka!

Rachel. Hän menee kluostariin; se on luja pää=töksensä. Siellä jynkässä² loukossansa tahtoo hän mu= 30

¹ angard (ransk. en garde) = varuillaan, valmiina. —

² jynkkä = synkkä, kolkko.

rehtia päivänsä päähän. Mutta minä, minä vaivun hautahaani.

Varro. Sehän kaikista pahin. Sinua en tahdo kadottaa, kiipeen ennen hirteen. — Rutto kimppuus,
5 poika! Nuori ritari toimia näin? Mutta niinpä on täällä lemmen hanskoissa nuori mies. Ja mitä ei tehdä korean tytön tähden, tytön ja viinin? (*Laulaa*)

»Medchen, vein und sang¹,
Trallalaa!

10 Medchen, vein und sang.»

Nyt olen juuri parhaassa tuulessa kuranssamaan häntä, ja minäpä hänelle opetan kavaljerin *mores*², opetanpa hänen tanssimaan, tanssimaan ihan kohteliaasti taksin tämän tanssin ja oikein Kniggen fasonia mukaan³.

15 Rachel. Mitä mietiskelet tästä asiasta, Claudio?

Claudio. Voin tuskin uskoa, että on hän tehnyt niin.

Rachel. Tosi kuitenkin. — Niin, mitä aattelet?

20 Claudio. Kaikki on sanottu lyhyesti: onnetto= muuttansa vastaan vaihettaa hän onnensa pois.

Rachel. Jaa, sen tiedän.

Claudio. Hän on myyty, sen tiedän.

Rachel. Voi, sinä sanot niin! Ehkä tunnet tämän naisen tarkemmin. Kentiesi on hän jokin
25 kamala pimeyden henkilö, pelottava, hirmuinen.

Claudio. Sama hän on miksi hän itsensä sanoo: Albericon leski Parmasta, joka pakeni kerran miehensä kanssa Afrikkaan pyövelin kirveen alta.

¹ saks. Mädchen, Wein und [Ge]sang = tyttö, viini ja laulu. — ² latin. mores = tavat. — ³ Kniggen tavan mukaan; tarkoittaa saksalaisen kirjailijan Kniggen kirjoittamaa seurustelutaidon opasta (ilmestynyt saksaksi 1788).

Rachel. Eikö sama surma häntä uhkaa vielä-
kin, hänen palatessaan Parmaan taas?

Claudio. Siitä vapahtaa hänet hiljan julistettu,
yleinen anteeksanti.

Rachel. Mutta mitä aattelin tästä vaimosta? 5
Hänen haamussansa, vaihka kaunis, on toki jotain,
josta sieluni ammahtaa pois, siellä puhalttaa mun pääl-
leni kuuma, helvetillinen kylmyys.

Claudio. (*Eriks.*) Oikein näkee terävä silmäs,
ja sun tuntees, ihmeellisen hieno, ei erehdy millon= 10
kaan.

Varro. Salli, lapseni, että minunki joteskin
mailmantuttava silmäni on syventynyt tähän vai-
moon. Siinä, Rachel, näet naisen, jolle luonto on
mitannut kauneutensa runsimmalla mitalla, ja jonka 15
ruumiin hän on varustanut sielulla niin rohkealla
kuin tulinen rauta. Siinä, tyttöni, on seikan selitys.
Hän on voimakas ja kaunis.

Rachel. Mutta voima on usein pahuuden lä-
heisin naapuri eikä juuri ikävöitse lemмен yrttitar= 20
haan, vaan menestyy, se raaka, vuorten jyrkillä ve-
risessä temmellyksessä petojen kanssa, katsahdain
villisti. Niin tämänkin naisen katsannosta käy ulos
vihan tulta ja pahdetta, joka kääntelee mun mieltäni
ja saattaa sydämmeeni kammon. Mitä on hän teh= 25
nyt? Kentiesi murhannut miehensä tai kyllästynyt
häneen ja hänen jättänyt, ja mielisi nyt naida kak-
sinkerroin.

Varro. Mitä hulluuksia! Höh!

Claudio. Albericus on kuollut, mutta kuiten= 30
kin tuo tämä yhdistys Canzion surman.

Rachel. Voi veljeäni!

Claudio. (*Eriks.*) Marcia, sun mennyt elämäsi kerran ilmaistaan, jos viivyttelet maassamme, ja sil-
lon katkee Canzion elämänretki. (*Ääneensä*) Oi! jos
hän ehtii tämän hankkeensa perille, niin viimein
5 häväistys ja musta omatunto on hänen ainoa rikkau-
tensa täällä ja loppunsa viheliäinen itsemurha.

Rachel. Totta ennustettu. Mutta kuinka käymme nyt käsiin, häntä estääksemme kaikesta tästä?

Claudio. Koettakaamme kaikki keinot, sääs-
10 tämättä viimeisiä voimia.

Rachel. Kaikki, kaikki tahdon tehdä mitä kek-
sin ja voin.

Varro. Lyökäämme yhteen nämät kolme viisasta
päättä ja puskekaamme vastaan vimmatusti.

15 *Claudio.* Koettakaamme ensin korskeata naista
kohtaan mitä taidamme matkaansaattaa järkevillä
sanoilla. Varro, tahdotteko käydä lähettilääksemme?

Varro. Aijai! tämä on näpäkärsä¹ asia naista
kohtaan, vierastamme kohtaan.

20 *Claudio.* Mutta sitä ei katso yleinen, todelli-
nen hätä.

Varro. Käydä todellisuuden kirveellä lemмен
kukkastarhaan! Ai! ei yhtään ritarillisesti tehty. Mutta
Rachelin onni vaatii tämän, ja silloin vaikenee rita-
25 rikin povessani. — Minä saatan hänen tänne oikein
nuoremiehen kohteliaalla tavalla. (*Menee vasemmalle*)

Claudio. Kuinka murheellista! Nytpä Mari-
anne kaiketi itkussa ja huokauksissa oljentelee.

Rachel. En kyyneltä ole nähnyt hänen silmäs-
30 sänsä enkä kuullut häneltä yhtä ainoata huokausta.
Hän äsken seisoi tuon kallion rinteellä, seisoi kauvan

¹ 'näpäkärsä' tässä = arkaluontoinen.

syvissä aatoksissa, tyyni ja äänetön. Viimein toki astui hän käymään kohden kammioonsa ja hänen poskensa paloivat kuin valkea ja silmiensä alla näkyi tuo hiestä kamala tuskan kiilto.

Claudio. Kurja Mariamne! (*Varro ja Marcia tuovat vasemmalta*) 5

Varro. Astu esiin ilman pelkoa, sinä kaunis daami.

Marcia. Mitä tahtoo minusta tämä arvoisa herrasväki? 10

Varro. Haastella kanssas hellästi ja kohteliaasti muutaman hentomielisen sanan, sinä ylevä nainen.

Marcia. Tehkääthän hyvin ja sanokaat pian.

Claudio. Sen teemme, iskien viipymättä asiaan, jonka kaiketi jo mahdatte arvata. Tämä huone on muuttunut murheen leiriksi, joka muutos on teidän, vaihka epätaiteinenki¹ työnne; alussa ainakin epätaiteinen, toivon minä. Tässä ystävälläni Canziolla oli kihlattu morsian, jolle hän kerran oli vannonut ijankaikkisen lemmen, mutta nyt on hän unohtanut valansa ja menettänyt ainiaksi neitosen elämänonnen. Tässä on hänellä sisär, joka hellimpänä äitinä on häntä hoitanut ja kasvattanut, viettänyt hänen tähtensä monen unettoman yön, mutta nyt on kiittämätön lapsi unohtanut äitinsä ja menettänyt ainiaksi hänen elämänsä onnen, pimittänyt hänen sielunsa valon. Kaiken tämän hän teki, koska läheni hän teitä mielensä eksyttävässä houreessa. Mutta tietkääthän, koska hourauksen purpurakimmellys hänen ympäriltänsä on haihtunut pois, silloin seisoo hän hirmui- 20 25 30

¹ epätaiteinen = tahaton, mikä ei ole taiten (tahallaan) tehty.

sessä yössä, silloin heräyy omantunnon myrsky. Sil-
lon surua ja pimeyttä on hänestä leviävä kaikille,
joilla on ollut osaa hänen onnestansa. Niin on ta-
pahtuva ellei tehdä kiireesti toisin ja lievitetä taka-
5 sin puoleksi sidottua solmua. Te ymmärrätte mitä
tarkoitan. Tehkää siunauksen työ ja pelastakaat
tämä huone, ja tästä on teille itselle moninkertainen
onni. Oi! pelastakaat tämä ennen rauhallinen perhe,
koska on se teidän voimassanne.

10 *Marcia.* Millä keinolla, mun herrani?

Claudio. Paetkaat tästä tietämättä tämän hur-
jan miehen ja valitkaat itsellenne jokin suloinen kätkö,
jossa elätte ajan tuonnemmas. Me tahdomme teitä
suojella ja suosia, tehdä tämän piilo=elonne niin hert-
15 taiseksi kuin mahdollista.

Rachel. Sen lupaamme.

Varro. Pyhästi sen lupaamme, sinä herttainen.

Marcia. Huomakaat mitä tekisin, tehdessäni
teidän tahdon. Häneltä ryöväisin sydämensä lem-
20 mityn ja syöksisin hänen iki=turmioon ja siinähan
olis valmiina meidän kaikkein tuho. Siis onnetto=
muutta, jota aiotte poistaa, huudatte luoksenne ta-
kasin kaksinkerroin.

Claudio. Sydän ensin tosin riehuis, mutta vii-
25 mein voittais järki.

Marcia. Mies haastelee kuin tomppeli elämän
toiminnoissa, eikä tiedä, että lempi myhäilee järjen
pääteille täällä.

Claudio. Mutta järjen hylkäämistä lemmenki
30 tiellä seuraa toki usein katumuksen katkeruus.

Marcia. Alku makea, loppu katkera, niin on-
nettomasti lankesi täällä sydämmen arpa. Juopua,

juopua tahtoo sydän, huolimatta ahdingosta, joka seuraa. Niin tekee juomari, niin lemmensankari ja niinpä vaimo, joka uudistetut kerrat äitiksi päätyy.

Claudio. Pakoittakaat toki sydäntänne nyt; sitä rukoilemme hartaasti. Paetkaat tästä! Me annamme teille rahaa ja luotettavan suojellusmiehen tiellenne myötä. 5

Varro. Tässä, sinä korkeamielinen vaimo, on mies, aina valmis antamaan hengensä ja verensä naisen tähden. *Sacramento* ¹! minä tahdon olla teidän suojeleva ritarinne. 10

Marcia. Kiitoksia! mutta minulla on jo.

Varro. Ah! suokaat anteeksi.

Marcia. Kernaasti; sillä tahtonne oli hyvä.

Varro. Aina hyvä, aina hyvä naisia kohtaan. Niin, te Saronin ruusu, te leikkasitte poikki ihan juuresta meidän keskustelemisen langan, veditte jyrkän piirron meininkini eteen, mutta meininkini ei juuri ollukkaan viskata lasta pesiveden kanssa ulos; ja Canzio on lapseni. (*Eriks.*) Pidä hyvänä kunnia vasten kunniaa, sinä lunttu. 15 20

Marcia. Sanoin sydämmeni aatoksen.

Rachel. Kuulkaat mitä rukoilemme, armas nainen, rukoilemme taivaan nimessä!

Marcia. Ah, mun fröökinäni, kuinka lenseä ² on äänenne nyt. Mutta muutama tunti sitten oli siinä joteskin sapen karheutta. Kuitenkin: mitä rukoillette? 25

Rachel. Teitä heittämään tämän huoneen ja villityn miehen. Se tehkää, hyvä vaimo!

Marcia. Vähän toisin sanottu, kuuluu rukouk= senne näin: Armas nainen, tehkää niin hyvin ja mur= 30

¹ italialainen kiroussana. — ² lenseä = lauhkea, lempeä.

hatkaat lempenne ja sydämmenne; se tehkäätkin onneksi meille, hyvä vaimo. Mutta sanokaat: ken telkee edessänsä taivaan oven, koska se kerran hänelle avettiin?

Rachel. Kentiesi hän, jolla on syytä peljätä tämän taivaan muuttuvan kadotukseksi.

Marcia. Täällä mennään myös »suoraa tietä helvettiin», miksi ei siis kaartain taivaan kirkkauden läpitse?

Varro. Tässä ei auta *concilium*¹, sen kuulemme.

Marcia. Ei auta. Mikä julkea vaatimus, paikoittaa minua viskasemaan nektarmaljan huuliltani pois ja juomaan lammikon kylmää vettä! Mikä julkeus!

Claudio. Jos tämä nektar on myrkyksi niin teille kuin meille.

Marcia. Niin kuolkaamme ja vaipukaamme kaikki rinnasin alas yhteiselle sisärvuotehelle. Ihana, poetikas² kuolema!

Varro. Haj djaj!

Claudio. Marcia, Albericon onneton leski, muistakaat!

Marcia. (*Eriks.*) Haa! ilman sinua, saattaisinpa nämät kiusaajani rohkeammin tykööltäni pois. (*Ääneensä*) Herra Claudio, te tunsitte Albericon ja tiedätte kovasta onnestamme yhtä ja toista; saanko sanoa teille sanan? (*Menee sivulle Claudion kanssa ja haastelee hiljemmällä äänellä*) Minä tunnen mihenkään tatte. Mutta muistakaat valaanne.

Claudio. Olkaat toki myöntyväinen ja kuulkaat meitä.

¹ latin. *concilium* = neuvottelu, keskustelu. — ² poetikas = ruots. poetisk, runollinen.

Marcia. Kuulkaat minua te, pankaat visusti mieleenne tämä: Teidän ystävänne on jo tarpeiksi takertunut kohtaloni piiriin, ja häpeäni, kerran ilmoitettuna, pimittäisi myös hänen nimensä ja kunniansa. Ryövärnaisen varjo, nostettuna ylös, lankeisi nyt hänen päällensä kaiken kirouksensa kanssa, sortaisi hänen ijankaikkiseksi häväistyksen loalla. Tehkäätkin kuinka mielitte. Jos tahdotte ystävällenne pahinta, ilmaiskaat kaikki, jos tahdotte säästää hänen onneansa, pitäkäätkin salassa kaikki ja suokaat meidän rauhassa solmea tämä liitto. Flaminiaa ei tunne täällä vielä kenkään muu kuin Claudio, mutta pian poistuu täältä kauvas niin Flaminia kuin Marcia Canzionsa kanssa ja Canzio on onnellinen. (*Claudio käyskelee perille mietiskellen. — Marcia kovemmalla äänellä*) Niin, herra, se on päätökseni, josta en järkähdy.

Varro. Arvoisa vieraamme kaukaiselta rannalta, kuulkaat pieni selitys: En tahdo tappaa kenenkään naisen lempeä; se kauvas pois mun ritaririnnastani. Mutta kiinteästi tahdon varjella nuoren ritarin kunniaa, joka himmentyisi hänen pettäissänsä kalliin lupauksen, jonka hän kerran antoi puhtaalle immellensä.

Marcia. Marcialle hän antoi kalliin lupauksen myös, ja tahdotte siis häntä himmentämään kunniansa kaksinkerroin. Arvoisa ritari Arnon rannalta, kuulkaat uudistettu lause: Onnettomuutta, jota tahdotte poistaa, huudatte luoksenne takasin kaksinkerroin.

Varro. (*Eriks.*) Peeveli sinun kielees! (*Ääneensä ja kääntyen kohden Claudio ja Rachelia*) Ystävät, konferenssimme loppukoon tähän. Me rukoilimme turhaan.

Rachel. Turhaan: hävyttömiä kompasanoja

saimme rukoustemme vastineeksi. Mutta nyt, mikä
 äsken oli rukousta, se olkoon nyt kipenöitsevä uhkaus.
 Kuule, ylpeä nainen: Et koskaan syleile miehenäsi
 Canzioomme, sen lupaan lujasti minä. Minä olen
 5 hänen äitinsä ja sentähden tahtoo sydämmeni haljeta,
 koska täytyy nähdä erään muukalaisen, ympärku=
 leksivan akan astuvan esiin noin röyhkeästi, vaatien
 lastani omaksensa, kaikeksensa. Mutta käänny ajoissa
 ympär ja pyhkäse koreasti leukaas¹; sillä tässä on vas=
 10 tus, jota et siirrä. Kaikki, kaikki olkoon menneeksi,
 kuin taidan vaan sulkea tämän pelin. Ellen muuton
 voi, niin lähdenpä liehuvalla tukalla, paljainjaloin
 kirmasemaan ympär Italian maata, *patria cara*², ju=
 listellen teillä ja kaduilla kirkuvalle äänellä Canzion
 15 vintiötyötä.

Marcia. Hullut teljetään koreasti muurien si=
 sään. (*Canzio tulee vasemmalta ja pysäyy matkanpäähän
 toisten huomaamatta*)

Rachel. Vaiti, sinä kirottu, naimakipeä leski,
 20 muuton ajan sinun portille! Tiedä, että minä olen
 tässä emäntä.

Marcia. Ei auta sittenkään. Miksi siis tämä
 ärhennys ja ärjy?

Claudio. Miksi! Ettäs kysyt. Vaimo, elles kii=
 25 reesti riennä tästä huoneesta pois, vaan pysäyt kirous=
 taakkoinesi tähän, niin oletpa perkele.

Marcia. Mitä enemmän vielä?

Claudio. Paljon enemmän! (*Canzio vetää miek=
 kansa ja rynkää kohden Claudioa*)

30 *Canzio.* Kuole, sinä viheliäinen koira!

¹ 'leukaansa pyyhkiä' saa se, joka jää ilman. — ² latin.
patria cara = rakas isänmaa.

Rachel. (*Kiljahtaen*) Canzio! (*Ryhtyy häneen*)

Varro. Hiljaa, pojat! (*Ryhtyy myös Canzioon.*

Tuima teiskaus)

Marcia. (*Eriks.*) Oi, olisi hän tällä hyökkäyksellä lävistänyt julman Claudion! 5

Canzio. Hänen pitää kuoleman!

Rachel. Oi veljeni, veljeni!

Canzio. Kuoleman!

Varro. Poika! sanon minä.

Canzio. Hellitä, ukko! (*Temmasee kätensä irki Varrolta, joka kaatuu ja pudottaa hattunsa*) 10

Rachel. Canzio!

Claudio. Päästäkää hä, ja minä vannon, ettei pysty hänen miekkansa tänne. Rachel, ole rippumatta hänen käsivarressansa. 15

Canzio. Pois, portto! (*Rachel hellittää*)

Rachel. Portto? Sanoitko niin?

Canzio. Niin luulen.

Rachel. Suokoon Jumala syntisi anteiksi ker-
ran! Mitä sanoit? 20

Canzio. En muista. (*Uhaaten*) Claudio! (*Claudio seisoo liikkumatta*)

Varro. (*Noustuansa ylös*) Onko tämä mailma heittänyt kupperkeikkaa! Onko kaikki nurinniskoin, sekamelskassa! Haa! sinä kiukkuinen pedon penikka, mitäs teit? Olethan jo täyskarvanen peto. No no, enpä vaadikkaan sinua kunnioittamaan tätä flinttusta, (*Taputtaa päätänsä*) sitä en vaadi, mutta muista äitiä tuossa ja kauhistu, jos peto kauhistua voi. (*Panee hatun päähänsä*) 30

Rachel. Peitä, kätke, pimeys, mitä hän sanoi. Minä tahdon unohtaa sen sanan; unohtaa, unohtaa, unohtaa!

Canzio. Claudio, sinä olet minua herjannut, herjannut morsiantani Marciaa.

Marcia. Minä olen muukalainen, ketä tarvitsee heidän peljätä, ellei puollusta minua hän, jonka
5 huomaan annoin sydämeni? *Canzio*, oletko mies?

(Menee)

Canzio. *(Kohottaa miekkansa ilmaan)* Sen tahdon näyttää! Kuolema ja kirous, sinä olet minua herjannut, Claudio!

10 *Claudio.* Tarkoittaen onneas. Tahtoisinpa siirtää povestasi pois tuon kavalan, vaarallisen kärkeen.

Canzio. Menköön henges, sinä konna!

Rachel. Suuri jumala! *(Canzio uhkaa miekalansa Claudioo, joka seisoo yhä liikkumatta ja katselee tyy-*
15 *neesti Canzioo)*

Canzio. Sinä olet loukannut mun kauniin Marciani!

Varro. Sinä olet loukannut mun ihanaisen Rachelini, minä manaan sinun ulos, manaan sinun
20 veriseen taisteluun.

Canzio. Pois tästä te ja Rachelinne samoin.

Varro. Vintiö, minä manaan sinun ulos!

Canzio. Minä manaan teidän pois! Tässä on minulla suoritettavana kiire asia tämän ystäväni
25 kanssa.

Varro. Oikein! Minä ymmärrän, ja toivon tapahtuvan niin. Vaadi ulos häntä koreasti, poikaiseni, ja Claudio käy puolestamme taisteluun, Italian kun-
30 nokkain miekkailija kamppailee mun Rachelini tähden. Ihanata!

Rachel. Siihen on Claudio liian järkevä ja vakaa.

Varro. Ei; astukoon hän miehenämme tante=

relle. Mutta me lähtekäämme tästä tieheemme. Tule, lapseni.

Rachel. Sallikaat minun olla. Minä tuskin käsitän mitä on tapahtunut.

Varro. Ja hän on kyllä käsitellyt meitä. Käy pois sun ruman veljes näkyvistä. (*Menee*)

Rachel. (*Eriks.*) Mihen astelisin, koska toivo on mennyt? Marianne, sinun murheelliseen helmaas rientää murheellinen Rachel. (*Menee*)

Claudio. Ystäväni, muista: tämä ei pääty koskaan hyvin; ilkeiden kylvöä seuraa katumuksen niitto. Mutta ole sillon moittimatta sallimuksen kättä. (*Menee*)

Canzio. (*Huomaamatta Claudion lähtöä*) Marcia! sä vihasi tulessa seisoi kauniina kuin Jumala. Sun tahdon sydämeni omaksi, vaihka vartoi muia tuhansittain ijankaikkisuuksia, valmiina mun sieluani kerran loppumatta paistamaan. Sun tähtes uhkailen mä astuisin vaihka vastoin koko mailmaa, ja hän, joka tahtoo leikata sun kunniaas, hän kuolemalla kuoloon. Claudio, käykäämme nyt vastuksiin rinta vasten rintaa leimahtelevilla miekoilla. Claudio! (*Katsahtaa ympärillensä*) Oletko mennyt? Mennyt olet, mutta halaanpa joutua yhteen kanssas pian taas; sillä povessani riehuu koston jano. — Giovanni, kiirehdi tänne! Giovanni! Mies, enkö nähnyt sinua tuolla tammien juurilla? — Claudio, sinä mun impeäni, säteilevä niinkuin aurinko, olet kironnut, häväisnyt, ja tähän polttaa mun sydäntäni. — Giovanni! (*Giovanni tulee*)

Giovanni. Mitä tahtoo herrani?

Canzio. Viimein toki tässä. — Mutta kuinka kuluu ijankaikkinen aika?

Giovanni. Kohta ehdostaa¹.

Canzio. Ehdostakoon jumalten hämäränaikaan!
— Missä on ystäväni Claudio?

Giovanni. Hän on jättänyt linnamme.

5 *Canzio.* Samoin teen myös minä ja heitän
vieraamme sinun uskolliseen suojaas. Sano Marcialle,
että palaan aamun tullessa, ja katso ettei hänelle pahoin
käy.

Giovanni. Tahdon olla hänen tarkka varti=
10 jansa.

Canzio. Sinun uskollisuutesi on tunnettu. —
Mutta varro! Yksi toimi tehtävä nyt kohta. (*Ottaa päi=
väkirjansa taskustaan ja kirjoittaa plyijyspännällä. Erik=
seen ja kirjoittaen*) Claudio! Oletko oikea ritari, niin
15 käy mua vastaan miekkoinen ja kumppanines Arnon
rannalla koska huomispäivä valkenee. Sinä muis=
tat paikan, jossa, tullessani Neapelista ensiksi kohta=
simme toinentaloisemme. Siinä iskekäämme yhteen
niinkuin todelliset sankarit. Mutta tiedä, elles huoli
20 tästä sanastani, vaan saatat minun odottamaan tur=
haan, niin tahdonpa olla sinun kiusanhenges, sinun
perkelees, kunnes viimein miekkasi lentää ulos huot=
rastansa. *Canzio.* — (*Sieppaa irki lehden, tekee sen
kirjeeksi, jonka hän antaa Giovannille*) Saata viipy=
25 mättä tämä kirje Claudiolle. Sisältö ei tarvitse koskea
sinuun.

Giovanni. Siitä olkaat huoletonna vaihka löy=
tyisi siellä tuomiopäivän suuri salaisuus.

Canzio. Mene! (*Giovanni menee.* — *Canzio*
30 *yksin*) Siis olen nyt ottelossa kaikkein kanssa, kaikkein,
mutta kallis on myös hinta, jonka tähden kamppailen,

¹ ehdostaa = tulee ilta, hämärtää.

ja paljosta luovun. Mariamnen jätin, isäni veljen
 potkasin tykööltäni pois, vihani myrkyllä karkoitin
 Rachelin sydämmen kauvas, ja huomenna käyvät
 ristiin Claudion ja Canzion miekat. Miekkailemi-
 sen konstissa hän tosin on mestari, ympärmainittu
 tämän kuntonsa tähden, mutta kehnompia siinä juo-
 nassa en ole juuri minäkään, vaan olinpa ensimmäinen
 florettiniekka Neapelin nuorten sotilaskukkoin jou-
 kossa. Mutta yhtäkaikki, hän olkoon kunnokas tai
 tomppeli; olisinhan viheliäinen pelkuri minä, jos
 ainoastaan luottaissani mieheni heikkouteen, uskal-
 taisin käydä rinnustukseen¹ hänen kanssansa. Hän
 olkoon taidossansa mahtava kuin pyhä Yrjänä itse;
 minä rynkään päin. — Nyt ystäväni Giottin luoksi,
 siellä vietän yöni, uneksuen kauniista Marciasta,
 jonka tähden huomisaamun punertaissa Arnon ran-
 nalla miekkaani välkyttelen. (*Menee vasemmalle.*
Rachel ja Mariamne tulevat oikealta)

Rachel. Canzio! Ei, häntä ei ole tässä enään.

Mariamne. Turhaan teet sinä työtä ohjaaksesi
 häntä näin himojensa virran vallassa. Mahdotonta!
 Nyt kiittää hän vaan eteenpäin, kunnes joko nielee
 hänen tuima kurimus tai ehtii hän toivotun rannan.

Rachel. Kadotuksen kurimus hänen nielee, ellen
 telje hänen tietänsä.

Mariamne. Sitä et voi hänen rieheteissaan[!]
 näin hurjasti.

Rachel. Onpa hän muuttunut. Hän, joka ennen
 oli sievä ja kaino nuorukainen, hän raivoo nyt kuin
 rutto, luoden ympärillensä murhetta ja valitusta.
 Hän tahraa kielensä lauseilla, jotka jäädyttävällä vä-

¹ rinnustus = rintapaini, ottelu.

ristyksellä kohottavat hiuksemme pystyyn. Mitä sanoit hän? Miksi kutsui hän minun? Oi, etten taida unohtaa sanaa, joka muistossani lakkaamatta huutaa! Oi, etten tiennyt sulkea korviani, koska aukenivat
 5 hänen ihanat huulensa tähän sanaan, joka aivoani pyörryttää ja saattaa minun oksentamaan sydämeni ulos!

Mariamne. Mutta mitä lausui hänelle hänen ystävänsä Claudio?

10 *Rachel.* Ah, kuinka halpa itserakkauteni sai hävetä! Sinä muistat mitä heikkoudessani Canzioo kohtaan ilmasin sulle kerran. Sanoimpa, että häntä kernaasti katselin Claudion rinnalla, jonka julmuus¹ turhassa mielessäni korotti Canzion kauneutta moninkerroin. Minä narri, narri! sainpa hävetä nyt.
 15 Kuin sankarten sankari, kuin uros taivaasta, niin seisoi Claudio, seisoi tyyneesti, säälien ja armotellen katsahdin Canzioon, joka riehui hänen edessänsä kalvea kuin kauhistus, riehui vihan hengen vääntämällä kasvoilla. Julma hän oli ja hirmuinen, mutta
 20 kirkas majesteetti Claudion silmistä säteili ulos, ja ah, kuinka kaunis hän oli! — Mutta kaunis on Canziokin vielä, koska katumus ja sovinto on viimein tehnyt hänessä työnsä. Niin, luulenpa että katumuksen ahdingossa hän jo käyskelee puistossamme,
 25 eikä saavuta rauhaa. Varro minua hetki, minä riennän hänelle lahjoittamaan anteeksantamuksein. Hän käyskelee sinnen, hän käyskelee tänne ja rakentaa pian hautansa Arnon helmaan. (*Menee vasemmalle*)

30 *Mariamne.* (*Yksin*) Kuinka lapsekas! Tai olisiko jo järkesi hairautunut? Mutta enhän kuitenkaan

¹ julmuus = rumuus.

ihmettele, että levoton tuskittelet, koska muistelen
kuinka sydämmesi hänen tähtensä helleydestä paloi.
Sinä et taida häntä unohtaa, mutta ylistetty olkoon
korkeuden ruhtinas, että kelmenee hänen kuvansa
Mariamnen muistosta, ja rauhan teemme kohtalo ja
minä. Tosin taistelin sodan vaikean ja väkivaltaisen;
sillä hän oli mun lemmittyni. Ankara oli kapina niin-
kuin autiolla merellä koska kaikki tuulet yhteenryn-
kää ja laineet korkealle kuohuu, niinpä tässä sydäm-
meni kuumat laineet mun sieluni tahtoivat upottaa.
Mutta ylös pimeydestä, myrskystä ja häiriöstä mä
katsahdin ijankaikkiseen aamutähteen, enkä vaipu-
nut vaan kohosin, ja kauvas jäivät jyrisivät laineet
jalkojeni alle. Armos minua nosti, sinä ijankaikkinen,
ja nyt seison rauhan vuorella mailman hälinästä kor-
kealla, ja ympärilläni hymyilee äänetön, pyhästi tuok-
suva myrttimetsä ja hämärsalaisesta heikumasta po-
veni hehkuu ja voimallisesti kohoo. Niin on nyt
elämäni päivä. Mihin vertaan sen? Se on juhlapäi-
vän tyyni, himmeä ilta kaukana, metsäsellä hyvän-
hajuisella vuorella, jossa haudan hiljaisuus hengit-
tää; mutta lännen reunalla väikkyä tulinen punerrus,
ennustaen uutta päivää, joka illaksi ei käy. — Hetkeni
on lyönyt, ja kaikki tahdon uhrata sun kunniakses,
Kaikkivaltias. Ah, että kurja ihmislapsi täällä, tämä
mateleva mato, uskaltaa kieltää sinun vallitsevan kor-
keutes istuimella! Mutta häväisijän runnot sinä vii-
mein voimasi vasamalla. Iske alas, iske alas, sun
kaikki polttava nuoles ja näytä, että sinä yksin olet
mailman johtomies ja herra! (*Rachelin laulu kuuluu
metsästä*) Miksi laulaa hän? (*Marcia tulee oikealta*)

Marcia. Jumalan rauha, sinä jalo neito! Kuinka
käy leikki?

Mariamne. Mitä tarkoittatte?

Marcia. Leikkiä, jossa yksi on säkki ja toinen suu. Hoo, te käytätte ukkostanne hyvin.

Mariamne. Vaimo, välttääkäämme olemasta tois-
5 nentoisellemme vaivaksi. (*Eriks.*) Tämä oli Rache-
lin ääni; mutta onko hänellä syytä laulaa näin ilosesti?
Minä kiirehdin hänen luoksensa. (*Menee vasemmalle*)

Marcia. (*Yksin*) Korskeus vastaan korskeutta.
Jaa, tässä on tulta, tässä on tuulta mun ympärilläni,
10 mutta lujana käyskelen ja varron mitä tuleman pitää.
Ja nyt tulee joko onni armas tahi kaatumus jyrkkä.
(*Gregorio tulee oikealta*) Mikä kiiru sinulla, poika
ja miksi katsahdat niin villisti ja vihanterävästi?
Ketä etsit?

Gregorio. Yhtä miestä!

Marcia. Ja tämä mies on sytyttänyt vihas?

Gregorio. Häntä vihaan aina kuolemaan asti.

Marcia. Ken on sitten tämä onneton mies?
Sano, poikaisein. Luulenpa tuntevamme toinentoi-
20 semme sitten eilistä iltaa, koska ostin sinulta marjoja
tuolla vuorella.

Gregorio. Ja maksoitte marjani hyvin. Mutta
nyt en mieli juuri kiitellä, toista palaa mielessäni.

Marcia. Olethan herra Claudion palvelija?

Gregorio. Olen ollut, mutta tänäpäen otan hä-
25 nestä eron ja oikein kuumalla kädellä. Oi kirous!

Marcia. Tämä ei ennusta hyvää. Sinä hengität
tulta ja liekkiä, ja povessasi näen kamalasti kiiltävän
tikarin.

Gregorio. Ken taitaa minua kieltää kantamasta
30 sitä? Olkoon se siellä ketä varten hyvänsä.

Marcia. Miksi haastelet kanssani peitellen hänestä? Minä huomaan nyt, että kohden Claudioo on vihasi teroitettu, kohden miestä, jota minäkin vihaan sydämmeni pohjasta ja jolle olen velkaa verisen koston.

5

Gregorio. Hahaa! siis taidamme ottaa toinen-toistamme kädestä ja rynkätä päisin yhdessä.

Marcia. Kaiketi on minulla syytä vielä enemmän kuin sinulla vihata sun herraas. Mutta kuinka nosti hän sun koston himon?

10

Gregorio. Vimmatulla tavalla. Minä tahdon kostaa vaihka henkeni hinnalla, vaihka hinnalla tuhannen hengen. Piestä minua oman morsiameni kasvoin edessä! (*Marcia pyrskähtää nauruun*) Te nauratte!

Marcia. Kuullessani, että on sinulla morsian vaihkas olet vielä niin nuori.

15

Gregorio. Me olemme salaisesti kihlatut. Mutta surma ja hävitys! enhän kehtaa enään lähestyä häntä; niin inhoittavasti pieksi minua hänen edessänsä kirottu Claudio, tämä orangutangein kuningas. Kai-kin vähin taidan häntä lähestyä ennenkuin olen kosta-
tanut miehen, joka minua pilkkasi niin häijysti.

20

Marcia. Miksi tahtoi hän rangaista sinua?

Gregorio. Tämä totinen maisteri sanoo tahtovansa opettaa haastelemaan minua totta. Totta, totta! Niinmar! Mikä on totuus? Kuinka hyvänsä: hävyttömästi nuorukaista kohdeltiin, ja sentähden tahdon kostaa, kostaa verisesti. Voi! varroinpa jo, kurja, kauvan häntä tien käännöksessä tuolla, lymyssä kuin nälkänen partti, mutta uhriani ei kuulunut täältä minkaan. Kihelöitsevä poveni ei kuitenkaan antanut loinulle kauvemmin rauhaa, vaan pakoitti mua etsimään karhuani täältä. Missä ollee hän?

25

30

Marcia. Ole rauhassa, poikani. (*Eriks.*) Hän on mulle sovelias ase poistamaan elosta Claudion, jonka lujuuatta nyt epäilen kovin koska näin voimakkaasti ponnistetaan. Mutta tuskinpa hän onnistuisi, jos näin tyhmänrohkeasti hän karkaisi esiin. (*Ääneensä*) Poika, minä sanoin, että vihaan sun heraa, ja sanon vielä, että katsoisin parhaaksi jos tämän miehen sydänveri kylmenis; sillä hän seisoo mun suloisimman toivoni tiellä. Tiedä, sorrettu nuorukainen: hän tah-
10 too temmasta minulta mun rakkaani, mun kauniin Canzioni, tämän linnan herran, yllytettyinä siihen tuon virnakan, tuon hyljätyn Mariamnen kyyneleiltä. Ja minä pelkään hänen menestyvän hankkeessansa; sillä Canzio pitää häntä lujempänä, jalompana ystä-
15 vänä kuin hän on ansaitseva pidettää. Siis on minulla syytä toivoa tämän miehen kuolemata. Täytä tarkoitukses, poika, ja saata hän päiviltä pois, mutta varokkaammin ja toisella tavalla kuin on aikomukses nyt. Muista, että hän on miekastelija, jonka silmä on
20 tarkka itsevarjellukseen.

Gregorio. Antakaat parempa keino ja minä olen valmis.

Marcia. (*Antaa hänelle pienen pullon*) Saata niin, että nielee hän tämän pullon sisällön, ja hän on tyytyväinen ainiaan.
25

Gregorio. Sen nielköön hän huomenna aamujoumassansa. Hyvä! jos tavaranne vaan tappaa.

Marcia. Tappaa varmaan, ainakin mentyyä kolmen, neljän tunnin.

30 *Gregorio.* Oivallista! Sitten ei hän näe enään huomista puolipäivän aurinkoa.

Marcia. Saata niin, ja ole huoletonna tulevista

päivistäs, kun minä vaan kerran olen tämän linnan emäntä.

Gregorio. Sen lupauksen edestä kiitän teitä, ja lupaan, että pian kuulette kuolon sanoman hyvin mieluisan. (*Menee oikealle. Pimii illaksi*)

5

Marcia. (*Yksin*) Yhtäkaikki; yksi mitta enemmän tai vähemmän verivirrassa, joka höyryen mun ympärilläni kiertoilee kuin maan viulun ympärillä Okeanoksen öinen virta. Ylös nousevat mustanpurnertavat usmat, mailma yöksi pimentyy ja perille mun kiirehtiä täytyy ennenkuin on myöhän. Mä juoksen halki avaran aavikon kohden taivaan synkeätä reunaa. Mä hyppään, hameliepeheni huminalla liehuu, koska kuuma helvetti mun jäljessäni huohottaa, huohottaa kuin koira, joka lakkaamatta juoksi. Mutta rikkaus ja kulta ja aviosvuoteeni ilot kauniin Canzióni kanssa olkoon se salamanderinpuku, joka ajan vielä kestää tämän mustan koiran hengitystä vastaan. Marcia, sä löydät aavan santameren keskeltä ihanan, kalpean Ammoniumin saaren, jossa Hymenin tempeli seisoo. (*Menee vasemmalle. — Mariamne tulee, ta-
luttaen Rachelia: joka on mieletön*)

10

15

20

Mariamne. Seuraa minua, Rachel, minä rukoilen.

Rachel. Mitä tahdot minusta?

25

Mariamne. Tule kanssani kotia.

Rachel. Kotia? Minulla ei ole enään kotoa.

Mariamne. Miksi haastelet lapsekkaita? Seuraa minua kiltisti ja älä ole itsepäinen. Rientäkäämme ennen pimeyttä.

30

Rachel. Pimeys on meistä kaukana. Kuule: Koska istuin Arnon rannalla ja laulelin. —

Mariamne. Mitä tapahtui sillon?

Rachel. Sillon kaunis tyttö Arnon rannalla lauleli.

Mariamne. Tule nyt, mun armas sisäreini!

5 *Rachel.* En tule, en tule, en tule!

Mariamne. Oi Jumala! tämä murheen päivä on siis pimittänyt hänen järkensä.

Rachel. Ei yhtään pimeyttä, sen huomaat, koska kuulet mitä tapahtui istuissani Arnon rannalla.

10 *Nousi* äkisti mun povestani valkeus ihmeellisen heleä ja hieno, niinkuin nousee uusi autuuden aika. Mutta se nousi koillisesta, hohtaen kuin tuhannen taivaan kaartaa; sieltä välähti se lounaiseen, väikkyi kauvan sinnen tännen, vavahdellen oikealle, vavahdellen vasemmalle kunnes seisahti se viimein ja rupesi hymyilemään hopeakirkkahaana. Tämä oli valkeus, joka povestani paistoi ylös pyhille kulmilleni, paistoi kaharieni iloseen yöhön, että kimeltävässä loisteessa uiskenteli nuoren immen pää, ja hän lauloi aamulaulun.

20 *Mariamne.* Rachel, annas tännen tämä pääs. (*Painaa Rachelin otsan vasten rintaansa*) Ummista nyt silmäs ja koeta aatella kuinka on sun oikea laitas.

Rachel. Sen sanon kohta, (*Nostaa jalosti päänsä ylös*) sanon, kohottaen otsani korkealle. Minä olen impi, puhdas impi. Mutta kuulitko mitä hän sanoi?

25 *Mariamne.* En kuullut.

Rachel. Hyvä!

Mariamne. Mitä sanoi hän?

Rachel. Kysyitkö?

30 *Mariamne.* Kysyin.

Rachel. Saitko tiedon?

Mariamne. En.

Rachel. Hyvä! Kaikki peittääköön pimeys ja yö. Mutta kylmästi puheltaa[!] yöseen tuuli ja vahterjat huokailee.

Mariamne. Sentähden lähtekäämme.

Rachel. Mihen lähtisimme?

5

Mariamne. Kotolinnaas, joka seisoo edessämme tuossa.

Rachel. Linnan porttia vartijoitsee traakit¹, pei= kot, kyöpelit ja menninkäiset, katsahtaen hirmuisesti tän= 10 taan. Nyt he kurottavat tuliset kielensä mua koh= taan ja tahtovat mun niellä, raukan, kuin kärke= nen sirkan kitaansa temmasee. (*Pimeä yö*)

Mariamne. Rachel, Rachel, sä uneksut vaan.

Rachel. Kaiken mailman ja mustan syvyyden kiukkuinen viha on mun piirittänyt ja kaukana, kau= 15 kana, on äitin=armo. (*Kovalla äänellä*) Mutta ar= mahtakaat toki! Armoa, armoa ja laupeutta Jumalan rakkauden tähden, armoa!

Mariamne. Hurja Rachel! Ah! mitä pitää minun tekemän? Huutaman apua tänne.

20

Rachel. Ole huutamatta. Minä tahdon ummistaa silmäni. (*Ottaa käsillään päästänsä*) Se on totta: nyt ei ole oikein nuoren neitosen laita. Mariamne, mitä sanot?

Mariamne. Sinä uneksut, mutta heitä jo uneksu= 25 minen pois ja heräy, oi, heräy!

Rachel. Niin, nyt heräyn pitkästä, murheisesta unesta. Uneksuinpä, että Canzio oli jo kasvanut suu= reksi, lähtenyt etäiseen kaupunkiin, ja minun saavutti kuolettava kaipa= 30 seen, loppumattomahaan iltaan. Vihdoin palasi hän

¹ traakki = lohikäärme.

kuitenkin, mutta sillen astui vuorilta alas eräs kau=
histava ryövärvaimo ja tahtoi hänen ryövätä meiltä
pois. Tuskallinen oli hetki. Minä taistelin ja kiljuin
vimmoissani, mutta raivotar kiihoitti päälleni kum=
5 mituksia, tulta=oksentavia lohikärmeitä, ja he tahtoi=
vat mun surmata. Sillon heräsin toki. Nyt olen val=
veillani ja muistan, että olen hänestä viipynyt kauvan
pois, minä armoton. Vaiti! Minä kuulen hänen it=
kunsä. Hst! — Hän vartoo minua hämärän ikävyvy=
10 dessä akkunalla ja itkee, kurja poikainen. Mariamne,
tule, riennä! (*Menevät oikealle*)

Neljäs Näytös.

(Sama paikka kuin ensimmäisessä näytöksessä. — Gregorio tulee oikealta.)

Gregorio. (Yksin) Se on tehty! Hän on niellyt myrkyllisen nesteen, ja kaksinkerroin uhkaa häntä 5 kuolema: Canzion miekka ja voimallinen juoma, joka jo kuohuu hänen veressänsä. Vai tahtoisiko toisin kohtalomme? Lähettäiskö herrani riitaveljensä edellä Tuonelaan ja rientäis sitten samaa tietä sillä passilla, jonka pistin hänen poveensa? Mutta niin en 10 tahtois minä. Kummallista! Halutyöni, kerran tehty, soisin, ettei olisikaan se tehty. Häijyhenki vai taivaanko voima näin kääntää äkisti ympär meidän tahomme? Minä vaan en mielisikään enään olla Claudion murhamies. Mutta toivonpa toki, että saa hän kuo- 15 lemansa Canziolta, ja minä hengitän vapaasti vasten nuorta elämäni taas, joka niin varhain uhkasi ahdistua. — Minä kuulen heidän tulevan ja kätken itseni puitten verhoon, josta katselen kuoleman työtä. (Menee vasemmalle. — Claudio ja Angelo, varustettuina mie- 20 koilla, tulevat oikealta)

Angelo. Mikä paradisin aamu! Maasta nousee tuoksu ylös, puista virtaa tuoksu alas ja kaikkialta kuu tuhanten lintusten äänet, koska tuuli makaa ja

virta uneksuu kukkasvuoteessansa. Mikä aamu! Tässä luonnon kauneus vuotaa yli ja hämmästyen seisoo maalarari.

Claudio. Kaunis on Arnon laakso, kaunis Italia,
5 mutta raskaasti painaa sitä kovan onnen käsi. Tässä ylpeä ruhtinas vastoin ylpeätä ruhtinasta riehuu, alammaisen veri vuotaa heidän kujeitensa[!] tähden ja talonpojan maja riistetään. Ja siinä, missä ruhtinasten valtikka on voimaton, saarnaa paavi, jonka valta
10 niinkuin myrkyllinen tuuli, hengittää kuolemata, ja niin hävitetään hengen perustus ja terve ydin. Niimitys Jumala on ainoastaan ilveen keppihepo, turhan kunnian pyytö ja kostonhimo johdattavat puheen, vuorten luolat täyttyy ryöväreistä. Niin käy nyt Ita-
15 liassa, sankarten ja nerojen entinen koto. Angelo, tänäkin kauniina aamuna on Canzio nousnut vuoteeltansa hengittäen paljasta kostonhimoa, tämä Italialaisen perisynti.

Angelo. Minä pelkään pahinta. Pitääkö tämän
20 aamun ja tämän kukkaskedon tahrauman vereen?

Claudio. Ole pelkäämättä. Minä tähtäilen jääkylmällä tyyneydellä hänen himosta levotonta, liekehtivää silmäänsä ja väistelen kaikki hänen työkkäyksensä niin tarkkaan kuin vetäisi miekkaani hänen miekkansa kärkeä kohden manjettivoima kerkeä ja luja.
25 Tässä kohtaa oppilas mestarin, jonka kuntoon hän ei koskaan ehdi. Toki, poistakoon Jumala, että saisi hän riipalettakaan mestarinsa miekasta! Minä vaan lyön leikkiä hänen kanssansa, ja kaikki päättyy hyvin.
30 Mutta tunnenpa myös hänen luontonsa, hänen itsepintaisen mielensä ja tiedän, ellen suostuisi tähän, hänen asettamaan taisteloonsa, että täyttäisi hän haas-

tinsa ja olisi mulle kiukkuinen kiusaus. Mutta tämä leikki on melkein toivoani mukaan; saanhan nyt tilaisuuden vähän masentaa hänen nuorta, vallatonta sydäntänsä, joka paisuu korkealle paljaasta itseluottamuksesta.

5

Angelo. Elles saata häntä aina hurjemmaksi.

Claudio. Sitä en usko, vaan uskon, että viskasee hän viimein miekkansa ja lähestyy minua ihastuksen katsannolla. Oi jospa sillon voisin avata hänen silmänsä näkemään minkä kalleuden hän jätti, koska jätti hän Mariamnen!

10

Angelo. Sä ylevä nainen, mikä tulee sun onnekses nyt?

Claudio. Kluostarin yö; sinne pakenee hänen sielunsa. Mariamne, että rikas sydämmesi pitää lakastuman kylmän marmoriristin juurella!

15

Angelo. Hyljätä ystävän, joka sydämmemme rakkauteen kerran oli perustanut ja rakentanut tulevien päiviensä kaiken toivon, hyljätä hänen, heittää hänen ohjattomana venosena myrskyjen haltuun! Canzio, kuinka taisit päätyä tähän?

20

Claudio. Mieheen, joka kieltää Jumalan ja tyhjäksi tekee sielumme kuolemattomuuden, siihen mieheen älä milloinkaan lujasti luota. Siinä kohdassa hän harvoin kestää viimeisen koetuksen. Se mies kauvan kyllä taitaa olla sua kohtaan uskollinen, aina kuinka jalosta aineesta hän on, hän taitaa tehdä uhrauksia oikeuden ja totuuden tähden, taitaa vastoin tahtoansakin langettaa oikean tuomion; mutta kas kun kerran nipistää, kun koko hänen maallinen onnens' ja olentons', joka on hänen ainoa rikkautensa, pannaan kysymykseen, sillon luikertaa hän liukkaana

25

30

ankerjana pois sekä sinusta, että oikeuden ja totuuden asiasta. Niin on se mies; hän on mitätön sen miehen rinnalla, jonka katsannossa nähdään kangastus lop-
pumattomista mailmoista. — Toki: Canzion rin-
5 nassa käyvät vielä kaksi valtaa keskenänsä sotaa. Kol-
me kerrosta näen hänen luonnossansa ladottuina
toinentoisensa päälle. Ensimmäinen on perintö isältä
hänen veressänsä; toisen antoi hänelle sisären oival-
linen kasvatus; kolmannen loi hän itse kiertoillessaan
10 mailman turulla. Heimolaisina kolmas ja ensimmäinen
toinetoistaan syleilee, tahtoen tukehuttaa keskim-
mäisen kumppaninsa. Mutta ehkei sammukkaan hä-
nen hengensä kipenä, vaan varttuu hän vielä voimal-
lisemmaksi toisia ja pelastaa miehensä ennen viimistä
15 jyrkkää¹.

Angelo. Nyt on hän toki tunnoton ja hurja mies.
— Ystäväni! mikä vaivaa sinua? Sinä kelmenet pe-
loittavasti.

Claudio. En ymmärrä mikä häiritsee vertani,
20 joka juoksee tempoillen, ja korvani soivat. No nytpä
koiranhammas päättäisi Claudion pelkuriksi. Mutta
laita on, etten jaksakkaan hyvin.

Angelo. Mikä olisi matkaansaattanut tämän?

Claudio. Kaiketi eräs tärkeä asia, jonka kanssa
25 en pääse maalle puuhatessani kaikin voimin, ja tämä
aatosten vimmatu hälinä ei suonut minulle yöseen
rauhaa.

Angelo. Yksi salaisuus?

Claudio. Kiusallinen salaisuus. Jos taitaisin sen
30 ilmaista, niin leimauksen vauhdilla tässä kääntyisi
tapausten virta juoksemaan päinvastoin nykyistä suun-

¹ jyrkkä = jyrkänne.

taansa. (*Eriks.*) Canzio, voisimpa kentiesi pelastaa kunnias ja onnes, jos murtaisin sun etees tämän synkeän kätkön ja siirtäisimme kauvas onnettoman naisen. Mutta rikkoisinko pyhän lupaukseni, ja surmaksi hänelle, joka kerran armahti minua kuolemassa? Sitä en taida. Mutta katselisinko avoinsilmin kuinka ystäväni rientää turmioonsa? Sitä en taida. Mutta salaisuuteni ilmoitus, tekisiko se enään hänen onnensa? Minä epäilen. Enkö saattaisi hänen onnettomuuttansa suuremmaksi vaan? Niin pelkään. Tuskaallinen asema! 5 10

Angelo. Hän tulee ja häntä seuraa mies, jonka kohtasin eilen Canzion linnassa.

Claudio. Giotti, meidän yhteinen ystävämme. (*Canzio ja Giotti tulevat*) 15

Canzio. Ystävät, me olemme saattaneet teitä vartomaan jonkun hetken; se suokaat meille anteeksi, hyvät ja ilokset kumppanimme!

Claudio. Ilonen ei ole Claudio, koska kysymys on verenvuodatuksesta ja kuolemasta. Canzio, minä en voi kärsiä tuota miekastelijain tavallista, teeskelyä kohteliaisuutta, tuota heidän ylvyiden[!] liehakoitsemistaan keskenänsä ennen kamppausta. Tämä, niin honto¹ ja mieltäkääntelevä narritoimi, olkoon hovimiehille sydämmillä ilman nestettä ja ryppyset kuin läpipaleltunut omena. Me astukaamme esiin kasvoilla karmea vakuus, koska murhaaseet käsissämme käymme taisteluun. — Minä olen valmis. 20 25

Angelo. Mutta ystäväni jaksaa kovin pahoin; sen näyttää muotonsa. 30

¹ honto = ontto.

Canzio. Mitä! Kauhistaisko häntä lähestyvää leikki?

Claudio. Sinä tunnet minun, Canzio. Vedä!

Giotti. Vielä muutama sana! Tämä ei ole yhtään
5 koreata, että kaksi niin uskollista toveria päätyvät nyt
antelemaan toinontoisellensa lihahaavoja, tai, pahim-
massa kohtauksessa verisesti toinontoistansa teuras-
tamaan. Sentähden minä, teidän molempain tut-
tava ja naapuri, olen koettanut parastani, estääkseni
10 katastrooffia. Tosin ponnistelee Canzion sydämessä
koston himo, mutta uskonpa toki, että lauhtuu hä-
nen kuuma mielensä, huomatussaan hieman mukai-
lemista riitaveljensä puolesta.

Canzio. Claudio, vaihka myrskyykin sisustani
15 väkivaltaisesti ja pyrkii ulos tuliseen taisteluun, niin
mielin toki, kauvallisen ystävytemme nimessä, pidät-
tää miekkaani huotrassa, jos kohtaan sinulta hyvi-
tystä. Peräytä sanas, tunnusta loukanneesi kaunoisen
Marcian, pyydä häneltä anteeksi tämä kompees; ja
20 palatkoon välillemme rauha ja sovinto.

Claudio. Minäkö rukoilisin anteeksi häneltä?
Mikä vaatimus! Ottaisinko sanani takasin? En,
vaan sanonpa vielä, että olet toiminut kuin sydämme-
tön rosvo. Armottomalla kädellä kuristit sinä Mariam-
25 nen jumalallisen rakkauden, runnoit sisären sydäm-
men, jonka lemmenhelleys sua kohtaan maksoi enem-
min kuin maa ja taivaan tähdistö. Niin sanomatto-
man kallis on hengen hieno kulta. Kaiken tämän
sinä teit, koska syleilit vierasta, julkeata naista.

30 *Canzio.* (Vetää miekkansa) Miekkas!

Claudio. (Tekee samoin) Tässä seison. (Taiste-
levat)

Canzio. (Eriks.) Ellen häntä lävistä, niin tul-
koon kaikesta loppu.

Claudio. (Eriks.) Silmäni ei katso oikein kirk-
kaasti nyt, mutta seisonpa kannallani toki.

Angelo. Ei! tämä ei ole rehellinen kamppaus. 5
Pidättäkää! (Katkasee miekallansa taisteloa)

Canzio. Herra, mitä teette?

Angelo. Toisaiksi¹ tämä taistelonne! Kump-
paninne ei voi hyvin, hän horjuu ja miekastelee vai-
voin. 10

Claudio. (Pitellen otsaansa) Ole rauhassa, An-
gelo.

Canzio. Hän horjuu. Miksi rohkenee siis
arka jänis härsytellä jalopeuraa?

Angelo. Hän rohkenee ja taistelee vielä kuin 15
mies, mutta toisella erällä.

Canzio. Kehno pelkuri pysyköön miekankali-
nasta kaukana.

Claudio. En koskaan pelkuri!

Canzio. No näytä se ja puollusta itseäs! (Taiste- 20
levat hetken kovin kiivaasti, viimein Claudio, saatuansa pis-
toksen Canziolta, pudottaa miekkansa ja kaatuu)

Claudio. Siinä oli kylliksi.

Angelo. Claudio?

Claudio. Se oli kuoleman pistos, joka painoi 25
päätosmerkin elämäni kirjaan.

Giotti. Toisin toivokaamme ja käykäämme toi-
meen häntä sidottaa.

Claudio. Pois siteinenne ja kahleinenne. Kohta
olen vapaa, kohta riisun päältäni tämän kempelön² 30

¹ toisaiksi = toistaiseksi. — ² kempelö = kömpelö.

naamarin, joka niin kauvan on peitelty sieluani.
Tässä tahdon kuolla kukoistavalla sijalla.

Angelo. Oi Claudio, mun kallis ystäväni!

Giotti. Uskollisuus itse!

5 *Claudio.* Lohduta äitiäni.

Angelo. Kurja äiti! Herra Canzio, mitä olette tehnyt?

Canzio. Tappanut Claudion.

Angelo. Ja hänen äitinsä.

10 *Claudio.* Äkkinen ja petollinen taudinjuoni veressäni saattoi matkaan tämän. (*Gregorio tulee*)

Gregorio. Minä hänen tapoin.

Giotti. Poika, mitä tahdot tässä? Mene tiehees!

15 *Gregorio.* Mielisinpä lähteä samalle tielle kuin herrani tuossa. Mutta ei; hän korkeuden kirkkauteen rientää, minä alas pimeyden valtakuntaan. Tuossa hän makaa ja minä hänen tapoin.

Angelo. Oletko mieletön, poika?

20 *Giotti.* Mene, muuton annan sinulle vauhtia matkalles.

Gregorio. Kuulkaat, hyvät herrat ja mun kuolevainen isäntäni, kuulkaat minua: Se taudin puuska, joka saavutti hänen niin äkisti ja teki hänen kunnottomaksi väistelemään itseänsä taistelossa, se on myrkkyy, jonka annoin hänelle aamujuomassansa minä. Jaa, se on totuus, arvoisat mun herrani.

Angelo. Sinä viheliäinen!

Giotti. Sinä kirottu peikon sikiö!

30 *Canzio.* Niin nuori ja niin saatanallinen!

Gregorio. Jos teitä miellyttää, niin tehkää minusta paikalla ruumis.

Giotti. Sen tehköön laki ja pyövelin kirves.

Gregorio. Heitä tervehdin.

Claudio. Gregorio, miksi teit tämän kauhistavan työn? Miksi tahdoit murhata sun herras?

Gregorio. Mun sisustani, kiukkuinen kuin kiven luola, ei voinut sulattaa häpeätä, jonka mulle saattoi hyvin ansaittu kuritus teidän kädestänne. Olipa se ansaittu moninkertaisesti; sillä monet kerat olitte jo ennen mulle antanut anteeksi saman ilkeivällän. Te minua löitte, siihen oli teillä oikeus ja syy, mutta nämät iskut tahdoin minä kostaa, ja nyt se on tehty. Oi Jumala, Jumala, kuinka taisin tehdä näin hirmuista rikosta mun hyvää, armiasta isäntääni kohtaan!

Claudio. Mutta mistä sait tämän myrkyn? 15

Gregorio. Totuuden tahdon tunnustaa. Ainoa palvellus, jonka taidan teille osoittaa vielä. Mutta ah kuinka katkera palvellus! Siis kuulkaat, kuulkaat kaikki! Ensisteen tahdoin tikarilla päättää aikeeni ja kätkin itseni tuonne tien varrelle vartomaan tuloanne herra Canzion linnasta. Mutta te viivytte ja murhahimoni ei suonut minulle kärsivällisyyttä, vaan riensin lopulta linnaan päin ja kohtasin puistossa tuon muukalaisen vaimon, joka kutsuu itsensä Marciaksi. Hänen terävä silmänsä huomasi kohta, että jotain oli tekeillä, huomasi kostoni kimman ja näki povessani kirkkaan tikarin. Koska nyt kuumassa houreessani sanat virtasivat huolettomasti suustain, niin tiesi hän pian kehen aikeeni viittasi ja ilmoitti, että hänkin oli Claudion vihamies aina kuolemaan asti, ja tuumamme liittyivät nyt yhteen. 20 25 30

Canzio. Poika, sinä pahanhengen lähettiläs!

Giotti. Salli hänen kertoa asia loppuun.

Gregorio. Hän sanoi pelkäävänsä, etten tikari kourassa onnistuiskaan juonessani. Sentähden käski hän mun heittämään tämän aseeseen ja antoi minulle
5 pienen pullon myrkkyä täynnä, ja tämä on kuoletta-
nut herrani.

Canzio. Minä runnon pääsi, sinä myrkyllinen
kärme!

Giotti. Malta, Canzio!

10 *Gregorio.* Tämä on totuus, totuus!

Claudio. (*Nojaten itseään vasten kyynäspäätänsä*)
Canzio, kuule minua vielä.

Canzio. Minä olen sinun murhannut.

Claudio. Nyt ei enemmin siitä. — Te: Angelo
15 ja Giotti ja sinä, Gregorio, poistukaat meistä muutama
askel.

Canzio. (*Eriks.*) Marcia! — Haa! tämä saattaa
kaiken vereni jäätymään.

Claudio. (*Eriks.*) Valani on siis tieltäni pois.
20 (*Angelo ja Giotti ovat käyneet perille, jossa juttelevat
keskenänsä; Gregorio on istunut heidän viereensä alas; pi-
tellen tukkaansa katselee hän eteensä tuijotellen*)

Canzio. Mitä tahdot sanoa?

Claudio. Käy mua likemmäs.

25 *Canzio.* Tässä olen; sano.

Claudio. Käydessämme tuomiolle, emmekö tah-
toisi tehdä kaikki hyvin? Tahdon siis osoittaa sinulle
vaaran, joka sinua uhkaa. Miksi en mielisi vielä kuo-
lemassakin sinun parastas? Olithan ystäväni.

30 *Canzio.* Mutta näinhän kokoot kuormittaisin
tulisija hiiliä pääni päälle.

Claudio. Ole tyyni, minä rukoulen sinua, ole

tyyni ja kuultelee vakaana mitä sanon, ja koska olen sen sanonut, niin älä epäile ja vimmastu, vaan koeta vielä saattaa parhaaksi kaikki. Nyt, mitä kuulet, ota vastaan kuin mies. Lupaatko niin?

Canzio. Minä lupaan.

5

Claudio. Hyvä! — Marcia on tosin Albericon leski, mutta Albericus kuoli ryöväri Vincenziona ja Marcia oli Flaminia, joka tappoi sinun isäs. — Sinä kalvenet hirmuisesti, mutta seisotpa kuitenkin niin=

10

kuin sankari. Minä kiitän sinua. —

Canzio. Ystäväni, mitä sanoit?

Claudio. Kaikuuko jo niin vaisusti¹ ääneni, et=

tes kuule mitä sanon. *Canzio.* Minä kuulen. Mutta miksi et sano=

15

nut tätä ennen? *Claudio.* Ensiksi pidätti minua vannottu lu=

paus, toiseksi, kuultuani työs ja toimes, rupesin ar=

velemaan jos eiko salaisuuteni ilmoitus parantaisi

pahaa puolet pahemmalla. Olisinpa nytkin mennyt

äänetonnnä hautaan kaikesta tästä, ellei poika Gregorio

clisi jo korkealle kyllä nostanut eteesi tämän peitteen

lievettä, jonkatähden katsoin parhaaksi vetää kaiken

esiripun edestäsi pois. Naisen käytös mua kohtaan,

onnettoman nuorukaisen kautta, on myös saattanut

minun vapaaksi vannotusta valasta. Sillä koska koh=

tauimme, — jona hetkenä tunsimme toinentoisemme

viipymättä — rukoili hän minulta äänettömyyden lu=

pausta, minä vannoin sen, mutta ehdolla, että pidät=

täisi hän itsensä kaikista pimeyden salaisista juonista

sen miehen henkeä kohtaan, joka tunsu hänen rikok=

sellisen elämänsä. Olipa hän kerran pelastanut hen=

20

25

30

¹ vaisu = heikonlainen, raukea.

keni; mutta nyt tuli hän sen antajaksi ja ottajaksi, ja minä olen sanonut mitä sanoin. — Nyt tiedät kaikki ja tiedät kuinka tästälähin toimit. Saata tämä vaimo linnastasi pois johonkin etäiseen vapakaupunkiin, 5 hyvitä sisäres ja lohduta häntä ja koeta päästä Mariamen entiseen suosioon taas. Siinä on nainen, joka on luotu tekemään miehensä onnen. Mutta ellei voi luonnistua näin, vaan vielä mainekkin kiukkuisesta asiasta hiipistelis julkisuuteen ulos ja nimesi alkaisi eleselemään ilveen armottomalla kielellä, niin pakene viipymättä maahan, joka on kaukana, kaukana tästä ja perusta itsellesi uusi elämä, mutta perusta ja rakenna 10 kuin viisas mies. (*Vaipuu alas*) Mutta nyt en jaksa enemmin, vaan täytyy minun kuolla. Toki: synnyin hän kuolemaan; ja hyvin minulle, että silmäni kuollessansa näin vapaasti voi katsella taivasten vahvuutta. (*Canzio lyykistyy alas hänen viereensä*)

Canzio. Claudio, tahdotko käydä sovintoon kanssani?

20 *Claudio.* Anna minulle kätes.

Canzio. (*Suutelee Claudion kättä*) Hyvästi, Claudio!

Claudio. Ota vastaan henkeni, ijankaikkinen, sinertävä korkeus! (*Kuolee*)

25 *Canzio.* (*Noustuaan ylös*) Ystävät siellä!

Giotti. Mitä kuuluu?

Canzio. Claudiomme kuolee. (*Giotti ja Angelo astuvat esiin; Gregorio jää istumaan samaan paikkaan ja asemaan*)

30 *Angelo.* Sinä olet jo kuollut.

Giotti. Hyvästi, toveri!

Angelo. Hän oli mies.

Giotti. »Hyvä mies»; se on hänestä Giottin yksinkertainen mutta oivallinen kiitossana.

Angelo. Ken oli ansaitseva elää ellei hän?

Canzio. Ei kenkään niin arvoisa kuin hän. Ken on siis vähin ansaitseva elämän riemua? Hän, 5 joka murhasi miestenmiehen. Ja mitä elämästä enään, koska löyhkää se ihmisvereltä, koska lakkaamatta käyskelemme verisen uhrauksen ilmassa? Pois! Mitä elon valkeudessa senkaltainen narri kuin Canzio? Tällainen vintiö ja narri, joka tappoi parhaan ystä- 10 vänsä, hylkäsi morsiamensa, taivaallisen Mariamnen, ja vaipui veritahratun ryövärnaisen helmaan!

Angelo. Herra, mitä tarkoittatte?

Giotti. Sinä saatat meidän ällistymään, toveri.

Canzio. Nyt hurratkaamme! Vincention kuningatar, kaunis Flaminia, on Canzion kultalintuinen. Ha ha ha! Hän, joka isäni sydänveren vuodatti 15 niin uljaasti tanterelle. Oivallista!

Giotti. Mitä haastelet?

Angelo. Houritteko? 20

Canzio. En.

Angelo. Ilvehditteko kanssamme?

Canzio. En. — Asia on peloittavan vakava ja kuitenkin murhatun lystillinen eteenki myrkyllisen ilveniekan kynässä. Ah, lystillistä! kohta on Canzio 25 kaiken Italian syntipukki. — Mutta näinhän teen itseni aina suuremmaksi narriksi, tunnustaen edessäni kaikki. Mutta tulisko ihmetellä, että kohtalon laukaus näin tuikea, joka vilauksessa kaiken elämäni käänsi myllertäen ylös alas, tekisi miehen hieman 30 päättömäksi? Ja toiseksi: onhan sanottu jo A. Yhtä kaikki!

Angelo. Niinmuodoin elää hän?

Canzio. Kuolemaksi yhdelle ja toiselle.

Giotti. Nyt on saatana tehnyt mestariteoksensa.

Canzio. Oivallista kaikki, vallan oivallista! Sen-
5 tähden hurratkaamme.

Angelo. Vimmattu seikka!

Canzio. Niin on. — Mutta näinkö kunnioitan
Claudion muistoa, että juuri hänen hetkellänsä, hä-
nen taivaaseen astuissansa poistun näin kauvas oman
10 sydämmeni askareihin? Huomakaamme minkä yle-
vän ruumiin ääressä seisomme. — Giotti, käy nyt
toimeen voimia tänne, saattaaksemme tästä pois
tuon äänettömän, kalvean miehen, jonka otsa jo ki-
maltaa kuin Alpein lumi. Käy matkaan, Giotti;
15 sillä itse en nyt ole juuri toimeliaalla tuulella.

Giotti. Kernaastihan täytän yhteisen velvol-
lisuuteni kuolletta ystäväämme kohtaan. Mutta
kuinka saatetaan murheen sanoma hänen äitillensä
ja kuinka lohdutetaan häntä? Tahdonpa koettaa
20 mitä voin. — Tule, poika. Langettakoon laki ylit-
sesi oikean tuomion. (*Menee periltä oikealle, taluttaen
Gregorioa, joka lakki kädessä seuraa Giottin kiivaita aske-
leita*)

Angelo. Muotosi kuolemassa, Claudio, on hy-
25 myilevä vakuus.

Canzio. Claudio makaa makeasti, mutta Can-
zion sielussa alkaa temmellys ja työ, joka viittaa hel-
vettä kohden. (*Eriks.*) Eilenpä lausuilin oikein jyr-
keyden kieltä Rachelin korvaan, ja kaiketi vietti hän
30 murheisen, kyyneleisen yön. Pahoin, pahoin tehty!
Tahdon toki rukoilla häneltä unohdusta, ja hän ken-
ties ei kiellä. Mutta sitten? — Pakenisinko hänen

kanssansa maapallomme toiselle puolelle, jossa löy-
 täisin rauhan. Rauhan? Niinkohan? — Pois kaikki
 toivo! Canzio, vältä mihän tahdot, ainapa toki sun
 ympärillä väikkyä täältä siivitetty muisto, kuin öi-
 nen, äänetön nahkasiippa¹, laskematta umpeen sielusi 5
 silmää; ja sinua huutelee jo kammoittava ääni. Al-
 kannut[!] on ääni, ja huutaa niinkuin eräästä himmeästä
 maasta ja sydän teroittelee korvaansa, kuultellen le-
 votonna. — Kamalat teokset! Claudion kuoletin,
 pimitin impien elämän taivaan ja vaivuun murha=nai- 10
 sen helmaan. Korskea Marcia, sun silmästäsi, nyt
 huomaan sen, katsahtaa tuhoni tulisesti ulos ja olen-
 tosi mieltäni inhoittaa. Kuinka taisin erota Mariam=
 nesta ja liittyä Marciaan? Minä mieletön! Kuinka
 taisin astua tuon jalon, korkean temppelin pyhästä il- 15
 masta tähän kuumaan masuuniin² alas? Minä mieletön!

Mariamne. (Ulkona oikealla) Rachel!

Canzio. Ken huutaa?

Mariamne. Rachel, varro! (Rachel tulee juosten oikealta) 20

Rachel. Minä kirmasen³, juoksen ja kirmasen!
(Pysäyvä vasemmalle, nähtyänsä Claudion ruumiin, jota hän
rupee katselemaan tarkasti) Mies makaa.

Mariamne. (Ulkona) Rachel, missä olet?

Canzio. Rachel? 25

*Rachel. Canzio! Ahaa! nyt löydän sinun vii-
 mein. Mutta mies makaa.*

Canzio. Kuinka on laitas, sisär?

*Rachel. Joteskin hyvin. Mutta katselkaamme
 miestä, joka makaa purpuraisella vaipalla.* 30

¹ nahkasiippa = yökkö. — ² masuuni = sulatusuuni.
 — ³ kirmaista = nopeast juosta.

Angelo. Älkää viipykää tässä, fröökinäni.

Canzio. (*Eriks.*) Nyt on siis kohtaloni myrskyllinen kattila täys. No kuohukoon se ylitse ja sam-mukoon kaikki, kaikki. — Hän on kadottanut jär-
5 kensä.

Rachel. Claudiohan siinä makaa.

Angelo. Rachel, ettekö jaksa hyvin?

Canzio. Hän on mieletön, hän on hullu! Mutta
miksi? Sen hullukin huomaitsee.

10 *Angelo.* Mikä sydäntä musertava kuva! Voi kurja neito!

Canzio. Voi häntä, joka loi tämän kurjuuden!
(*Mariamne tulee*)

15 *Mariamne.* Rachel, sinä vallaton tyttö; et suo minulle päivän et yöseen rauhaa. — Mutta ah! mitä näen? Oi tämä kiertelee mun sieluani! Taivaan Jumala, suo voimaa kestäämään kaikkea tätä! — Nyt käsitan. No riemuitse, Canzio, kruunattuasi suuren sankartyös, murhattuasi miehen tuhatta kertaa ar-
20 voisamman sinua.

Canzio. Se oli hän. Jaa, niin totta kuin hän on kuollut ja elämän herra elää.

Rachel. Mutta veressä hän makaa, vaan ei purpurassa. Miksi on Claudio pannut maata veri-
25 selle maalle? No no, poikani, saatpa kohta oikein kiivaita nuhteita äitiltäs, koska näkee hän tahratun hias. Minä tahdon häntä herättää. Mutta ei, ei, ei! Hän myhäilee kuin enkeli ja näkee armahimman unen. Kaiketi hän Isä-Jumalasta uneksuu. Sehän on unelma,
30 jonka sanotaan ennustavan autuasta lähtöä täältä.
(*Panee kätensä ristiin ja katsahtaa ylös*) Oi, mikä uneksuminen, jossa Jumalan lempeätä majesteettiä katse-

lemme! Siitä unesta muisto kauvan valveillamme-
 kin ihanasti päällemme hengittää, kunnes se mail-
 man hälinässä haihtuu pois. Mutta vielä sitä muis-
 telemme, ja koska sitä muistelemme, silloin sielumme
 onniautuaasti hymyy. Niin uneksut, Claudio, ja 5
 uneksu kauvan niin! — Mutta unohdanpa Canzion,
 joka on mun veljeni rakas. Ole tervehditty! (*Lähenee*
Canzio, mutta seisahtaa kolme, neljä askelta hänestä, kal-
listaa päänsä ja katselee häntä lakkaamatta. — Giotti tu-
lee, ja seuraa häntä maaväkeä, sekä miehiä että naisia) 10

Giotti. Tässä kuollut herranne; kantakaat hän
 koreasti kotia.

1:n Mies. Siis tomussa tomuna makaat tuossa.

2:n Mies. Äsken katsahti hän lempeästi pääl-
 lemme; nyt on silmänsä ainiaaksi painettu kiinni. 15

1:n Nainen. Se aatos sulkee poven portit kaikki,
 ja pakahtuu sydän. Voi onnetonta päivää!

2:n Nainen. Se aatos saattaa kirkkaan päivän
 sydän=yöksi. Voi pimeätä, onnetonta päivää, voi!

1:n Mies. Että murhasivat isäntämme! 20

2:n Mies. Että murhasivat isännistä parhaan!

Mariamne. Ja että hänen murhasi oma paras
 ystävänsä.

Canzio. Sehän paras kaikista.

1:n Nainen. Ken on siis hänen murhamie- 25
 hensä?

Canzio. Katsahda tänne.

1:n Nainen. Sinä?

Canzio. Minä.

1:n Nainen. Ole kirottu! 30

Canzio. Hm!

1:n Nainen. Kirottu olkoon se sydämetön,

kylmä ja peikollinen käsi, joka lävisti sun rintas.
Kiroile, mun suuni ja vaikertel!

2:n Nainen. Se käsi hävitti tämän kalliin rakennon, jossa taivaallinen hyvyys asui. Vaikertel,
5 mun suuni, ja tule kyyneleistä sokeaksi, silmä!

Giotti. Naiset, tuota on jo tuossa kylliksi, mielestäni. Pankaat vaikertelemisellenne raja.

1:n Nainen. Hautamme olkoon se raja, koska musta multa on tukkenut silmiemme suolasen virran.
10 Hautaan, hautaan saatamme nyt Claudion, puettuna pukuun valkea kuin lumi.

Canzio. (Eriks.) Tämähän on leikki. Tuossa hän Nioben kuvana mua katselee, ja tuossa valitus kipeä yleinen ja avara kuin vihaisen tappelopäivän
15 iltana. Tässä on helvetti jo valmis.

1:n Nainen. Ylös! Minä tahdon ommella hänen hameensa puhtaaksi ja valkeaksi.

2:n Nainen. Minä tahdon sen itkun kirkailla helmillä pallistaa¹.

20 3:s Nainen. Minä hänen hiuksensa kiharoita tahdon.

Mariamne. Ja minä ympäröitsen hänen päänsä tuoksuvalle myrtillä ja panen hänen käteensä oljyoksan.

25 1:n Nainen. Eijaa! jo kaikuu enkelten veisu, koska puvussa niin juhlaissa viemme herramme hautaan.

2:n Nainen. Ja sinne häntä saatamme murhevaatteissa mustat kuin yö.

30 Mariamne. Musta kuin ijankaikkinen yö oli

¹ pallistaa = päärmätä.

koon vaatteus, jossa murehtien astelen kuin neito, joka sydämmensä lemmityn kadotti.

Canzio. (*Eriks.*) Peitetty, mutta katkera muistutus. Siis ovat nyt kaikki mun kalani tässä. Oi kauhistava saalis!

5

2:n Nainen. Mutta sitten, sitten?

1:n Nainen. Sitten kellot pauhaa ja murhamiehen sydän vapisee.

2:n Nainen. Vapisee kuin soidessa tuomion kellon. Mutta sitten, sitten? Ah!

10

1:n Nainen. Humauksen syvästä komerosta kuulet, täytetty on synkeä hauta ja kumajavat kellot pauhaa taas, pauhaa, ja vapisee murhamiehen sydän.

2:n Nainen. Vapisee ja kammastuu kuin soidessa tuomiokellon. Mutta sitten? Sittenpä itkemme onnettoman äitin kanssa.

15

3:s Nainen. Itkemme yöt ja päivät. Voi äitiä, voi!

Canzio. Vaiti, naiset, vaiti kuin Claudion haudassa! Kuolema ja kirous! suun, joka aukenee vielä, tukkeen paikalla. Hiljaa!

20

Giotti. Mikä huhkaimenposti saattoi tänne tämän naisten joukon? Poika, joka hurjasti huuteli myrkystä, myrkystä ja Claudion kuolemasta.

Canzio. Ruumis pois!

25

Giotti. Tartu hänen hartijoinsa sinä, Pogolo, ja sinä; te kaksi temmaskaat hänen ympäriltään kiinni; ja sinä, Matfei, ota hänen jalkansa kouriis. Ja sitten kotia! Pian!

Canzio. Pois tämä kummitus myös, tämä suolapatsas, jonka katsanto on mielelleni vaivaksi. Mene, sisäreni!

30

Mariamne. Rachel, tule.

Rachel. Tässä on meidän hyvä seistä.

Mariamne. Voi sinua aina itsepintaista! Tule!

Angelo. Fröökinäni, koska teidän kohtasin tässä
5 ensimmäisen kerran, niin annoitte minulle aivan suosi=
vasti käsivartenne; suokaat minulle sama kunnia ker=
ran vielä.

Rachel. Sen teen, sinä ihana nuorukainen. Sun
olentos, niin viaton ja kaino, muistuttaa Canzioo
10 ennen.

Angelo. Hyvä. Käyskelemmeko pois?

Rachel. Koska on se tahtonne. *Mariamne!*
(*Menevät oikealle; Angelo ja Mariamne taluttavat Rache=*
lia. Miehet kantavat Claudion ruumista pois, ja heitä
15 *seuraa naiset ja Giotti*)

Canzio. Giotti, Giotti! (*Tulee takasin, mutta toi=*
set menee)

Giotti. Mitä tahdot?

Canzio. Sinun huuliltasi, minä tiedän sen, on
20 turha valitus pannaan pantu.

Giotti. Mutta sano mitä tahdot?

Canzio. Mitä tahtoisin enään, päästyäni perille,
ehdittyäni päähän, joka seisoo edessäni kuin polttava
vuoren=seinä. Mihin astuisin?

Giotti. Seuraa minua ja odota minua lähellä
25 Claudion kotoa, kunnes palaan takasin.

Canzio. Sitä en tee, vaan linnaan lujaan astelen
kerran vielä. Mutta tuletko luokseni, tehtyäs tuon
palveluksen kuolletta kohtaan?

Giotti. Minä tulen.

Canzio. Minä käsken sinua kestiin.

Giotti. Kestiin?

Canzio. Niiden kolmen sisären¹ pyöräyttävään juhlaan.

Giotti. Toveri!

Canzio. Älä peljästy; minä itse maksan viulut, sinä olet käsketty vieras.

5

Giotti. Ole toki vakaa ja haastele kuin järkevä mies.

Canzio. Kuin rautapylväs. Mutta käy nyt toimituksees sinä.

Giotti. Minä menen ja kiirehdin taasen luokses pian. (*Menee*)

10

Canzio. (*Yksin*) Tässä seison yksin kohtaloni kanssa, joka niinkuin musta muuri on ympäröinyt miehen. (*Puhaltaa*) Se ahdistaa, minä tunnen kuinka henkeni ammahtaa hänestä kasvoilleni takasin. Näenkö enään tämän pimeyden läpitse? Toki: tuossahan on Arnon kukoistava ranta. Mutta tämä kauneus on silmälleni myrkky. En tässä, vaan Sarmatian avarilla aavikoilla tahtoisin nyt seistä lumituiskun pyörteissä talvi-yönä, toverina ulvovien susien. Siihen laulantoon sointuisi nyt yhteen Canzion mieli. (*Menee*)

15

20

¹ s. o. kostottarien.

Viides Näytös.

(Sama huone kuin toisessa näytöksessä. — Angelo tulee.)

Angelo. (Yksin) Jyrkkä muutos on tapahtunut
5 komeassa linnassa. Koska lauvantain aurinko vaipui,
olihan kaikki vielä onnen ja rauhan sylissä, mutta
silloin tuli Canzio, lyöden maahan mitä elämä oli
rakentanut vuosikymmenien kuluessa. Hän tuli ja
saattoi tämän huoneen kauhistuksen kodoksi. Mur=
10 heellista on tässä nähnyt silmä ja tuntenut sydän.
Neito Rachelin houraus, Mariamnen äänettömyys,
ankara kuin tuomiopäivä, virran partahalla Claudion
veri ja sitten Canzion tunnonvaivat, ne tunkevat mun
sieluni syvyyteen, ja minä halaan täältä pois kotomet=
15 sieni hyminään taas. Mikä ihana onni, vapaalla po=
vella salojen vapaissa jylhissä saliissa käyskennellä.
Se onni olkoon aarteeni aina! (Canzio tulee kiivaasti
periltä)

20 Canzio. Herra, koko mailma tämän rauhan
edestä, joka asuu teidän otsallanne!

Angelo. Rauhasta en taida juuri kerskata nyt.

Canzio. Miksi kiusaatte Jumalaa? — Rauhaa
täys! Niin, köyhän kadehtiva silmä huomaa parhain
rikkaan tavarat. — Rauhaa täys! Se maan tomusta

jalosti kohden taivasta viittaa. Se on kuin viileän kukkasniitun yksinäinen, korkea ja tuuhea koivu, joka kesä-yöseen tyyneessä kuutamossa autuaasti uneksuu. Niin ääretön on rauha teidän sielussanne; mutta täällä, täällä on Vesuvion kuuma temmellys. 5 Mutta miksi haastelen, koska olen saanut mitä tahdoisin? Kuitenkin; tahtoisinpa vielä sanoa teille asian. Varjelkaat tätä kalleutta, varjelkaat sitä! — Niinhän on täällä laita, että aukenee aina etehemme kaksi tietä, joista on tarinoittu mailman alusta; sillä he ovat 10 tärkeät, se haara täällä määrää kaikkein onnenosan. Näistä teistä on yhden nimi: ilo, hekuma ja turmio; sen toisen: itsekielto, kilvoitus ja voitonkruunu. Se ensimmäinen juoksee pitkin ihanata niittua alas, jota myöden himojemme hurjalla orhilla ratsastamme, 15 kunnes kellahdamme nurinniskoin hävityksen löyhkäävään suohon. Se toinen kulkee halki tuikean, karmean vuorimaan vaivaloisesti ylöspäin, ja me vaelamme sauva kourassa vyötettyinä kaipauksen¹ kiinteällä vyöllä. Mutta puhdas on kallioitten ilma, rai- 20 kas solisevan ojan kirkas laine ja hongistossa kaikuu pyhien tuulien kohina. Useinpa seisomme myöskin vuorten harjanteilla ja katselemme tiemme päätä, josta kotimaamme etäältä katsoo meitä vastaan kuin äiti ijankaikkisesti nuori, kuin morsian, joka sulhai- 25 seltaan petosta ei pelkää, katsoo kuin uskollisin ystävämmä. — Oi, jää hyvästi, hyvästi ainiaaksi jää!

Angelo. Koettakaat itseänne lohduttaa, herra.

Canzio. Hyvästi kaikki!

Angelo. Aika on voimallinen.

¹ kaipaus = kieltäymys, vaillaolo.

Canzio. Se otollinen aika, jonka olen jättänyt jo kauvas. Yli rajan rynkäsin kuin hullu, huolimatta vartijan varoittavasta viiristä. Nyt on myöhän enään pyrkiä takasin; mua lykkää alas kipenöitsevä paino, velan paksuus, joka voisi ulettua maan mullasta Täh-
 5 telään ja peittää kaikki korkeuden loimot. Mitä antoi minulle runsaskäsinen luonto? Hän antoi minulle äitin, nuoren ja armaan kuin Madonna itse; hän antoi minulle morsiamen kauniin, suloisen immen, jonka
 10 silmäripseillä asui viisauden juhlallinen tyyneys. Ja mitä antoi hän vielä? Ystävän, jonka vertaista uskollisuudessa ei löydy täällä. Kaiken tämän sain. Mutta ilmestyipä nyt eteeni vale taivaan haamussa, hurmaten miehen, houkon, joka menetti kalliit aarteensa,
 15 sulkeakseen syliinsä petollisen kuvan. Minä murhasin äitini sydämmen, murhasin morsiameni sydämmen ja viimein parhaan ystäväni teurastin. Ja koska tämä oli tehty, muuttui äkisti lumoova haamu, hän muuttui ja sylissäni istui itse saatanan äiti, höyryen
 20 isäni verestä. Tämä on aatos, nuorukainen, ja paino, joka runtoo. Missä ovat ne hartijat, jotka voisivat kantaa tämän kuorman? Oi! tämä painaa, ahdistaa ja polttaa, ja tuo helvetin naasikka mieltäni kääntelee. Missä mahtanee hän olla?

25 *Angelo.* Ketä tarkoitatte? Vaimoa Marciaa?

Canzio. Onko häntä nähty?

Angelo. Ei löydy häntä huoneissa nyt, mutta luullaanpa hänen käyskelevän tässä linnan ympäristössä, niinkuin sanotaan tapansa olevan. Kaiketi tah-
 30 dotte hänen saattaa lain rangaistuksen alle?

Canzio. Hänen rangaiskoon Jumala! Hän huoneestani siirtyköön kuulumattomiin pois, ja älköön

mainittakoon nimeänsä tässä. Herra, olkoon kätkeytynä mitä tiedätte.

Angelo. Siitä olkaat varmaa. Tällaisista asioista seison kernaasti matkanpäässä.

Canzio. Huolisinko itsestäni minä, jonka tunti- 5
klasi kohta on tyhjä? Mutta tahtoisinpa poistaa Rachelin murheesta häpeän punan, jos kurjan lapsen himmentynyt järki vielä kerran selkisi, niinkuin toivon, toivon. Hänen kaunis päänsä, jonka sisällä hurja hulluus orgioitansa viettää, mua vaivaa ijan- 10
kaikkisesti. Paljon ehkä taitaisin unohtaa, mutta sitä, että Rachel tuijottelee, sitä en Tuonen alhossakaan unohda. Mutta ah! unohtaisinko Mariamnen kuvaa, joka kerran mua kohtaan salaisesti hymyili? Mikä hetki, koska ensimmäisen suudelmani painoin hänen 15
huulillensa! Sillonpa järjestystä nuorukaisen povessa ja hän seiso i kuin keskellä pyhää tulta. Oi! tuntuipa kuin olisin suutellut taivaan haamua, seistessäni reu-
nalla huimaavan pilven. Unohtaisinko sinua ja unoh-
taisinko Claudioo, veljeni ja isäni yhtäikaa? — Hänkö 20
julma? Enhän ole löytänyt hänen kauneutensa kai-
maa täällä. Hyvin sille, jonka korva ei ole tottunut kuulemaan imarruksen vaarallista ääntä! Hyvin sille,
joka töissään ja toimissaan aina oman itsensä unoh-
taa! Vilpittömästi, vapaasti katsahtaa hänen silmänsä, 25
ja koko hänen olentonsa on luonnon raitis hedelmä. Tämän laatua hedelmätä oli tyyni Claudio. Toki löytyi hänen sielussansa vielä jotain korkeampaa, jo-
tain taivaallista huomenlahjaa, hänelle jo äitinkohdun salapyhydydessä annettuna, löytyi tulta, joka kirkas- 30
taen kaikki, ulostunki hänen povestansa ja teki itse julmuuden jumalten kuvaksi. Mutta mikä todistaa

selvemmin kuin tämä ihmeellinen, säteilevä voima
meidän sielussamme, että on se ijankaikkista luontoa?
O! nyt vasta ehkä alkaa elämä, koska luulin jo pää=
seväni loppuun, alkaa maassa, jota yhdenkään silmä ei
5 ole nähnyt. (*Rachel tulee vasemmalta*)

Rachel. Ken haastelee niin korkealla äänellä lin=
nassa korkeassa? Mies vai nainen?

Canzio. (*Eriks.*) Siinä uhriistani ensimmäinen!

Rachel. Ah, kalliit vieraamme! olinpa nyt ko=
10 vin siistymätön teitä kohtaan. Mutta suokaat anteeksi
ja tehkää niin hyvin ja astukaat perille tuonne pors=
tuvaan istumaan. Kaiketi olette väsyksissä tultuanne
alas hevosenrattailta.

Canzio. (*Lankee polvilleen Rachelin eteen*) Impi,
15 minulla on yksi rukous. Mielitko sen täyttää?

Rachel. Miten jaksaa nuoren immen voimat.

Canzio. Kiroo sitten kaikesta sun voimastasi
tätä miestä.

Rachel. Oletteko tarkoin ja visusti tuumiskellut
20 mitä rukoillette? Miksi kirousta ja mistä syystä ki=
roisin miestä, jota en tunne, vaan jonka elämä on
minulle pimeys? Miksi kirousta? Siunattu, siunattu
olkaat aina!

Canzio. (*Nousee ylös*) Pois siunauksines! Se
25 lisää tässä ahdistusta vaan ja saattaa vielä armotto=
memmaksi koston ruoskan. Voi! etkö tunne minua
enään ja etkö muista mitä olen tehnyt ansaitseva ki=
rousta, kirousta?

Rachel. Ettekö ole Romasta?

30 *Canzio.* Minä olen Canzio.

Rachel. (*Muistutellen*) Canzio... Canzio...
Canzio...? Minä muistan yhden Canzion, joka

ennen oljenteli helmassani ja kasvoi salskeaksi, koreaksi mieheksi. Toki tuskinpa oli hän mieheksi tullut ennenkun Tuoni hänen temmasi pois. Mutta sitten on kauvan, kauvan; aatos hiventyy muistellessa sitä aikaa näin riutuvana, myöhäisenä iltapäivänä kuin 5 nyt. Hänen nimensä oli Canzio.

Canzio. Hänen näet edessäsi tässä.

Rachel. Hän on siis tullut takasin, vaihka onkin niin kauvan siitä päivästä, jona nuorukainen kuoli. Mutta nyt on hän tässä! Kuinka jaksaa hän? 10

Canzio. Ei yhtään hyvin.

Rachel. Samoin neito Rachel. Hänen . . . hänen . . . totuutensa täällä päässä on tullut vähän isketyksi. Niin, nyt ei ole hyvin.

Canzio. (*Hiljemällä äänellä*) Huomaitkaat, 15 herra Angelo, hänellä on haireestansa tumma aavistus.

Angelo. Niin ilmoittaa puheensa.

Canzio. Mutta syytä, syytä, muistelleekko hän sitä? — *Rachel,* mikä saattoi matkaan tämän häiriön tuossa sievässä päässä? 20

Rachel. Lelee, lelee! Mariamnen helmassa kii= kuin, kurja lapsi, siinä ikävissäni itkin ja vasten hänen poveansa otsani painoin. Mutta hänen sydämmensä syrjähti, sykähti, otsaani löi, ja siitä päähäni huimaus kamala. 25

Canzio. Hyvin seliitetty!

Rachel. Tämä tapahtui kammarissa oikealla puolella immen päätä. Mutta mikä riisti sen vasemman?

Canzio. Sano.

Rachel. Sano miksi vallaton Canzio kiljahti niin hirmuisella äänellä vasempaan korvaani, että järähti kovin siellä kammion perusta. 30

Canzio. Hyvin seliitetty, hyvin! Sua kiitän.

Rachel. Kuulkaat vielä, hyvä mies. Sieltä kammiosta kirmasi alas tuo leikkaava ääni ja tuli »mun sydämmeni karsinaiseen», mutta sieltä hän valahti käteni vasempaan sormeen, siihen kauniiseen, jonka ympärille pannaan tuo tuo kiiltävä kappale. Miksi kutsutaan sitä? Sormus, sormus, sormus, loistava, kultanen kihlaussormus! Mutta tästä kiirehti se sydäimmeeni takasin taas ja sydämmestä kulmilleni. Toki, ihanaksi muuttui tämä otsan hui-
maus, koska Arnon rannalla istuin ja povestani vä-
lähteli ihmeellinen valo mun kasvoilleni ylös, ja pyhä oli ohausten särkö. Lelee! siinä lauleskelin, tuuittelin ja lauleskelin. Lelee, lelee, lelee!

Canzio. (*Eriks.*) Oi enkelit, enkelit, nostakaat jo häntä siivillänne ylös taivaan kynttilöjen keskelle, mutta minä vaivuttakaat pohjattomaan syvyyteen! Oi enkelit, oi tuomion enkelit! miksi viivyttelite täytämästä palkinnon ja rangaistuksen työtä?

Rachel. Miksi tämä kolkka[!] muoto? Miksi ette iloitse ja naura?

Canzio. Naura! En kaikkein kalleusten edestä nyt myhäilisi.

Rachel. Eikö sielunne ole vapaa ja sydämmenne puhdas?

Canzio. Ryvetetty, ryvetetty!

Rachel. Kuinka lapsekas! Vaihka syntiesi paljous olisi kuin santa meressä, niin rikkaampi on kuitenkin armon pöytä. Kaikki on viimein hyvin. Siis iloitkaat ja riemuitkaat; niin käskee nuori Rachel, jonka vartalo on hoikka ja taipuvainen kuin paju-vitsa ja kiharat kuin korppien joukko.

Canzio. (*Eriks.*) Mikä turhuuden ja vakuuden sekamelska! Canzio, sinä rosvon kourilla hävitit tämän olennon kultasen kesän, kesän, joka niin ar= maasti säteili sun päälles ja sulki sun kukoistavaan helmaansa. Mikä teos! (*Mariamne tulee oikealta*) 5
Entinen morsian, miksi lähestyt? *Mariamne*, kuinka äänetön ja kalvea ja kuitenkin niin jalo ja korkea! Niin olet, mutta oletpa myöskin peloittava, niinkuin se torni joka päällemme kallistuu ja kerran meidän runtoo. — (*Ääneensä*) *Mariamne!* tämä ankuruus 10
 sun tyyneessä, taivaallisessa silmässä tuo Canziolle Jumalten tuomion. Juuri niin! Ho hoo! Mutta nyt, koska on se ilmoitettu, anna pimeyden henkien saat= taa se käytäntöön ja käänny itse helvetistä pois. — Mutta vielä kuitenkin yksi sana. Saanko sanoa? 15
 (*Äänettömyyttä*) *Mariamne*, koska olen heittänyt sen, jonka onnenlapsi pitää täällä rakkaimpana (*Eriks.*) Mutta tämä on hyljättävä rukous. (*Ää= neensä*) Mutta olisipa minulla toinen rukous, kos= keva nykyistä hetkeä. Saanko sanoa? — (*Eriks.*) 20
 Hän ei vastaa minua. (*Ääneensä*) *Mariamne!*

Mariamne. Mitä tahdot?

Canzio. Ettäs käännät puolestani pois sun ko= van, kylmästi rangaisevan katsantos. (*Mariamne me= nee oikealle.* — *Varro tulee periltä*) Herra Varro, mun 25
 isäni veli.

Varro. Herra Duello¹, mun veljeni poika.

Canzio. Kunnian edestä kiitos.

Varro. Murhamiehen kunnian edestä? Voi sinua! 30

Canzio. Hän kaatui kunniallisessa taistelossa.

¹ ital. duello = kaksintaistelu.

Varro. Ja ylvästelet vielä, velimurhasta ylvästelet.

Canzio. Sitä en tee.

Varro. Uskonpa niin.

Canzio. Väärin, väärin!

5 *Varro.* Äitisi tapoit myös. Hänen kaunis sie-
lunsa on jo kuollut, kohta ruumis samoin. Mitä sa-
not tästä rikoksesta?

Canzio. Keisarillinen rikos.

10 *Varro.* Oletko itse perkele, vai oletko jo samassa
viheliäisyydessä kuin tyttö tuossa? Tiedätkö enään
mitä leksottelet?

Canzio. Minä tiedän, että Nero oli keisari ja
tappoi äitinsä.

15 *Varro.* Oikein! Ota Neroa kädestä, sinä olet
hänen vertaisensa.

Canzio. Suurempa häntä; sillä tässä on mur-
hattu armaampa äiti, joka kasvatti poikansa parem-
min, paremmin kuin prinssin, ja sentähden . . .
Mitä? No sentähden tulin suuremmaksi Neroa.

20 *Varro.* Sentähden palkitsit äitis näin ja sentäh-
den ole kirottu lukemattomat kerrat. — Niin, tuossa
seisoo hän ja tirkistelee, mun ainoa hauskeeni ja loh-
dutukseni täällä. Nyt on Varro köyhä! Mihen käy
hän käsiin? Kaikki hänen elämänsä lähteet ovat tyh-
25 jennetyt. Haa! vähän toisin eletty, olisipa sielullani
kentiesi jokin turva. Noo, minä mahdan olla kirottu
myös. — Mitä olisi tehtävänä nyt?

Canzio. Tehkäätsä niinkuin minä, jos tahdotte
olla kirottu. Mitä vaikuttaa tyhjät sanat?

30 *Varro.* Vaiti, sinä verinen pyöveli ja Bohvaanin
poika yhtäkaa! Jos jotain tässä teen, niin ensiksi
murhaan sinun.

Canzio. Älkää tehkää sitä. Minä siunaisin teitä kuolemassa murhamiekkanne alla. Mutta te tahdotte tulla kirotuksi.

Varro. (*Ottaa Rachelia kädestä*) Tule, Racheli, mennään murehtimaan yhdessä ja, jos niin taitaan, yhdessä iloitsemaan. Kynäseni, näytä, että löytyy rinnassasi vielä vähän elon kuraasia jäljellä ja pyhäse tuo hiustöyhtö otsaltasi pois kuin kiltti piika. (*Rachel tekee nopeasti niinkuin Varro käskee*) Kas niin, mun lapseni! Sinusta pidän aina, sinusta ei poistu Varron rakkaus, vaihkas muuttuisitkin perin huhkaimeksi. Sinusta pidän, vaan en kestään muusta. Täällä ukko on kuin nuorukainen: yhtä rakastaa hän vaan. Mutta taas ei hän olekkaan kuin nuorukainen. Nuorukaisen, jolla on kulta lintuinen, sen nuorukaisen katse lämmittää onniautuudella kaikkia hänen piirissänään. Ah! hänen silmänsä lempeä säde lentää ilon ja rauhan sanomalla aina mailmojen rantaan, muistellessaan sydämensä impeä. Mutta vanha, villin elon tassima ukko on kuin vanha susi, joka, viimeisen kerran emona, synnyttää ainoastaan yhden penikan, niinkuin kerrotaan; tätä yhtä hän nyt armastelee kaikin voimin, mutta morastelee koko mailmalle hänen ympärillään. Niin Varro myös. Käy nyt kanssani luolaamme, kurja penikkani. Mutta voi, mikä virnistelevä kohtalo! Kerrotaanpa vielä, että tästä yhdestä penikasta tulee viimein hullu villisusi, jonka purema kuolettaa. Niin sanotaan, mutta katso mikä ihana vastakohta tässä kuitenkin. Hän on hullu, mieletön, mutta enkeli, vaihka mieletönki, ei taida purta. Niin, sinä sairas seraffini. — Herra Angelo, käykäätkanssamme kammiooni lohduttamaan meitä. Olkaat

pelkäämättä, enpä toki pure, en edes morahtele teille, vaihka itseni vertasinki vanhaan suteen. Onpa täällä vielä niin paljon ihmisyyttä jäljellä, että tyhjennän kernaasti kanssanne pienen klasin; vahvisteeksi, vahvisteeksi, jota ehkä tarvitsemme molemmat; sillä molemmat olemme nähneet tänäpä'n hirvittäviä asioja. — Tehkää niin hyvin.

Angelo. Jättäisimmeko hänen?

Varro. Rutto häneen! Peuhakkoon hän tässä ihanien muistojensa kanssa. Ettekö tahdo tulla lohduttamaan yksinäistä, murehtivaa Mariamnea, sairasta Rachelia ja minua, viheliäistä ukkoa?

Angelo. Minä olen huono lohduttaja, mutta tulenpa toki. (*Eriks.*) Sinua en kuitenkaan unohda,

Canzio. (*Varro, Rachel ja Angelo menevät oikealle*)

Canzio. (*Yksin*) Olet siis yksin, Canzio. Ja kenpä taitaisi lohduttaa sinua? — Kentiesi Claudio; mutta hän ei tule. Miksi olen toiminut niin, ettei paras ystäväni tule koska parhain olisi hän tervetutuaa? Päätömmästä toimittu. — Mutta jos nyt tulisit, voisitpa seliittää pulman ja kertoa minulle ijankaikkisuuden tarinan. Mutta sen olet jo tehnyt, alkaen työs sinä päivänä, koska haastelimme vielä ystävinä. Koska tapahtui tämä? Se tapahtui eilen, puolipäivän aurinkoisen säteillessä, ja tässä seisoi. Sillon sanasi liekehtivä miekka iski reijän entisen vakuumukseni, huolimattomuuteni rintarautaan; iski reijän, josta epäily rupesi tunkemaan sisään, ja nyt, nyt virtaa sen läpitse mun poveeni visseys. Mutta kuinka? Niinkuin polttava schirocho=tuuli; kammoittavana myrskynä se rynkää sisään, huutain minua lakkaamatta nimeltä. Sana Canzio, Canzio ja taasen sana

Canzio nyt kuuluu kaikkiaalta, kuuluu läheltä, kuuluu mittaamattomien matkojen päästä, kuuluu korvissani huumaten kuin Niagaran koski. Mutta mistä tämä ääni, tämä loppumaton pauhu? Maasta, jonka synkeätä, jylhää rantaa ja ankaria ikivuoria, joita ajan hammas ei syö, mä katselen ja kauhistun, koska muistan, ettei löydy siellä toista rantaa. Selvänä seisoo nyt edessäni kaikki, ja minä näen, ettei päätös ole tässä. Sillä jos nyt tähän vaipuissani kaikki olisi siinä, niin miksi näin paljon telmettä ja jyryä tämän kehnon räätin tähden? Miksi tämä kimma ja tuska ilman lievitystä, tämä syvyyden ja korkeuden myllerrys yhden raukan madon tähden, joka muutaman kerran itseänsä kiertelee ja kuolee? Ei, ei! hengemme syvä aavistus on ilmaiseva kaikki; ja myrsky, joka nyt riehuu, lausuu ijäisyyden tuomion, ja Canzioo huudetaan, niin, Canzioo vaan. Oi kammoittava ääni! sinä pöyhität mun hiukseni kankeaksi kuin mättäällä harjasheinä, koska yksin käyskelen tässä ja suorittelen suurta kysymystä. Ja että voin nyt tehdä tämän suorituksen, vaihka myöhäisenki, siitä kiitän näitä kahta hirmuista päivää; mutta alun toki aukasi Claudio. Oi, Claudio! missä vaeltelet nyt ja miksi et riennä ystäväsi luokse? — Giovanni! Giovanni! Tule! — Missä olen huomena[!]? Olenko jo ehtinyt perehtymään paikassani, vai katselenko kamoten ja hämmästyen ympärilleni vielä? Missä olen juuri tähän aikaan? (*Giovanni tulee ja seisahtaa ovelle perillä*)

Giovanni. Tässä olen, herra.

Canzio. Hyvä! Saat mennä taas. (*Giovanni lähtee pois päin*) Mutta varro kuitenkin. Sano: kuinka kauvan olen jo tässä aikaellut?

Giovanni. Nyt on meillä tiistai, lauantaina tulitte.

Canzio. (*Eriks.*) Ei siis vielä täysiksi kolme päivää kluostarin=kellon kaikunasta tähän äkeään het-
5 keen asti.

Giovanni. Tahdotteko muuta?

Canzio. Oletko saanut aina ja täydellisesti palkkas tässä huoneessa?

Giovanni. Aina ja täyden palkan.

10 *Canzio.* Minulta on kuitenkin sinun saatavana kolmen päivän palkka. Ota tämä kukkaro.

Giovanni. (*Eriks.*) Koko hänen kukkaronsa! Mitä merkitsee tämä? (*Ääneensä*) Herra?

Canzio. Tottele! (*Giovanni ottaa vastaan*)

15 *Giovanni.* Kenties kultaa täynnä?

Canzio. Paljasta kultaa.

Giovanni. Mitä teen näin paljon rahalla?

Canzio. Viskase virtaan. Mutta säästä toki
20 kaksi tai kolme kultakappaletta, pojalle Gregoriolle, joka istuu vankina. Hän tosin teki parastansa, täyt-
tääkseen kanssani onnettomuuteni maljaa; mutta katselinpa kuinka hän äänetönnä, lakki kourassa ja tukka kiemuroissa seurasi Giottin kiivaita askeleita, ja tämä leikkasi sydäntä.

25 *Giovanni.* Mitä on tapahtunut ja mitä on poika tehnyt?

Canzio. Sen kuulet pian. Mutta mene, ja koska ehdit, niin tee niinkuin käskin.

30 *Giovanni.* Kernaasti, herra. — Rohkenen vielä kysyä: reisaatteko pois?

Canzio. Kohta, Giovanni. Lupani on lopussa ja vapauteni tiessään. Vähän ikävä asia.

Giovanni. Minä näen: te ette jaksa hyvin.

Canzio. Mistä näet tämän?

Giovanni. Miksi hikoilette tässä viileässä salissa?

Canzio. Tuo minulle raikasta vettä; sillä minua vainoo kiusallinen jano. Tuo sieltä vuoren lähteestä, 5
jonka partahalla lasna ollessani vietin monen hetken. Lähellä istui sillon Rachel, polvilla ommellus, josta katsahti hän millon Välimeren kaukaiseen kiiltoon, millon taasen leikitsevään lapseen ruohistossa. Siellä kerran ilosena kellahtelin ja nukuin väsyneenä vii- 10
mein kasvattajani suojaan. Minä muistan sen. Mutta tuo vettä sinä.

Giovanni. Minä riennän. (*Menee*)

Canzio. (*Yksin*) Olisinko kerran vielä lapsekas ja vartoisin viileätä juomaa lapsuuteni lähteestä 15
ennen käymistäni matkalle? Mutta aika on liian tärkki, koska aina voimallisemmasti synkeä ääni huutaa nimen Canzio. (*Kiivaasti*) Mitä tahdot, mitä tahdot, sinä äänettömyydessä hirmuisesti huutava ääni? Noo, sinä tahdot sanoa, että oikeuteni täällä 20
on jo kaikki, että hetki on lyönyt ja avettuna seisoo ijankaikkisuuden portti. Olkoon niin. Minä olen tässä. — Mutta sinua, sieluni entinen heimo, teitä, Rachel, Claudio ja Mariamne, saanko enään koskaan nähdä, nähdä teidän kasvojanne? Anna minulle 25
se toivo, oi anna se toivo! vaihka valmistuisikin se vasta myriadein vuosien mentyää, ja minä kuolen uljaasti kuin sankari, jos toivoa saan, että he kerran hymyilevät mua vastaan. — Vaikene jo, sinä kiukuinen ääni! Minä tulen, minä tulen! Mutta ensin, 30
lukitkaamme ovet. (*Käy perille; Giotti tulee*) Siinä mies, joka saattaa terveisiä Claudiolta. Kuinka jaksaa ystävänä?

Giotti. Lepää syvimässä rauhassa.

Canzio. Mutta äiti, äiti?

Giotti. On ilman yhtään vaaraa.

Canzio. Sinä myhäilet niin alakuloisesti. Minä
5 ymmärrän kuinka on laita, tiedän että kaikki on ry-
kännyt pahinta kohden. Kurja äiti vimmoissansa
nosti omalla kädellään elon painon hartijoiltansa
pois, tai — mikä kaikista pahin — sammui hänenki
järkeensä valo ja nyt hän riehuu hulluutensa hou-
10 reessa.

Giotti. Väärin arvelet.

Canzio. Mutta jotain on tapahtunut, ja elles
sano millinen on tämän kunnianmatronan kohtalo
nyt, niin pidänpä totena, että Canzio on tehnyt hä-
15 nestä eläimen.

Giotti. Kuule sitten: Kuolon mainetta en voi-
nut hillitä enään, vaan nuolena juoksi edellämme
murheellinen sanoma ja, tietäen kaikki, astui onneton
äiti meitä vastaan vakavilla askeleilla. Tyyni hän oli,
20 mutta veren pisarata ei löytynyt hänen kasvoillansa,
ja hänen maksansinisiltä huuliltansa ei kuulunut
yhtä ainoata sanaa koska hän kedolla syleili veristä,
kuolletta poikaansa, katsahtaen pilviin. Viimein
nousi hän kiivaasti ylös, povi tahrattuna Claudion
25 verestä, huusi luokseen tyttöistensä kaksi, tarttui yh-
den oikeaan, toisen vasempaan käsivarteen ja, käy-
den näin heidän keskellensä, rupesi saattamaan poi-
kaansa. Mutta kauvas ei ollut hän käyskellyt, ennen-
kuin äkisti vaipui hänen päänsä ja ulos hän vuodatti
30 suustansa sydämmensä lämpöisen veren. Kerran
vielä ojensi hän salskean ruumiinsa, muuttui pian
kylmäksi kuin jää; ja kuolleina kannettiin kotia niin

äiti kuin poika. He makavat nyt rinnasin, ja suloi-
sen rauhan näet heidän kasvoillansa.

Canzio. Mitä sanoi eilen ennustava neito? »Ri-
kos kerran tehty vetää seuraansa heti muita ja he
rientävät yksi toisensa jälessä kuin aallot myrskyssä.» 5
Niin hän sanoi, koska minä, pettäen lemmittyäni,
avasin tämän rikosteni retken. Ja, lähtien siitä het-
kestä, mitä on nyt kokoontunut kiireelleni? Velkoja
ilman loppua, velkoja verestä, murhasta, myrkky-
juomista, hulluudesta, kylmästä epäilyksestä ja lu- 10
kemattomista murheista. Huomaa: eikö ole mitta
täys. Huomaa: paitsi melkein perisynnin pilkkua,
olin eilen vielä viaton kuin impi, tänään mato sydäm-
messä verimeressä uiskentelen aina sieraimia myöten
ja pääni päälle puhalttaa tuimana tuulena taivaan viha. 15
Siinä, veljeni!

Giotti. Mutta miksi oljentelet murehtien yksin
tässä? Ajan kangasta ei lievitetä takasin; niinmuodoin
katso taasen miehukkaasti tulevaan, ja unohtukoon
pois mikä pahoin kudottiin. 20

Canzio. Mutta siitä kutomastapa meille vaat-
teet, joilla tulevaisuudessa käymme. Tässä olen yk-
sin seisnut ja katsahdellut menneeseen, katsahdellut
tulevaan, mietiskellyt tulevan pituutta; ja olkoon
se tulleeeksi. Mutta sano, eikö lähesty vihdoin aika, 25
jona kolme sieluni ijankaikkisesti lemmittyä, jotka
murhasin ja joita rakastan vielä helvetin tulessa,
eikö, kysyn minä, koita aika, jona he unohtavat teh-
dyn työn ja muistelevat minua lempien vaan? Minä
rakastan heitä; voimallisempaa kiirastulen hellettä on 30
lempeni heitä kohtaan, ja sentähden ei sammu etäi-
sellä reunalla tähti. Mutta aikaa on siinä menevä en-

nenkuin nämät partin=pilkut ovat pestyt pois, siinä on menevä aikaa. Mutta olkoon menneeksi! Sen otan vastaan, tahdon huohottaen reutoa, kyisillä vainioilla kiiriskellä, tahdon janossa ja ilman leväh=

5 dystä juosta halki tomun ja pöllyn kohden taivaan rantaa kuin villi ennen, mutta juosta väsymättä kunnes olen päässä. Mutta voisko aatos, voisko vallaton haaves käsittää pituutta tämän armageddonin tien. Giotti, minä tahdon tarinan kertoa.

10 *Giotti.* Rauhoitu, mun ystäväni.

Canzio. Minä tahdon sinulle tarinan kertoa ja sanon, että suostun kauppaan, jos kaikki vaan on hyvin koska kaikki on tapahtunut mitä tarinassa ker=

15 tahdo sitä kuulla, niin olenpa vait ja kerron sen hiljaisuudessa sielulleni.

Giotti. Enhän tiedä mitä tarinaa tarkoitat.

Canzio. On ympärilläni Saharan santameri, mutta katso, koska ei häntä viimein enään ole, koska

20 katonut on santa, sillon on tullut sovinnon päivä. Mutta kuinka saatetaan tämä sannan paljous pois? Aljetaan. On ympärilläni Saharan meri ja samumtuuli puhaltaa, liehtoo myrkyllinen schirocco, mutta etäällä koillisessa, josta päivä nousee, lainehtii va=

25 pauden meri. Santa sihisten pyörii, ja joka sannan jyvä merkitsee yhtä vuotta. Mutta koska vuosi on mennyt ja aurinko pohjoisessa kuumottaa, lentää merestä ylös pieni pääskönen, lähestyy miestä, ilosesti viserrel=

30 hän jälleen lentää kauvas pois ja upottaa sen mereen. Taasen liehtoo tuskallinen tuuli, ympärilläni kiertoilee polttava santa, ja pitkät ovat vaivojen päi=

vät. Mutta koska vuosi on mennyt, takasin sama pääs-
könen tulee, nousee merestä ilosesti viserrellen, poi-
masee nokkaansa jyvän, kantaa sen kauvas pois,
sen upottaa mereen. Niin aina eteenpäin: kuuma
tuuli riehuu, santa pyörii, vuosi menee ja pieni, 5
ilonen lintu ei väsy, vaan tulee taas ja kantaa rakeen
lainehtivaan mereen. Niin vähenee vuosi ja jyvä,
kunnes avara aavikko on tyhjennetty, mutta merestä
kohoo ankara santatunturi korkeuteen ylös, ehtii
taivasten rajan; se nousee kuin ihana Taborin vuori, 10
muodostaen¹ naisen rintaa, ja antaa viimein janoo-
valle sielulleni suloista virvoitusta. Ja silloin alkaa
uusi aika. — Mutta mitä sanot?

Giotti. Onpa siinä pituutta. Eeh!

Canzio. Se riittää. 15

Giotti. Sama kun ei koskaan.

Canzio. Ainahan parempa kuin ilman, parempa
kuin ilman, mun ystäväni! Ja muista, liiallisuus on
tarinan luontoa, ja tämä kuvailkoon kauhua sen mie-
hen mielessä, joka surmasi kolme armahinta lempeä. 20
Mikä teos! — Mutta mitä lausui vielä ennustava
tyttö? »Vaihka rikostemme paljous olis monilukui-
sempa meren santaa, niin rikkaampa on toki armon
pöytä. Kaikki viimein hyvin taas.» Niin hän lausui.
Ja mitä oppia virtasi ennen, ennen hänen huulil- 25
tansa pienen Canzion korviin? Korkeata, ihmeel-
listä oppia; nyt huomaan sen. »Rakasta sun vihamies-
täs.» Se on oppi! Ken aatteli tämän aatoksen? Ih-
misenko aivo? Mahdotonta! Se syntyisin on lemmen
maasta. »Rakasta sun vihamiestäs.» Eriskummalli= 30

¹ muodostaa = olla (jnkn) näköinen, (muodoltaan) muistuttaa (jtkn).

nen aate ja kuitenkin ihana, mittaamattoman suuri. Se aate syleilee kaikkisuuden, se iskee auki taivallisen lemмен sinkilätien¹, tekee tehdyn tekemättömäksi ja syntiemme santavuoren harjanteelle luo se uudet
 5 Edenin niitut. Ihanata, Giotti!

Giotti. Canzio, Canzio! pane jo siteisiin sun hurja haavees. Oi, jos näkisit nyt muotos! Kuumeen punerrusta niin vimmattua, tulista ja läpihohtavaa kuin poskillasi nyt sinä kammastuisit. Rauhoitu!
 10 Heitä hyödytön murhe ja käykäämme ylös hengittämään vuorten ilmaa. Tule, ystäväni!

Canzio. Pois tieltä! Anna syntieni sannan, kuin Saharan humisevat hietapylväät, myrskyä mua vastaan, minä kiiritän ne rinnoiltani alas ja katsah=
 15 dan aina ylemmäs, ylemmäs, aina korkeuden kirkkaalle vuorelle! Siellä he jo seisovat, siellä Rachel, Mariamne ja Claudio valkeissa, kimmeltävissä vaatteissa ja helluntai-lehdistä seppelit päissä hymyilevät mua vastaan ja viittavat mua luoksensa armiaasti.
 20 Minä tulen, tulen kerran, väkivalloin! (*Hän horjuu, Giotti tarttuu häneen*)

Giotti. Nyt hiljaa, mies!

Canzio. Kuinka on?

Giotti. Mies horjuu, aatoksensa kaataa hänen.
 25 — Tahdotko käydä lepoon? — Vasta minua. —
Canzio!

Canzio. Giotti, käsiäni polttaa Claudion veri.

Giotti. Unohda se, ole kuvitelmasi hirmuval=
 30 tijas, pakoita aatoksesi omasta povestasi ulos. Missä on Angelo, missä Varro ja missä toiset tämän huoneen asujamet?

¹ sinkilä = pidin, haka, lenkki.

Canzio. Tästä monen seinän takana. Siellä koettavat he huvitella sydämmiänsä niillä viimeisillä elämän tähteillä, jotka ruma Canzio jätti heille jällelle.

Giotti. Nyt käyn^r heidän luoksensa ja teen par= 5
haaksesi mitä voin.

Canzio. (*Eriks.*) Niin poistut tästä hetkeksi; ja ainoastaan hetken yksinäisyyttä tarvitsen vielä.

Giotti. Sallitko?

Canzio. Tee niin, ja minä kiitän sinua. Mutta 10
älä toki hätäile, vaan ole hieman ministeriä ja sepi= tele heidän mieliänsä, alkaen matkanpäästä.

Giotti. Minä tahdon koettaa. — Olethan taa= sen jyrkevä mies?

Canzio. Terästetty päästä kantapähän asti. 15
— Mene ja onnistu!

Giotti. Käynpä juoneen. (*Menee oikealle*)

Canzio. (*Yksin*) Sinäkö ministeriksi, mies, jolla tuskin on yhtä kieltä, uskoo lausutun sanan ja ryn= kää esiin kuin tykkiluori? Jää hyvästi, mun veljeni! 20
Minä olen nähnyt sinun. Lyhyeksi tuntuu aina aika ensimmäisen ja viimeisen kerran välillä. Nyt, nähtyäni sinun viimeisen kerran, muistelen sinua kuin haamua menneestä ilta=unesta, ja samoinpa sinäkin muiste= let kohta Canzioo. (*Lukitsee oven oikealla*) Ja nyt 25
olkoon lähtö elämän palosta pois. Miksi istuisin täällä käärittynä tervatappuroisin, palavana syntisäkkinä va= roittaen muita ja varoittaen turhaan? Pois! (*Lukitsee oven perillä.* *Marcia tulee vasemmalta, Canzio, kääntyös= sään periltä vasemmalle ja nähtyään Marcian, astuu muu= 30*
taman askeleen takaperin) Haa!

Marcia. Canzio! siis näen sun kasvosi vii=

mein taas. (*Eriks.*) Mutta miksi välttyy hän ja tuijottelee noin? (*Ääneensä*) Canzio!

Canzio. Älä astu mua likemmäs, Medusa, joka saatat olentoni melkein kivettymään! Oi! miksi
5 näin sinun kerran?

Marcia. (*Eriks.*) Mitä merkitsee tämä? Minua aavistaa, että kaikki on tullut ilmi. Sitten pääskööt irki häijyt henget. (*Ääneensä*) Herra!

Canzio. Vaimo!

10 Marcia. Teidän palvelijanne; mitä tahdotte?

Canzio. Ettäs viskaat päältäsi pois tuon kau=niin naamarin ja näytät minulle perkeleen=haamus.

Marcia. Miksi sanotte niin?

Canzio. Taivas! onko mahdollista, että näin
15 korea käsi taisi vuodattaa isäni veren?

Marcia. (*Eriks.*) Siis mennyt! Ja nyt: jää hyvästi kaikki toivoni uneksuma herraus!

Canzio. Onko mahdollista? Mutta tässä onkin saatana itsensä pukeutut valkeuden enkelin muotoon.
20 Totisesti! — Mitkä kiharat, lainehtien noilla harti=oilla! — Mutta jos oikein tarkasti katsot, niin ovat ne kiukkuisia kyykärmeitä kuin ennen hirmuvaa=kunassa Perseuksen kilvessä.

Marcia. (*Viskasee tukkaansa*) Kauhistu sitten.

25 Canzio. Ja viskelet niitä noin ylpeästi vielä.

Marcia. Niistä kiharista maksais moni kunin=katar miljuunia, niitä kiharia olit sinä itse vielä eilen valmis suutelemaan, painelemaan vasten ohaustas, joka poltti paljaasta rakkauden kimmasta.

30 Canzio. Niin taisi helvetti vääntää miehen aivon.

Marcia. (*Eriks.*) Mutta miksi seison tässä kau=

vemmin? Marcia, sua uhkaa vankeus; koeta pyrkiä Metsolan vapauteen taas. (*Käy vasemmalle*)

Canzio. Seis, vaimo, seis! (*Vetää miekkansa*)
Muuton miekkani sun lävistää paikalla. Seiso ko-
reasti, tyttösein! 5

Marcia. (*Kääntyy ympär ja käy korskeasti kohden Canzioo*) Mitä tahdot? Mielitko peloittaa amazonia kuolemalla? Turha vaiva.

Canzio. Pysäy minusta matkanpäähän; sun olennossas mua polttaa murhatun isän veri. 10

Marcia. Niin, minä murhasin isäs, laskin hänen verensä ahneeseen multaan alas, josta huutakoon se kosta aina taivaaseen asti. Sen tein, mutta tee nyt sinä kostosi teos. Se tee, se tee, se tee, sinä surmatun isän onneton, ainoa poika! Lähetä kohden naisen 15
povea miekkasi leimaus!

Canzio. Mikä halpa työ tässä eloni hämärän=aikana! Mitä hyödyttäisi tämä? Voisko kuolos nostaa aurinkoni laskustansa ylös ja kuletaa sitä takasin aamua kohden? Taitaisiko verestäsi syntyä se Pegasus, 20
jolla ratsastaisin tästä unohduksen kaukaiseen saareen? Elä, sinä viheliäinen ja pakene linnastani tietämättömyyteen kaiken mailman, nähtyäsi Canzion kuoleman.

Marcia. Unohdetaan kaikki, unohdetaan entiset ystävämme, nimemme ja synnyinmaamme ja paetaan yhdessä Seuralan saaristoon, kaunokaisen Othaheitin luotoon. Siellä, niin sanotaan, sen lemmentuoksuvassa ilmassa on kaikki unohtuva pois kuin Lethen virrassa autuitten entiset muistot murheen maasta. Siellä keskisuvun kukkasniituilla kar- 30
kellaan ja niittujen liepeillä leikitselee hopeahelmeilevä laine.

Canzio. Kavahda, sä hävytön, tekemästä pilkkaa vimmatusta miehestä, kavahda!

Marcia. Pilkkaa? Niinkohan?

Canzio. Tahi luulisitko, sireni, että seuraisin
5 sinua kauvemmas?

Marcia. Ja eilen vannoit mua seurata vaihka aina Hadekselle alas.

Canzio. Siis kovin huikenteleva mies; sentähden ei sinua, vaan itseänsä kohtaan kääntää hän miek-
10 kansa nyt. Mutta sinä, muista, että vimman mies on kujeen mies, ja jos mielit säästää henkeäsi vielä, niin älä poistu tästä ennenkuin näet mun kaatuvan. Näin tahdon kostaa isäni kuoleman, jota katselit riemuten; nyt katsele myös hänen poikansa kuolemaa,
15 joka ehkä kumoo sinulta yhden ja toisen toivon lin-
nan. *(Marcia on asettanut itsensä vasemmalle, josta hän, käsi ohauksella ja nojaten itseänsä vasten eräätä[!]* pilaria, *katselee yli olkansa Canzioa)* Niin, tyttö, seiso siinä ja katsele kuolon askareta, jota kerran itsekin
20 olet tehnyt, harjoitellen sen kuritun¹ miehen ammattia. Katsele niin; ja hyvin sinulle, ettäs noin vakaasti, juhlaisesti kiharies ääriltä katsahtelet tänne! Mutta olkoon lausuttu jo kylliksi. — Toki; yksi rukous vielä. Korkeuden hallitsija, saata, ettei kauvemmin jalo Ra-
25 chel käyskele hulluutensa yössä, säikytellen sieluansa, vaan lahjoita hänelle takasin hänen järkensä ihanainen loimo. Mutta rukoilisinko mahdotonta? Pelas-
takaan hänen sitten tästä kummituksen elämästä kuolema hiljainen ja painukoon pian hänen silmänsä
30 autuaaseen uneen. — Mariamne, koska olen jättänyt auringon valon ja käyskelen öisessä maassa, jossa

¹ kurittu = vasenkätinen; k. mies = ? kuolema.

idän reunaa ei löydy, ole jo sillon kiroomatta onnetonta miestä. Ole häntä kiroomatta ja saavuttakoon henkesi jo täällä taivaallisen hekuman, levätessä taivaallisen ylkäs jalkoin[!] juurella. — Noo, veli Claudio, katsahda joskus uuden valtakuntas pyhien vuorien kukkuloilta alas pimeyden syvyyteen, jossa Canzio raskaan velkataakkansa alla mykkänä hikoi-
lee, ja rangaistuksen vihan=liekit häntä pieksee. Oi! katso joskus hänen päällensä; sillä hän toivoo, vaihka onkin tämä toivo etäinen kuin Uranuksen haamea
valo. — Sitä kohden riennän. (*Pistää itseänsä mie-
kalla ja kaatuu kuolleena. Marcia käy hänen luoksensa ja katselee häntä hetken äänetönnä*)

Marcia. Hän on kuollut, tuossa hän makaa kuin sydämmeen=amputtu hirvi. Pakene, Marcia, pakene! (*Menee vasemmalle. — Giotti kolkuttaa oikealle ovelle, Pisano ovelle perillä*)

Giotti. (*Ulkopuolella*) Avaa, Canzio, avaa!

Pisano. (*Ulkopuolella*) Avatkaat!

Giotti. Canzio!

Pisano. Avatkaat.

Giotti. Lepäätkö? — Mies, elles avaa, niin yksi ainoa potkaus ja ovesi on murskana. Sinä tiedät, että tässä on jalka kuin elofantin[!] sorkka. Canzio!

Varro. (*Ulkopuolella*) Ovi auki, Giotti! Pian! (*Giotti potkasee oven auki ja tulee sisään, niin myös Varro ja Angelo*)

Giotti. Siinä on miehemme!

Varro. Ah!

Giotti. Naiset, olkaat tulematta tänne!

Varro. Oi Mariamne, poistu kauvas täältä, kauvas, kauvas! Mariamne, kuule minua!

Mariamne. Sallikaat minun tulla. (*Tulee sisään*)

Varro. Katso sitten. Tuossa hän makaa. Ooh!

Mariamne. Valistu hänen päällensä, taivaan armo.

Angelo. Olisivatko jo elon kaikki henget hä=

5 nestä paenneet?

Giotti. Ei hengen kitkahdusta löydy enään po=

jassa. (*Muutamia naispalvelijoita tulee*)

1:n Palvelija. Oi laupias Jumala!

2:n Palvelija. Pyhä Maria, mikä hirveä näky!

10 *3:s Palvelija.* Voi nuorta, raukkaa herraamme!

(*Pisano kolkuttaa taas*)

Giotti. Ken siellä?

Pisano. Lain nimessä, avatkaat!

Varro. Herra Pisano. Avatkaat hänelle. (*Ovi*

15 *avetaan, Pisano ja kaksi polisimiestä tulee*)

Pisano. Mikä kauhistuksen näytelmä!

Varro. (*Istuu voimatonna divanille*) Kauhistusta,

kauhistusta ilman mittaa ja määrää, herra Pisano.

Siinä makaa Canzio oman kätensä surmaamana.

20 *Pisano.* Sinä onneton!

Varro. Onneton hän ja moni muu. Minä, minä

olen viheliäinen raunio.

Pisano. Missä on nainen, joka itsensä kutsuu

Marciaksi?

25 *1:n Palvelija.* Ihan vasta kiirehti hän linnan

portista ulos.

2:n Palvelija. Ja hänen käyntinsä oli hurjan

tuima.

Pisano. Miehet, rientäkää hänen jälessään kuin

30 vainukoirat ja saattakaat hän linnaan takasin. (*Miehet*

menee) Luulenpa, että juuri hän on vetänyt tuhon

ukkospilvet tämän huoneen taivahalle. Kamalalta

kuuluu hänestä Gregorion lauseet, pojan, joka vapa-
ehtoisesti takoi itsensä kahleisiin ja haastelee mur-
hasta, johon olisi häntä yllyttänyt tämä vaimo. Mutta
nytpä otan sinun kouriini ja tahdon tutkistella sinua
aina ytimiin ja munaskuihin asti, tahdon tarkan tie- 5
don mistä ja mikä lintu sinä olet.

Giotti. (Eriks.) Ja sen tiedon saat. Hän tulkoon.
(*Rachel on tullut oikealta sisään toisten huomaamatta*)

Rachel. Makaa taasen toinen mies.

Mariamne. Voi! oletko jo sinäkin ehtinyt näke- 10
mään hirmuista kuvausta?

Varro. Johdattakaat häntä kammioonsa.

Mariamne. (Ryhtyy Racheliin) Rachel!

Rachel. (Tuiskasten itsensä kiukkuisesti Mariamnesta
irki) Pois, kiusanhenki, joka lakkaamatta sydäntäni 15
rääkkää! Mitä tahdot Rachelista? Pois! Mene
Hiiien tyttären haltuun!

Mariamne. Vait, tyttö!

Rachel. Miehellä yksi tyyny!

Varro. Olkoon lapsi rauhassa. Yhtäkaikki; enpä 20
usko hänen käsittävän asiaa. Seisköön rauhassa lapsi
parka.

Rachel. Miehellä tyyny!

Mariamne. Ole huoletta; hänelle raketaan kohta
toinen sija. 25

Rachel. Tyyny tänne! sanon minä.

Varro. Tehkää hänen lapsekas tahtonsa. (*Yksi*
palvelijoista menee)

Rachel. Mutta miksi virtaa veri? Lounaisessa
iltaruskon alla seisoo mailmanenkeli, kädessä hehkuva 30
astia, ammentaa mailmalle verta! Hän kallistaa mal-
jansa lännestä mereen ja taasen hän sen kallistaa me-

restä länteen; läikkyi sinistynyt veri, ihmisten sydämet kammastuu, otsat polttaa! (*Tyyny on tuotu ja asetettu Canzion pään alle*) Nyt makaa hän hyvin. (*Marcia tuodaan periltä*)

5 *Pisano.* (*Eriks.*) Korea likka! Onpa niinkin.

Marcia. Mitä tahdotte, herra?

Pisano. Virkani vaatii minua käymään tässä pie-
neen tutkintoon. — Vaimo, suokaat anteeksi että kysyn: mikä on nimenne?

10 *Marcia.* Marcia.

Pisano. Mistä on tienne teitä kantanut tähän?

Marcia. Carthagon raunioilta.

Giotti. Kaksi valetta kohta.

Angelo. Herra Giotti, kuulkaat minua.

15 *Giotti.* Sitten, herra. — Hän valehtelee. *Calabrian* vuorilta hän tulee ja nimensä on *Flaminia*; siinä se naaraspartti¹, ryöväri *Vincenzion* verinen kumppani. (*Kova hämmästys joukossa*)

Varro. *Flaminia*! Veljeni murhaaja!

20 *Giotti.* Sama juuri. *Claudio*, jonka silmä oli yhtä tarkka kuin hänen sanansa tosi ja luotettava, tunsikin kohta tämän epelin² ja hän itse kohta samoin *Claudion*, miehen, joka nyt lepää *Abrahammin* helmassa. Valehtelenko, vaimo? Kuinka hyvänsä; hän vannokoon sanani valheeksi, mutta istua saa hän
25 lujassa tornissa, kunnes asia on selvä kuin päivä.

Pisano. Vaimo, mitä sanot itse? — Et hiisku sanaakaan, vaan katsot punehtuen päällemme, punehtuen, mutta ylpeästi kuin piru. Kaikki viittaa kohden
30 ryövärnaista.

¹ partti = leopardi. — ² epeli, selitetty siv. 108.

Varro. (Eriks.) Mikä helvetillinen kosto kohta-
 lolta! Canzioni, sinä armottomasti hylkäsit uskollisen
 lemmittysi tämän riikinkanan tähden, ja se rikos oli
 suuri; mutta onko rikos koskaan ennen itseänsä ran-
 gaisnut näin ankarasti? Mariamnen hylkäsit ja sait 5
 oman isäsi murhamiehen. Mikä ääretön kosto, mikä
 häväistyksen tahro kaiken sukumme ikivanhalle kun-
 nialle! Rachel, älä millonkaan enään katsahda järjen
 muistavalla silmällä tähän mailmaan, vaan kuole,
 kuole; ja sammukoon myös tämän raunion, tämän 10
 kurjan aherruksen¹ viimeinen hohde tässä.

Pisano. Vaimo, onko kielel jätynyt?

Marcia. Tuli ei taida jäätyä, ja polttavasta tu-
 lesta on Flaminian kieli. Niin, katsahtakaat tänne,
 tässä seisoo kuuluisan Albericon kuuluisa Marcia ja 15
 vielä kuuluisamman ruhtinaan Vincenzion kuului-
 sampa Flaminia; tässä villi sankarnainen. Ja vielä
 äsken olin Canzion lemmitty, mutta mies, hän pel-
 käsi morsianta vuorilta, väristys tunkesi läpi hänen
 ruumiinsa, koska hän syleili komeata morsianta Cia- 20
 femistä, synkeän luolan yöstä, josta läksin, läksin kuo-
 lon yöhön. Se tulkoon!

Rachel. Vaimo, missä olen nähnyt teidän ku-
 vanne?

Marcia. Sinä saatana, joka sylistäni temmasit 25
 onneni pois! (*Ottaa laattialta Canzion miekan ja lä-
 vistää Rachelin, joka kaatuu veljensä viereen*) Kuole,
 sinä viheliäinen! (*Huutoa ja hälinää joukossa; polisi-
 miehet hallitsevat Marciaa*)

Pisano. Hirmuinen vaimo! 30

1:n Palvelija. Oi hirmuisuus, oi kauhistus!

¹ aherrus = (palaneen) raunio.

2:n *Palvelija*. Hävityksen kauhistus!

Pisano. Iskekää häneen kyntenne.

Giotti. Että seisoo hän kuin sepän kruuvipen-
kissä. Haa! olisiko häpeä, jos halkasisin hänen ryö-
5 väripäänsä?

Marcia. Kunnia, kunnia suuri sinulle, sinä raaka
ritari.

Giotti. Mene perkeleen haltuun!

Pisano. Pidätä, mies. Hän olkoon pyövelin saa-
10 lis ja lähestyköön kerran vähän vavisten kuolemansa
ruskottavaa pöytää.

Marcia. Vapise sinä. — Hoo, eipä vavisten, vaan
laulain uhkean ryöväri laulun astuu mestauslavallensa
Marcia ja sylkee vielä pyöveliänsä vasten partaa.

15 *Pisano*. No no, saammepa nähdä.

Marcia. Jos toista näet ja kuulet, niin mahdat
tulla Roman keisariksi, niin halpa mies kuin olet.

Pisano. Hiljaa vaan, mun lapseni, hiljaa ja kil-
tisti.

20 *Varro*. (*Istuen yhä divanilla*) Mitkä päivät! Iske
miekallasi tänne myös ja sano, että surmasit kai-
ken tämän huoneen kuin ennen Egyptin mur-
hanenkeli. Iske tänne, iske tänne myös!

Marcia. Elä sinä ja valita!

25 *Pisano*. Saattakaat hän pois ja vahvaan talteen
teleen[!] ja kalterien taakse, ja muistakaat, että varti-
joitsette häntä tarkasti. (*Marcia viedään pois. — Ra-
chel on nousnut istumaan;* hänen ympärillään ovat Ma-
riamne ja palvelijat)

30 *Mariamne*. Rachel, kuinka on laitas?

1:n *Palvelija*. Hänen silmänsä kirkastuu ja
saavat ymmärryksen katseen taas.

Mariamne. Rachel?

Rachel. Mariamne, minä herään kuolemaan; niin, kohta, kohta kuolen. Mielestönä olen käyskellyt kuin unissa, mutta voinpa nyt erottaa kamalat unelmat kamalasta todellisuudesta; ja käsitän mitä on tapahtunut. — Tässä makaa Canzio. Kaiketi hän kaatui oman kätensä kautta? 5

Mariamne. Niin hän kaatui.

Rachel. Mutta hurja vaimo kaatoi minun Canzion verisellä miekalla, ja kohta nukun elon tuskasta pois. (*Giovanni tulee pikari kädessä*) 10

Giovanni. Ystävät! mitä näkee onneton silmäni? Voi!

Giotti. Ole lisäämättä hyödytöntä valitusta ja katsele mykkänä mitäs näet. 15

Giovanni. Mitkä veriset uhrin!

Giotti. Mitä tahdot tässä pikarillas?

Giovanni. Totellen herrani käskyä, tuon hänelle vettä lähteestä vuorelta, mutta myöhän.

Rachel. Mua miellyttää vielä nauttia sen lähteen heleätä vettä, jonka reunalla ennen monet kerrat leikitsin Canzion kanssa. Antakaat tänne! (*Mariamne antaa hänelle pikarin*) Hyvästi, ihanien muistojen lähde! Kirkkaana ja viatonna kuin lainees tässä pikarissa kiirehtiköön sieluni elämän lähtehelle korkeudessa! (*Juo ja antaa pikarin pois*) Sua kiitän, Giovanni, tämän juoman edestä ja kaiken uskollisen palvelukses. (*Vaivuttaa päänsä Mariamnen helmaan*) Sua kiitän, Mariamne, kaiken lempesi edestä. Miksi unohti Canzio sun rikkaan sydämmes? Mutta ah! ei tiennyt, kurja, mitä teki hän sillon. Suo hänelle anteeksi ja sulje hänen sielunsa rukouksiesi loimoon 20 25 30

pyhän ristin juurella. Se tee, sinä mun kaunoiseni, suvenihanaiseni¹, Mariamne!

Mariamne. Ei menköön päivää, jona unohtaisin tämän tehtävän.

5 *Rachel.* Ole kiitetty, ole kiitetty! Kallista nyt pääni alas hänen kiharaisen päänsä viereen. (*Mariamne asettaa hänen päänsä tyynylle*) Canzio, kaikki oli unta vaan, ja taas viihdyttelee äiti viatonta lastansa ja nukkuu itse viihdyttävä lapsensa viereen. (*Kuo-*
10 *lee.* — *Yksi poliisimiehistä[!] tulee*)

Poliisimies. Armollinen herra!

Pisano. Hän on siis pääsnyt kouristanne! Sinä onneton!

Poliisimies. Kuulkaat, herra! Hän oli hirmuinen,
15 ja tämä vuorinen seutu kävi pahanhengen liittoveljeksi. Niinkuin tiettään, on tässä lähellä pyörryttävän korkea vuoren=jyrkkä, ja ei kaukana pudotuksen reunasta kulkee tie, jota käyskelimme vangimme kanssa. Tultuamme tämän jyrkän kohdalle, temmasi
20 itsensä vaimo, väkevä ja norja niinkuin jalopeura, käsistämme irki, kirmasi lentävällä vauhdilla kohden peloittavaa kaadetta ja katosi vilauksessa silmistämme. Hänen jälessään riensin, matelin vuoren viimeiselle äärelle ja, syleillen erään myrtin rankaa, katsahdeltin
25 viimavaan² syvyyteen. Siellä näin nyt harmaitten kiven seassa erään kaavattoman olennon, näin veristä vaatetta ja runnottua ihmisenjäsentä. Tämä oli jännös tästä naisesta.

Pisano. Tahdonpa koettaa, että pääset kilasta pienellä sakolla. — Kuinka on tytön laita?
30

1:n Palvelija. Hän on kuollut ja kylmenee.

¹ suvenihanainen = sinivuokko. — ² viimata = huimata.

Mariamne. (*Polvillaan Canzion ja Rachelin päänsä alusen takana*) Karitsan häitä hän jo viettää, laulun voitonvirttä palmuin liehunassa. Korkea juhlasali, seiso viimein avettuna Mariamnelle myös! Se olkoon rukoukseni täällä. Kaikki tahdon uhrata ja unohtaa, kuin vaan kerran häävaatteissa sua lähenen, ihana sali, ja ovenvartija hymyten mua viittää sisään. Tule, kluostarin rauhankammio, jossa rukoillen kudon helskyttelen juhla-vaatteikseni kangasta pyhää! Canzio, sun edestäsi tahdon rukoilla myös. Huojentukoon yhä hartioiltas pahteinen¹ paino, kunnes sielusi vihdoin astuu vapauteen taas! — Rukoilla tahdon, rukoilla lakkaamatta! (*Painaa päänsä tyynylle*)

¹ pahteinen = paahteinen.